

Załącznik
do uchwały nr 755/21
Zarządu Województwa Łódzkiego
z dnia 10 sierpnia 2021 r.

Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027

Projekt – wersja 01

10 sierpnia 2021 r.

Spis treści

1. Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju oraz działania podejmowane w ramach polityki.....	5
2. PRIORYTETY	38
2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna	38
2.1.1 INNOWACYJNE ŁÓDZKIE	38
2.1.1.1 Cel szczegółowy (i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	38
2.1.1.1 Cel szczegółowy (ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych.....	47
2.1.1. Cel szczegółowy (iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	51
2.1.1 CZYSTA ENERGIA	61
2.1.1.1 Cel szczegółowy (i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	61
2.1.1.1 Cel szczegółowy (ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju.....	67
2.1.1 ZIELONY REGION	73
2.1.1.1. Cel szczegółowy (iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego.....	73
2.1.1.1. Cel szczegółowy (v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej.....	78
2.1.1.1. Cel szczegółowy (vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	83
2.1.1.1. Cel szczegółowy (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.....	88
2.1.1 MOBILNOŚĆ MIEJSKA	94
2.1.1.1 Cel szczegółowy (viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.....	94
2.1.1 TRANSPORT REGIONALNY	101
2.1.1.1 Cel szczegółowy (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	101
2.1.1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ PRZESTRZENNY	109
2.1.1.1 Cel szczegółowy (i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.	109

2.1.1.1 Cel szczegółowy (ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.....	118
2.1.1 KULTURA I TURYSTYKA	126
2.1.1.1 Cel szczegółowy (vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.....	126
2.1.1 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	132
2.1.1.1 Cel szczegółowy (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online.....	132
2.1.1.1 Cel szczegółowy (iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	139
2.1.1.1 Cel szczegółowy (v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	147
2.1.1 ZATRUDNIENIE I RYNEK PRACY.....	154
2.1.1.1 Cel szczegółowy (a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	154
2.1.1.1. Cel szczegółowy (b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS)	164
2.1.1 WŁĄCZENIE I INTEGRACJA SPOŁECZNA.....	170
2.1.1.1. Cel szczegółowy (h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	170
2.1.1.1. Cel szczegółowy (j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie	177
2.1.1.1 Cel szczegółowy k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji;	

poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	183
2.1.1.1 Cel szczegółowy (l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.....	194
2.1.1 ZDROWE I ADAPTACYJNE KADRY REGIONALNEJ GOSPODARKI.....	200
2.1.1.1 Cel szczegółowy (d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	200
2.1.1.1 Cel szczegółowy (g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	211
2.1.1 EDUKACJA.....	221
2.1.1.1 Cel szczegółowy (f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	221
2.2. Pomoc techniczna EFRR.....	234
2.2. Pomoc techniczna EFS+.....	237
3. PLAN FINANSOWY	242
4. WARUNKI PODSTAWOWE	245
5. INSTYTUCJE PROGRAMU	246
6. PARTENRSTWO	247
7. KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ.....	249
8. STOSOWANIE STAWEK JEDNOSTKOWYCH, KWOT RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIA NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI.....	251

1. STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU ORAZ DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH POLITYKI¹

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i)–(viii) i (x) oraz art. 22 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) 2021/1060 (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie wspólnych przepisów”)

Pole tekstowe [30 000]

Mimo znaczących nakładów ponoszonych na rozwój społeczno-gospodarczy województwa łódzkiego (w tym z wykorzystaniem funduszy unijnych), przyczyniających się do wzrostu innowacyjności, konkurencyjności i adaptacyjności działających w regionie przedsiębiorstw, poprawy stanu środowiska naturalnego, zwiększania dostępności transportowej Łódzkiego, poprawy jakości i dostępności usług społecznych, czy promocji potencjałów endogenicznych województwa, województwo łódzkie nadal w skali UE jest regionem słabiej rozwiniętym nie osiągającym 75% poziomu rozwoju Unii. Zapewnienie wysokiego tempa rozwoju, koniecznego do osiągnięcia średniej unijnej, wymagać będzie dalszej transformacji gospodarczej i społecznej, uwzględniającej wyzwania stojące przed regionem i wykorzystującej jego potencjały, przy jednoczesnym uwzględnieniu aspektów społecznych i środowiskowych.

W obszarze rozwoju gospodarczego głównymi wyzwaniami regionu są:

- **transformacja przemysłowa regionu;**
- **wykorzystanie potencjału regionu dla rozwoju sektora usług, w tym usług innowacyjnych i logistyki;**
- **poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw;**
- **dostosowanie kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw do potrzeb rynku pracy, w tym zwiększenia ich adaptacyjności do zmian zachodzących w gospodarce;**
- **malejąca liczba osób aktywnych zawodowo.**

W Europejskim Rankingu Innowacyjności Łódzkie znajduje się w grupie tzw. *Emerging Innovators* (wschodzący innowatorzy – najsłabsza grupa ze wskaźnikiem innowacyjności wynoszącym poniżej 70% średniej). Wyzwaniem stojącym przed regionem w perspektywie najbliższych lat jest przede wszystkim restrukturyzacja gospodarki województwa poprzez rozwój sektorów i działów bardziej zaawansowanych technologicznie.

Z danych GUS wynika, że w 2019 r. wartość nakładów wewnętrznych na B+R w województwie łódzkim wyniosła ponad 1,3 mld zł, co stanowi zaledwie 4,49% w skali kraju. Sektor przedsiębiorstw jest odpowiedzialny jedynie za ok. 1/3 z nich. W związku z niskimi nakładami na B+R w sektorze przedsiębiorstw konieczne jest zwiększenie zaangażowania firm w regionie w realizację projektów badawczych. Będzie to możliwe poprzez dofinansowanie działalności B+R samych przedsiębiorstw, jak również wspieranie współpracy sektora nauki z obszarem biznesu w celu stworzenia trwałych relacji pomiędzy tymi dwoma sektorami.

¹ W przypadku programów, które ograniczają się do wspierania celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+, opis strategii programu nie musi odnosić się do wyzwań, o których mowa w art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i), (ii) i (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

W 2019 r. w regionie łódzkim jedynie 33,4% podmiotów funkcjonujących w działalności B+R było wyposażonych w aparaturę naukowo-badawczą zaliczaną do środków trwałych. Dodatkowo, stopień zużycia tej aparatury w województwie łódzkim należał do jednego z najwyższych w Polsce i wynosił blisko 86% (15. pozycja w kraju). Niewystarczająca dostępność infrastruktury badawczej w połączeniu z wysokim poziomem jej zużycia, może stanowić barierę dla efektywnych badań rozwojowych, dlatego niezbędne jest dofinansowanie specjalistycznej aparatury do prowadzenia prac B+R.

W związku z niską innowacyjnością województwa łódzkiego, której przyczyn należy upatrywać także w strukturze gospodarczej, w której dominuje rolnictwo oraz mikro i mali przedsiębiorcy, działający w tradycyjnych przemysłach i usługach o małej wiedzochłonności, konieczne jest wspieranie wdrażania w MŚP innowacji produktowych, procesowych i usługowych. W perspektywie 2014-2020 wsparcie w tym zakresie cieszyło się największą popularnością (składane w konkursach projekty każdorazowo kilkukrotnie przekraczały wartość alokacji). Szansą dla województwa jest wykorzystanie potencjału w zakresie usług logistycznych, tradycji przemysłowych i postępująca transformacja gospodarcza regionu, która umożliwi włączenie regionalnych firm przemysłowych w międzynarodowe łańcuchy wytwarzania innowacyjnych produktów (np. podwykonawstwo). Stąd istotna jest internacjonalizacja przedsiębiorstw oraz realizacja innowacyjnych usług na rzecz MŚP, wspierających ich rozwój, jak również wprowadzanie rozwiązań Przemysłu 4.0.

Zmiana paradygmatu wsparcia dostępu przedsiębiorstw do usług instytucji otoczenia biznesu z podażowego na popytowy, która nastąpiła w perspektywie finansowej 2014-2020, skutkowałą całkowitą przebudową sposobu finansowania usług IOB dla przedsiębiorców. W efekcie liczba IOB uległa zmniejszeniu, a także obserwuje się ograniczenie ich oferty usługowej. Ma to konsekwencje dla potencjału zasobów ludzkich posiadanych przez IOB - połowa ośrodków ma przeciętnie (mediana) tylko 2 osoby merytoryczne (lub mniej) do obsługi klientów w zakresie doradztwa i usług szkoleniowych, co może przekładać się na problemy z budową czy profesjonalizacją stabilnej oferty usługowej². W związku z tym zasadne jest wsparcie IOB w rozwoju usług i poszerzaniu ich zakresu, w celu stworzenia oferty adekwatnej do potrzeb przedsiębiorstw.

Istotnym wyzwaniem jest zapewnienie, by przedsiębiorstwa nadążały za postępem technologicznym przy jednoczesnym poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, więc niezbędne jest wspieranie ich efektywności energetycznej, czy działań z zakresu GOZ.

Ważnym czynnikiem, wpływającym na poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw są również inwestycje w zasoby ludzkie. Od kilku lat na rynku pracy obserwuje się narastające trudności pracodawców z obsadzaniem wolnych, bądź nowo tworzonych miejsc pracy oraz zwiększające się problemy ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach i doświadczeniu zawodowym. W perspektywie finansowej 2014-2020 funkcjonowanie Podmiotowego Systemu Finansowania odpowiadało zainteresowaniom i potrzebom przedsiębiorców i pracowników oraz umożliwiała ich rozwój. Liczba osób, które skorzystały z usług rozwojowych w ramach PSF wyniosła ponad 160 tysięcy, a region łódzki był wśród czterech województw, w których osób takich zarejestrowano najwięcej. Świadczy to z jednej strony o dużych potrzebach w tym zakresie, a z drugiej o adekwatności udzielanego wsparcia. Z uwagi na zapotrzebowanie pracodawców na pracowników o konkretnych kwalifikacjach prowadzenie działań mających na celu dostosowanie kwalifikacji potencjalnych pracowników do potrzeb rynku pracy jest konieczne.

Na wzrost gospodarczy regionu wpływ mają także inne wyzwania rynku pracy, jak malejąca liczba osób aktywnych zawodowo. Na przestrzeni lat 2010-2019 nastąpiła znaczna

² „Raport końcowy z badania ewaluacyjnego Ocena trafności wsparcia sfery B+R w ramach RPO WŁ 2014-2020”, marzec 2019, s. 41-42.

poprawa sytuacji na rynku pracy i odnotowano wzrost współczynnika aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym, jednak był on mniejszy niż średnio w kraju. Faktyczna liczba osób aktywnych zawodowo w woj. łódzkim zmniejszyła się w tym okresie aż o 230 tys. osób, podczas gdy w całym kraju ubytek ten wyniósł 337 tys. Jest to efektem niekorzystnych zmian w strukturze demograficznej ludności województwa łódzkiego, kurczenia się liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz migracji młodych i może świadczyć o narastającym problemie luki na rynku pracy. Zgodnie z SRWŁ2030 w regionie istnieje jednak nadal potencjał do dalszej aktywizacji zawodowej ludności. Szczególnie istotne jest dalsze podnoszenie uczestnictwa w rynku pracy kobiet, osób o niskich kwalifikacjach, osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów.

Istotnym zagrożeniem dla rynku pracy jest również luka pokoleniowa, spowodowana starzeniem się społeczeństwa i powiększeniem grupy osób w wieku poprodukcyjnym. Prognozy dla Polski wskazują, że do 2025 r. na rynku pracy może brakować nawet 1,5 mln pracowników³. Zgodnie z SRWŁ2030 ze względu na zaawansowanie niekorzystnych procesów demograficznych problem ten w szczególnym stopniu może dotknąć województwa łódzkiego.

Biorąc powyższe pod uwagę nadal prowadzona będzie interwencja w obszarze zatrudnienia, której efektem będzie wzrost zatrudnienia i kompetencji zawodowych oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia.

Ważnym wyzwaniem jest także wzmocnienie regionalnej gospodarki w celu jej uodpornienia na sytuacje kryzysowe, szczególnie w kontekście pandemii COVID-19. Wpływ pandemii na gospodarkę i rynek pracy jest niezaprzeczalny, a skutki jeszcze długo pozostaną odczuwalne. Z dnia na dzień wielu przedsiębiorców musiało dostosować się do panujących obostrzeń i zaleceń. Część firm rozpoczęła pracę zdalną, część zmuszona była zawiesić działalność lub dokonać istotnych zmian w jej prowadzeniu. Niezwykle ważne jest w takiej sytuacji dalsze wsparcie, które pozwoli na utrzymanie konkurencyjności przedsiębiorstw i ich pracowników, wsparcie przedsiębiorstw w zakresie ich odporności na zmiany w gospodarce oraz podniesie ich zdolności adaptacyjnych. Konieczne jest także m.in. wdrażanie wyników prac B+R związanych z poprawą bezpieczeństwa biologicznego i ochrony społeczeństwa, stymulacja innowacji prozdrowotnych (rozwój nowoczesnych technologii medycznych, w tym e-medycznych).

W obszarze e-usług publicznych głównymi wyzwaniami regionu są:

- **rosnące zapotrzebowanie na usługi teleinformatyczne;**
- **rozwój e-usług publicznych i zwiększenie ich dostępności;**
- **poprawa jakości i wiarygodności rejestrów publicznych (danych sektora publicznego) udostępnianych poprzez e-usługi;**

Rozwój społeczno-gospodarczy regionu łódzkiego wymusza zastosowanie w coraz większym zakresie narzędzi i technologii informacyjno-komunikacyjnych, które służą pobudzeniu rynku przystępnych, wysokiej jakości i interoperacyjnych usług publicznych. Wyzwaniem jest poszerzenie zakresu usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami (m.in. e-administracja, e-zdrowie), dlatego też nadal przewiduje się konieczność wsparcia rozwoju usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. Oprócz rozwiązań informatycznych (technicznych) do sprawnego działania administracji z wykorzystaniem e-usług niezbędne jest zapewnienie

³ <https://www.pwc.pl/pl/media/2019/2019-01-22-luka-rynek-pracy-2025-pwc.html>

wiarygodnych i wysokiej jakości danych zawartych w prowadzonych przez administrację rejestrach publicznych.

Perspektywa finansowa 2014-2020 znacznie przyspieszyła cyfryzację treści i usług publicznych w województwie łódzkim, jednak proces ten jest daleki od zakończenia. Ubiegła perspektywa pokazała, że projekty w obszarze TIK cieszyły się dużym zainteresowaniem szczególnie podmiotów leczniczych. Pomimo zauważalnego wzrostu wykorzystania TIK w sektorze publicznym, nadal wyzwaniem jest zwiększenie dynamiki tego zjawiska. Inwestycje w tym obszarze pozwolą na podniesienie dostępności usług cyfrowych i wpłyną na poprawę stopnia wykorzystania ich przez mieszkańców województwa łódzkiego. Zwiększą także efektywność funkcjonowania służb publicznych oraz poprawią poziom bezpieczeństwa cybernetycznego w instytucjach regionalnych.

Doświadczenia z czasu pandemii COVID-19 pokazały jak istotny jest rozwój infrastruktury cyfrowej dla funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w czasie tego typu zagrożeń w zakresie usług zdrowotnych czy edukacji, ale również pracy zdalnej. Ważnym wyzwaniem jest zapewnienie świadczenia usług administracji publicznej oraz wykorzystanie technologii cyfrowych w administracji publicznej do monitorowania kryzysu i zarządzania nim. Ponadto wydajne cyfrowe usługi publiczne prowadzą do zmniejszenia niepotrzebnych obciążeń regulacyjnych i administracyjnych, co może mieć zasadnicze znaczenie na etapie odbudowy gospodarki.

W obszarze efektywności energetycznej głównymi wyzwaniami regionu są:

- **bardzo niska jakość powietrza, szczególnie w miastach;**
- **niewystarczająca dostępność do sieci ciepłowniczej;**
- **ograniczenie produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych, zwiększenie wykorzystania OZE;**
- **poprawa efektywności energetycznej budynków.**

Elementami warunkującymi wykorzystanie OZE w województwie łódzkim są: położenie regionu w strefie umiarkowanych wiatrów i nasłonecznienia, znaczny potencjał do produkcji biomasy, znaczne zasoby wód geotermalnych oraz niewielki spadek rzek. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz efektywne wykorzystanie potencjału posiadanych zasobów i warunków pozwoli na rozwój energetyki niskoemisyjnej.

Mimo że w *Pakiecie klimatyczno-energetycznym do 2020 roku* Polska zobowiązała się do udziału energii z OZE w zużyciu energii ogółem na poziomie 15% w 2020 r., a w *PEP2040* deklaruje osiągnięcie co najmniej 23% udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto w 2030 r., województwo łódzkie charakteryzuje się dość niskim stopniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Według danych GUS w 2019 r. region zajmował 6 miejsce w kraju pod względem mocy zainstalowanej w elektrowniach wykorzystujących OZE. W stosunku do 2010 r. (429,8 GWh) produkcja energii z OZE w województwie wzrosła kilkunastokrotnie i w 2019 r. wynosiła 1 805,3 GWh. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w regionie wynosił 5,4% (14. miejsce w kraju), co wynikało z dużego udziału produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych w województwie.

Wytwarzanie energii z OZE jest istotnym elementem w dywersyfikacji źródeł wytwarzania w krajowym miksie energetycznym, co przyczynia się do zapewnienia niezależności dostaw energii i bezpieczeństwa energetycznego. Ponadto wpływa pozytywnie na ochronę środowiska, a także stanowi odpowiedź na zrównoważoną transformację energetyczną w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodną z polityką zrównoważonego

rozwoju. Kierunkiem działań wynikającym z SRWŁ2030 jest zwiększenie wykorzystania OZE, m.in. poprzez: wspieranie budowy instalacji do pozyskiwania energii z OZE i magazynów energii w tym m.in. magazynowanie poprzez zamianę na inne formy energii.

Ponadto obecne doświadczenia z wdrażania wskazują na bardzo wysokie zainteresowanie wśród wnioskodawców projektami z zakresu odnawialnych źródeł energii (kwota złożonych wniosków o dofinansowanie, znacząco przewyższała dostępną, choć dwukrotnie zwiększaną, alokację na ogłoszone konkursy). Zainteresowanie związane z budową instalacji OZE nie maleje i w najbliższych latach należy oczekiwać utrzymującej się tendencji, największe zapotrzebowanie dotyczy przedsięwzięć z zastosowaniem instalacji fotowoltaicznych wykorzystujących energię słoneczną. W związku z powyższym w ramach wspierania OZE, planowane są inwestycje w zakresie wsparcia infrastruktury służącej do wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej z odnawialnych źródeł wraz z magazynami energii i ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE.

Zgodnie ze SRWŁ2030 szczególnym wyzwaniem w województwie łódzkim zwłaszcza w jego największych miastach, jest niska i wciąż niezadowalająca jakość powietrza atmosferycznego. Bardzo niska jakość powietrza związana jest m.in. z emisją powierzchniową, która skutkuje przekroczeniami docelowego poziomu benzo(a)pirenu w pyłe PM10, dopuszczalnej wartości średniej rocznej pyłu zawieszonego PM2,5, jak również dopuszczalnej wartości dobowej pyłu zawieszonego PM10, poziomu celu długoterminowego stężenia ozonu, co powoduje powstawanie smogu. Według raportu wojewódzkiego za rok 2019 - *Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim*, przygotowanego przez GIOŚ RWMŚ w Łodzi, pod względem przekroczeń dopuszczalnych norm gazów i pyłów miasta regionu znajdują się w krajowej czołówce. Niska jakość powietrza przekłada się na złą sytuację zdrowotną mieszkańców regionu łódzkiego tj. m.in. bardzo wysoką umieralność na choroby układu oddechowego (1. miejsce w kraju w 2018 r.). Spowodowana zanieczyszczeniami większa liczba osób chorych ma również istotne znaczenie w związku z pandemią COVID-19, zwiększając ryzyko zapadalności na COVID-19 i cięższego przebiegu choroby. Dodatkowym wyzwaniem jest także ubóstwo energetyczne, które w skali całego województwa dotyczyło 12% jego mieszkańców (2017 r.) – problem ten dotyczy głównie zamieszkujących domy jednorodzinne oraz mieszkańców starych kamienic.

Zła jakość powietrza atmosferycznego związana jest m.in. z niską emisją, spowodowaną spalaniem paliw stałych w przestarzałych źródłach ciepła. Natomiast nieodpowiednia izolacja budynków prowadzi do dużych strat energii, przyczynia się do jej większego zużycia oraz ww. ubóstwa energetycznego.

Poprawa efektywności energetycznej jest jednym z celów szczegółowych *PEP2040* Również zapisy *UP* wskazują, że działaniami priorytetowymi w obszarze energetyki będą: promowanie efektywności energetycznej oraz energooszczędności, czego efektem będzie redukcja emisji gazów cieplarnianych i poprawa jakości powietrza.

W celu odpowiedzi na powyższe wyzwania w ramach programu regionalnego kontynuowane będzie dofinansowanie projektów termomodernizacyjnych, które w perspektywie 2014-2020 cieszyło się dużym zainteresowaniem. Realizowane będą kompleksowe inwestycje zwiększające efektywność energetyczną budynków publicznych i wielorodzinnych budynków mieszkalnych, w tym wymiana źródeł ciepła na bardziej ekologiczne, instalacje do produkcji energii z OZE, czy podłączenie do sieci ciepłowniczej. Zmniejszeniu niskiej emisji będą służyć inwestycje w sieci ciepłownicze, których dostępność w regionie jest niewystarczająca, a w celu podniesienia efektywności energetycznej nowo budowanych obiektów publicznych wspierana będzie budowa budynków pasywnych

W obszarze środowiska głównymi wyzwaniami regionu są:

- **wysokie zagrożenie występowaniem suszy oraz innych ekstremalnych zjawisk pogodowych i klimatycznych;**
- **niska jakość wód powierzchniowych;**
- **uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej;**
- **usprawnienie systemu gospodarowania odpadami;**
- **niewystarczająca ochrona i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej.**

W PEP2030 wskazano, że województwo łódzkie będzie zagrożone silnym pustynnieniem, a obszar deficytu wody obejmować będzie znaczną część województwa. SRWŁ2030 wskazuje, że najniższa w Polsce lesistość regionu oraz bardzo mała zdolność retencyjna zlewni zwiększa zagrożenie wystąpienia suszy. Dlatego też w ramach interwencji zaplanowano m.in. inwestycje w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej. Ośrodki miejskie w związku ze zwiększaniem się natężenia i częstotliwości ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. upały i deszcze nawalne) stają przed coraz większą koniecznością adaptacji do zmian klimatycznych. Jednym z istotnych elementów sprzyjających adaptacyjności miast do zmian klimatu są tereny zieleni, budujące system błękitno-zielonej infrastruktury, dlatego tak istotne jest podejmowanie działań mających na celu zwiększenie ich potencjału przyrodniczego. W województwie w 2019 r. średni udział powierzchni terenów zieleni w miastach kształtował się na poziomie 5,97%. Według danych GUS za 2019 r. województwo łódzkie pod względem liczby pożarów lasów uplasowało się na 2. miejscu w kraju, a pod względem powierzchni pożarów lasów na 5. miejscu w kraju. Z tego powodu wdrażana będzie interwencja w zakresie ochrony przed pożarami lasów Doświadczenia z perspektywy finansowej UE 2014-2020 pokazują, iż bardzo dużym zainteresowaniem cieszyło się wsparcie w zakresie doposażenia służb ratowniczych, które nie wyczerpało potrzeb w tym zakresie, dlatego działania te będą kontynuowane w latach 2021-2027. Planowana interwencja bezpośrednio wpłynie na poprawę zdolności adaptacji do zmian klimatu oraz zminimalizowanie ich skutków z jednoczesnym usprawnieniem działania służb ratowniczych.

Zgodnie z SRWŁ2030 w zakresie wyzwań gospodarki wodno-ściekowej należy wskazać, że dużym problemem regionu jest niska jakość wód powierzchniowych, której istotnym źródłem, mimo prowadzonych sukcesywnie prac związanych z budową i modernizacją oczyszczalni ścieków, nadal są ścieki komunalne i przemysłowe ze źródeł punktowych. Wsparcia nadal wymagają niewystarczająco rozbudowane systemy kanalizacji, szczególnie niespełniające warunku pełnej obsługi siecią mieszkańców w aglomeracjach ściekowych ujętych w KPOŚK. Interwencji wymaga również zagospodarowanie rosnącej, z racji rozbudowy systemów kanalizacyjnych. ilości komunalnych osadów ściekowych powstających w procesie oczyszczania ścieków. Obserwuje się też niewielki udział zakładów przemysłowych ponownie wykorzystujących oczyszczone ścieki do celów produkcyjnych (wyposażonych w zamknięte obiegi wody). W latach 2010-2019 udział ścieków ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnym w ściekach odprowadzanych wzrósł zaledwie o 1,2 p.p. do wysokości 1,6%. Wsparcia wymagają również przestarzałe stacje uzdatniania wraz z ujęciami wody, które wymagają rozbudowy i modernizacji w celu zapewnienia mieszkańcom stałych dostaw wody pitnej z uwzględnieniem ochrony jej zasobów. Doświadczenia z perspektywy finansowej UE 2014-2020 pokazują, iż bardzo dużym zainteresowaniem cieszyło się wsparcie w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej, dlatego działania te będą kontynuowane w latach 2021-2027. Wdrożenie planowanego wsparcia pozwoli na poprawę gospodarki wodno-kanalizacyjnej, co przełoży się na podniesienie jakości wód powierzchniowych oraz pozwoli oszczędzać wodę w regionie.

W zakresie gospodarki odpadami wsparcia nadal wymagają systemy selektywnego zbierania odpadów. Mimo wskazanego w SRWŁ2030 wzrostu w regionie wartości wskaźników: udziału odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ogólnej masie zebranych odpadów do poziomu 32,6% w 2019 r. oraz udziału odpadów komunalnych przeznaczonych do recyklingu do wartości 16,4 % w 2019 r. (średnia krajowa 25,0%), są one nadal niskie. Obserwuje się też wysoki udział odpadów przemysłowych składowanych w odpadach wytworzonych. Wdrożenie planowanego wsparcia w duchu GOZ pozwoli na poprawę gospodarki odpadami z naciskiem na zapobieganie powstawaniu odpadów, a nie tylko zagospodarowanie odpadów już istniejących.

Problemy gospodarcze, będące wynikiem COVID-19, mogą wywrzeć negatywny wpływ na stan środowiska. Stosowane podczas pandemii środki ochrony przyczynią się do zwiększenia ilości odpadów. W związku z powyższym istotne jest dalsze wspieranie tego obszaru.

Zgodnie z SRWŁ2030 region łódzki charakteryzuje się stosunkowo niewielką powierzchnią obszarów prawnie chronionych. W 2019 r. ich udział stanowił 19,5% powierzchni województwa (15. miejsce w kraju, Polska 32,3%). Zagrożeniem dla zachowania różnorodności biologicznej regionu są m.in.: inwazje obcych gatunków roślin i zwierząt, spadek poziomu wód gruntowych na siedliskach hydrogenicznym, sukcesja wtórna w ekosystemach nieleśnych, obniżanie się kondycji zdrowotnej drzew w wyniku zmian klimatycznych, a także najniższa w kraju lesistość, dominacja monokultur sosnowych, presja inwestycyjna na obszary cenne przyrodniczo. Ponadto wyzwaniem stanowią również niezrekultywowane zamknięte składowiska odpadów (w 2019 r. w regionie pozostało 20 niezrekultywowanych składowisk komunalnych) oraz miejsca nielegalnego składowania odpadów (tzw. dzikie wysypiska, zdegradowane tereny przemysłowe), będące potencjalnym zagrożeniem dla środowiska (m.in. pożary, skażenie chemiczne) oraz zdrowia i życia ludzi. Zaplanowany w programie zakres interwencji w powyższym obszarze wpłynie na zachowanie lub zwiększenie różnorodności biologicznej.

Zakres wsparcia planowany w obszarze środowiska jest odpowiedzią na wyzwania zdiagnozowane w regionie, pozostając jednocześnie w zgodności z potrzebami wskazanymi przez KE. Realizacja działań przyczyni się do zwiększania potencjału województwa w duchu zrównoważonego rozwoju z poszanowaniem środowiska naturalnego.

W obszarze transportu głównymi wyzwaniami regionu są:

- **niepełne wykorzystanie publicznego transportu zbiorowego miejskiego i regionalnego;**
- **zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza;**
- **niepełna dostępność drogowa i kolejowa regionu;**

Publiczny transport zbiorowy w miastach regionu oparty jest na systemach komunikacji miejskiej występującej w 26 miastach regionu⁴. W latach 2014-2019 przewozy pasażerów komunikacją miejską wzrosły o 1,3 mln pasażerów, a długość linii komunikacji miejskiej skróciła się o 184,4 km (w roku 2014 wynosiła 3796,3 km, a w roku 2019 – 3611,9 km).

Mimo dużego znaczenia infrastruktury tramwajowej dla funkcjonowania komunikacji miejskiej, jej stan techniczny jest niezadowalający. Interwencji wymagają zwłaszcza linie łączące Łódź z miastami Aglomeracji, na których ze względu na zły stan torowisk zawieszono

⁴ Prezentowane dane pochodzą z projektu Regionalnego Planu Transportowego Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.

kursowanie tramwajów. Realizacja inwestycji podnoszących jakość infrastruktury pozwoli na przesunięcie modalne z transportu indywidualnego na rzecz transportu zbiorowego.

Pomimo wielu inwestycji, niezadowolający jest także stan miejskiego taboru tramwajowego i autobusowego. Tabor tramwajowy jest przestarzały, charakteryzuje się niską jakością i niedostosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i z ograniczoną możliwością poruszania się. Jedynie ok. 21,5% całego taboru, to tramwaje nowoczesne (średnia dla Polski to ok. 38,3 %). W 2019 r. jedynie 76,6% autobusów miejskich było przystosowanych do obsługi osób z niepełnosprawnościami (przy średniej krajowej wynoszącej 91,5%). Ponad 91% taboru stanowią autobusy o napędzie spalinowym, a nieco ponad 50% taboru spełnia najwyższe normy emisji spalin (EURO 6 lub EEV). W celu poprawy atrakcyjności transportu publicznego w miastach oraz stanu środowiska naturalnego (zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych), w ramach programu wspierane będą działania dotyczące taboru niskoemisyjnego lub bezemisyjnego.

Oprócz transportu publicznego, istotnym środkiem przemieszczania się na obszarach miast, uzupełniającym system komunikacji publicznej i alternatywnym sposobem przemieszczania się, stał się w ostatnich latach rower. W latach 2014-2019 nastąpił wzrost długości dróg rowerowych o prawie 325 km. W roku 2019 w kilku miastach regionu funkcjonowały systemy roweru publicznego. Dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju transportu na obszarach miejskich, planuje się zintensyfikowanie działań mających na celu dalszy rozwój infrastruktury rowerowej oraz systemów wypożyczania rowerów publicznych.

Stopień wykorzystania indywidualnego transportu samochodowego w miastach jest wysoki, a w regionie brak jest systemów *Park&Ride* i *Bike&Ride*. Dlatego też wspierane będą działania na rzecz integracji transportu zbiorowego i indywidualnego, umożliwiające wybór tego pierwszego jako podstawowego sposobu przemieszczania się.

W perspektywie 2014-2020 wsparcie transportu miejskiego cieszyło się dużym zainteresowaniem, a zaplanowana alokacja nie zaspokajała wszystkich zidentyfikowanych potrzeb.

Województwo łódzkie jest relatywnie dobrze wyposażone w drogi publiczne. Charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią dróg krajowych, a także powiatowych i gminnych.

Mimo szeregu inwestycji prowadzonych na drogach wszystkich szczebli, infrastruktura drogowa regionu nadal wykazuje duże potrzeby inwestycyjne. Według danych za 2020 r. prac modernizacyjnych potrzebuje 45,1% sieci dróg wojewódzkich zarządzanych przez ZDW w Łodzi, posiadających nawierzchnię w stanie niezadowolającym lub złym. Wyzwanie stanowi również niedostateczny standard dróg powiatowych i gminnych. Według danych z 2019 r. 21,7% tych dróg w ogólnej długości posiada nawierzchnię gruntową.

Potrzeby inwestycyjne na sieci dróg w regionie wynikają także z dużego natężenia ruchu. Duże obciążenie dróg powoduje zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu. Województwo charakteryzuje się wysoką liczbą wypadków i ofiar śmiertelnych sytuującą region w 2019 r. w obu przypadkach na 3 miejscu w kraju. Istotną kwestią są wypadki z niechronionymi uczestnikami ruchu: rowerzystami i pieszymi (w 2019 r. odnotowano 20,9% wypadków z udziałem pieszych i 15,3% wypadków z udziałem rowerzystów).

Dodatkowo, duże natężenie ruchu na drogach w centrach miast ma istotny wpływ na jakość powietrza. W związku z wysokim poziomem kongestii i obciążeniem ruchem tranzytowym, istotne znaczenie ma realizacja inwestycji służących wyprowadzeniu tego ruchu poprzez budowę obwodnic.

Wykorzystanie potencjału województwa w zakresie dostępności do strategicznego układu autostrad i dróg ekspresowych wymaga zapewnienia odpowiedniej jakości systemu dróg dojazdowych do węzłów.

Gęstość linii kolejowych w województwie jest jedną z niższych w kraju (w 2019 r. wyniosła 5,9 km/km² średnia dla kraju 6,2 km²), a region charakteryzuje się stosunkowo słabo rozwiniętą siecią kolejową co skutkuje ograniczonym dostępem wielu miast regionu do sieci kolejowej. W 2019 r. całkowita długość eksploatowanych linii kolejowych wyniosła 1 084,0 km (5,6% sieci krajowej), przy czym niezelektryfikowane pozostawało nadal 68 km linii (6,3%). Barięą dla rozwoju połączeń kolejowych oraz poprawy płynności ruchu jest również brak łącznic kolejowych spinających układ obwodowy Łódzkiego Węzła Kolejowego. Planuje się wspieranie przedsięwzięć, które wypełnią luki ww. zakresie.

Transport pasażerski (publiczny transport zbiorowy) w regionie oparty jest na kolejowej i autobusowej komunikacji o charakterze lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.

Dzięki inwestycjom w infrastrukturę kolejową, tabor oraz poprawę oferty przewozowej, coraz większą rolę w regionie pełni kolejowy transport pasażerski. Na przestrzeni lat 2015-2018 w województwie łódzkim o 60% wzrosła wartość wskaźnika wykorzystania kolei w przewozach pasażerskich. Rosnące zainteresowanie pasażerów tą formą transportu, a także modernizacja linii kolejowych oraz stacji i przystanków osobowych umożliwiającą rozszerzanie oferty przewoźników prowadzą powoli do wyczerpania możliwości obsługi posiadanym taborom, co może stanowić barierę dla dalszego rozwoju transportu pasażerskiego w regionie w oparciu o kolej. W programie zapewnione zatem będzie wsparcie w zakresie zakupu nowego taboru kolejowego służącego przewozom o charakterze użyteczności publicznej.

W regionie funkcjonują 162 stacje i przystanki kolejowe, z których około połowa jest zmodernizowana, a kolejne 20 obiektów (ok. 12%) pozostaje w trakcie realizacji. Na przestrzeni ostatnich kilku lat dzięki inwestycjom o charakterze punktowym (stacje i przystanki kolejowe) nastąpiła poprawa infrastruktury służącej pasażerom. Znacznej poprawie funkcjonalnej i estetycznej uległy także dworce pasażerskie oraz miejsca obsługi podróżnych. Ze względu na wzrost znaczenia w regionie kolejowych przewozów pasażerskich oraz niewystarczającą ilość przystanków kolejowych do ich obsługi prace w tym zakresie powinny być kontynuowane.

System komunikacji zbiorowej w regionie uzupełnia sieć podmiejskich i regionalnych połączeń autobusowych (PKS, BUS), jednak ich oferta jest niezadowalająca. Istotnym problemem dla funkcjonowania komunikacji zbiorowej w regionie jest niedostateczna jakość infrastruktury publicznego transportu zbiorowego, w tym brak w pełni wykształconych zintegrowanych węzłów przesiadkowych łączących systemy transportu regionalnego i lokalnego. W bezpośrednim sąsiedztwie stacji i przystanków kolejowych oraz dworców autobusowych funkcjonują miejsca parkingowe, których ze względu na niezadowalającą jakość nie można zakwalifikować jednak jako systemów *Park&Ride* i *Bike&Ride*. Planuje się więc skierowanie wsparcia na ww. elementy systemu transportowego, które zapewnią integrację podsystemów transportu publicznego między sobą i transportem indywidualnym. Jednocześnie, ponieważ najgorszą dostępnością charakteryzują się obszary: peryferyjnie położone względem miast i słabo zurbanizowane, oddalone od najważniejszych szlaków komunikacyjnych oraz rejony nieobjęte działalnością dużych przewoźników (PKS), zlokalizowane przede wszystkim w południowej, południowo-zachodniej i północno-wschodniej części województwa planuje się wspieranie inwestycji, które wypełnią istniejące luki w ww. zakresie. W perspektywie 2014-2020 wsparcie transportu o charakterze regionalnym mimo stosunkowo dużej alokacji nie zaspokajało wszystkich zidentyfikowanych potrzeb, w szczególności w przypadku infrastruktury drogowej. W zakresie infrastruktury kolejowej, połowa z realizowanych projektów dotyczyła przystanków kolejowych, co potwierdza znaczenie infrastruktury służącej obsłudze pasażerów jako elementu rozwoju

transportu publicznego w regionie i wskazuje na konieczność zapewnienia podobnego wsparcia w perspektywie 2021-2027.

Transport, w tym transport miejski jest jednym z sektorów najbardziej dotkniętych pandemią COVID-19, dlatego niezbędne jest jego wspieranie w skutecznej odbudowie dzięki zwiększonym inwestycjom w infrastrukturę i tabor. Podejmowana interwencja pozwoli uczynić transport nie tylko bardziej zrównoważonym, ale również bardziej konkurencyjnym i bardziej odpornym na wszelkie przyszłe wstrząsy. Istotne jest przy tym zapewnienie, aby transport był dostępny i bezpieczny dla wszystkich, w tym dla osób z niepełnosprawnościami lub ograniczoną możliwością poruszania się.

W obszarze edukacji głównymi wyzwaniami regionu są:

- **niewystarczający dostęp do infrastruktury wychowania przedszkolnego;**
- **niezadawalający stan infrastruktury i wyposażenia placówek kształcenia ogólnego i zawodowego;**
- **niskie zainteresowanie kształceniem zawodowym i ustawicznym.**

Rozwój gospodarczy regionu jest powiązany z jakością kapitału ludzkiego. Jego wysoki poziom zapewnia odpowiednie kadry dla rozwoju nowoczesnej gospodarki i odpowiada na potrzeby rynku pracy.

Ważnym wyzwaniem w obszarze edukacji jest wyrównywanie szans rozwojowych dzieci. Konieczne jest zapewnienie dostępu do edukacji na każdym etapie rozwoju. Wśród ośrodków wychowania przedszkolnego w regionie zdecydowanie przeważają ośrodki publiczne, w których w roku szkolnym 2016/2017 przebywało aż 84% dzieci korzystających z oferty ośrodków wychowania przedszkolnego, pozostałe 16% korzystało z placówek niepublicznych. Aż w 48 gminach wiejskich województwa nie ma żadnego publicznego przedszkola, a potrzeby w tym zakresie są zaspokajane poprzez działalność innych typów placówek wychowania przedszkolnego np.: publicznych oddziałów przedszkolnych. Mimo znaczącego postępu nadal występują dysproporcje w poziomie upowszechnienia wychowania przedszkolnego między miastami, a obszarami wiejskimi. W roku szkolnym 2016/2017 odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł w miastach blisko 88%, a na wsi 66%. Należy przy tym podkreślić, że na obszarach wiejskich przeważają oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych oraz punkty przedszkolne, które m.in. ze względu na niższy wymiar godzin, nie realizują tak bogatego programu wychowania i edukacji przedszkolnej, jaki realizują przedszkola, które przeważają w miastach.

W celu zapewnienia odpowiedniego poziomu edukacji na jak najwcześniejszym etapie kształcenia niezbędne są inwestycje w rozwój edukacji przedszkolnej, w tym wsparcie doposażenia i infrastruktury, które wpłyną na zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej, prowadząc do objęcia edukacją jak największej liczby dzieci w wieku 3-6 lat i wyrównania dysproporcji terytorialnych w tym zakresie. Niezbędne jest także podniesienie jakości oferowanej opieki i zajęć.

Zwiększenie liczby dzieci objętych edukacją przedszkolną wpłynie nie tylko na wyrównywanie szans rozwojowych dzieci, ale również może pomóc w aktywizacji osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku 3-6 lat.

Analiza sytuacji kształcenia ogólnego w województwie łódzkim z 2017 r. wskazuje na konieczność wspierania szkół kształcenia ogólnego w zakresie tworzenia w nich warunków do wysokiej jakości kształcenia poprzez m.in. doposażenie szkół w materiały i sprzęt do zajęć dydaktycznych, szczególnie w pracowniach do nauki przedmiotów przyrodniczych oraz

informatyki, ciągle podnoszenie kwalifikacji nauczycieli oraz wzmacnianie i doskonalenie kompetencji kluczowych uczniów. Zasadne pozostaje dalsze wspieranie szkół w zakresie tworzenia w placówkach warunków do nauczania eksperymentalnego, wspomagania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z niepełnosprawnością oraz indywidualizacji nauczania, ale także wsparcie dzieci szczególnie uzdolnionych, celem jak najlepszego ich rozwoju.

W ostatnich latach daje się zauważyć spadek zainteresowania szkolnictwem zawodowym. Brak wysoko wykwalifikowanych pracowników fizycznych i techników stanowi jedną z najważniejszych przeszkód szybszego wzrostu gospodarczego. Istotnym wyzwaniem warunkującym dalszy rozwój szkolnictwa zawodowego, w kontekście dostosowywania kształcenia do wymogów rynku pracy, pozostają inwestycje związane z doposażeniem pracowni lub warsztatów szkolnych, dlatego tak ważne są dalsze inwestycje w tym zakresie

Z raportów Wojewódzkiego Urzędu Pracy wynika, że pracodawcy z województwa łódzkiego poszukują przede wszystkim pracowników o prostych kwalifikacjach zawodowych⁵. Niewystarczający jest także poziom współpracy pracodawców ze szkołami zawodowymi w zakresie zgłaszania zapotrzebowania na kierunki kształcenia, przygotowania i realizacji praktyk i staży zawodowych oraz niskie upowszechnienie kształcenia dualnego.

W przypadku edukacji zawodowej obserwuje się znaczące rozbieżności pomiędzy tym, co oferowane jest w szkołach, a tym czego wymagają pracodawcy. Nauczanie w szkołach zawodowych odbywa się z wykorzystaniem przestarzałej bazy techno-dydaktycznej. Potrzeby rynku pracy determinują przystosowanie kierunków kształcenia poprzez przeprofilowanie placówek i zakup właściwego wyposażenia, zwłaszcza dla szkół zawodowych powiązanych z regionalnymi specjalizacjami. Pomimo wzrostu liczby stanowisk warsztatowych w zasadniczych szkołach zawodowych nie można mówić o przystosowaniu kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. Na konieczność modernizacji lub doposażenia pracowni wskazuje blisko 80% szkół. Pomimo, że wiele szkół przeprowadziło w ostatnich latach modernizację pracowni praktycznej nauki zawodu, to jednak tempo zmian technologicznych sprawia, że znaczna część sprzętu nie odpowiada wymogom technologicznym, stawianym przez rynek pracy.

Dla poprawy jakości edukacji zawodowej konieczne jest podejmowanie działań związanych z dostosowaniem oferty kształcenia do wymogów stawianych przez rynek pracy.

Kolejnym wyzwaniem, z jakim musi zmierzyć się region, jest niski poziom uczestnictwa mieszkańców w kształceniu ustawicznym. Podnoszenie poziomu kwalifikacji i umiejętności przez osoby dorosłe staje się koniecznością w warunkach dynamicznie zmieniającego się rynku pracy. Doksztalcanie podejmowane w ciągu całego życia zawodowego jest podstawowym czynnikiem poprawy jakości kapitału ludzkiego, który obecnie stanowi główny warunek rozwoju społeczno-ekonomicznego.

W 2019 r. w województwie łódzkim 3,0% osób w wieku 25-64 lata uczestniczyło w kształceniu lub szkoleniu, a wartość wskaźnika była znacząco niższa od średniej dla Polski (4,8%). Brak udziału w kształceniu ustawicznym przekłada się na niskie kompetencje, które są nieadekwatne do wymogów stawianych przez rynek pracy. Aby temu zapobiegać i tworzyć nowoczesną i konkurencyjną gospodarkę konieczne jest wsparcie kształcenia ustawicznego.

Doświadczenia z czasu pandemii COVID-19 pokazały także jak istotne jest wspieranie edukacji w zakresie innowacyjności i technologii informacyjno-komunikacyjnych. Jak wynika ze *Sprawozdania krajowego Polska 2019*, załącznik D: *Wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027* nagłe zawieszenie zajęć na

⁵ *Barometr zawodów 2020*. Raport podsumowujący badanie w województwie łódzkim, Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi.

wszystkich poziomach edukacji stanowiło wyzwanie systemowe, jeżeli chodzi o zapewnienie nauczania na odległość. Aby nie pogłębiać nierówności, niezwykle istotne jest zapewnienie wszystkim osobom uczącym się – zwłaszcza tym, które pochodzą ze środowisk defaworyzowanych – dostępu do nauczania na odległość.

W obszarze usług społecznych i ochrony zdrowia głównymi wyzwaniami regionu są:

- **starzenie się społeczeństwa i postępujący proces depopulacji regionu;**
- **utrzymywanie się obszarów ubóstwa i wykluczenia społecznego;**
- **niewystarczający dostęp do infrastruktury i usług społecznych, w tym usług na rzecz integracji społecznej;**
- **rozwój i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej;**
- **najgorsza w skali kraju sytuacja zdrowotna mieszkańców regionu łódzkiego oraz niewystarczająca dostępność do usług ochrony zdrowia;**
- **deinstytucjonalizacja usług społecznych i zdrowotnych.**

W województwie obserwowany jest silny spadek liczby ludności o utrwalonym trendzie (od 2010 r.⁶ liczba ludności w województwie spadła o 97,8 tys. osób (3,8%), a tempo wyludniania się jest jednym z najwyższych w kraju), co stanowi efekt negatywnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. Jednocześnie województwo charakteryzuje się niekorzystnymi zmianami struktury wiekowej mieszkańców związanymi ze starzeniem się ludności – notuje się tu jeden z najniższych w kraju udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym, czego skutkiem jest najwyższa wśród regionów wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, która będzie rosła, szczególnie w miastach. Obszarami wymagającymi szczególnego wsparcia są peryferyjne obszary województwa, szczególnie na północy oraz południowym wschodzie i największe miasta regionu, czyli Łódź i Piotrków Trybunalski. Szczególnej uwagi i działań wymaga Bełchatów, którego demografia do roku 2030 dynamicznie się zmienia wskutek wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa generują zapotrzebowanie na odpowiednią infrastrukturę i określone usługi społeczne, stąd istotne jest wsparcie zwłaszcza w zakresie usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Zakres planowanych do podjęcia działań powinien wpłynąć na zwiększenie dostępu zarówno do infrastruktury jak i samych usług społecznych.

Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi praktycznie prawie nie rośnie. Zgodnie z szacunkami, w regionie mieszka ok.140 tys. osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, a blisko 27% gmin nie zapewnia osobom starszym opieki w miejscu zamieszkania, pomimo takiego obowiązku ustawowego. Konieczne jest w tym zakresie wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki nad osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, szeroki rozwój usług środowiskowych (opiekuńczych oraz asystenckich), wdrażanie opieki telemedycznej. Interwencje w tym zakresie są szczególnie istotne z uwagi na fakt, że nadal dominującą formą opieki w regionie pozostają placówki stacjonarne. Wyzwaniem jest rozwój miejsc świadczenia usług opiekuńczych w systemie całodobowym oraz dziennym poza miejscem zamieszkania, w szczególności w formie dziennych domów pomocy i rodzinnych domów pomocy, które oferują swoim mieszkańcom warunki bardziej zbliżone do naturalnego środowiska domowego. W przypadku usług zdrowotnych konieczne jest dalsze wspieranie dziennych domów opieki medycznej.

⁶ Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 (dane za I półrocze 2010 i 2020 roku).

Obserwowane jest znaczne zróżnicowanie terytorialne w poziomie dostępu do usług publicznych, w szczególności na linii miasto-wieś oraz na obszarach peryferyjnych. Należy przez to rozumieć zarówno dostępność terytorialną (brak usług transportu publicznego), jak i infrastrukturalną (brak odpowiedniej infrastruktury) miejsc świadczenia usług.

Choć wskaźnik zaspokojenia potrzeb miejsc w mieszkaniach chronionych (tj. osób umieszczonych oraz oczekujących na umieszczenie) wynosi ponad 90% dalsze działania w tym zakresie pozwolą na pełne zaspokojenie występujących potrzeb. Liczba mieszkań socjalnych w regionie utrzymuje się na względnie stałym poziomie i jest to liczba około 7,1 tys. lokali. W 2019 r. odnotowano nieznaczny spadek liczby tych mieszkań w porównaniu do roku 2018. Na mieszkanie socjalne w województwie łódzkim w 2019 roku oczekiwało niewiele ponad 7,5 tys. osób, a ich liczba zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2018 o około 500 osób (6,3%). Zgodnie z przewidywaniami na rok 2020, liczba oczekujących utrzyma się na zbliżonym poziomie.

Wśród osób najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne są osoby z niepełnosprawnościami, które w regionie stanowią 13% ogółu mieszkańców. Dużą ich część stanowią osoby bierne zawodowo, a region posiada ubogą infrastrukturę wsparcia aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami (w tym również osób dotkniętych niepełnosprawnością z powodu zaburzeń psychicznych) w postaci zakładów aktywności zawodowej (ZAZ). Zgodnie z danymi RCPS w Łodzi w województwie łódzkim w 2019 roku funkcjonowało zaledwie 7 zakładów aktywności zawodowej, z czego 5 zlokalizowanych było na terenie Łodzi, 1 w powiecie wieruszowskim i 1 w powiecie rawskim. Stan ten utrzymuje się od roku 2018, kiedy to w województwie utworzony został jeden dodatkowy zakład aktywności zawodowej. Taka sytuacja wymaga więc skoncentrowania wsparcia w szczególności skierowanego do osób z niepełnosprawnościami oraz cierpiących na zaburzenia psychiczne.

Wskaźniki GUS dotyczące skali ubóstwa w 2019 r. pokazują, że w województwie łódzkim, pomimo lepszej niż przeciętnie w Polsce sytuacji dotyczącej ubóstwa, występują obszary i grupy społeczne szczególnie dotknięte tym zjawiskiem. Według GUS w 2019 r. poniżej granicy skrajnego ubóstwa żyło w województwie łódzkim 3,3% mieszkańców tj. ok. 81 tys. osób (Polska – 4,2%). Poniżej relatywnej granicy ubóstwa w 2019 r. żyło 10,0% mieszkańców województwa łódzkiego, czyli ok. 245 tys. (Polska – 13%). Zgodnie z SRWŁ2030 wśród osób najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne są m.in. osoby z niepełnosprawnościami, długotrwale chorzy, długotrwale bezrobotni, osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz osoby będące w kryzysie bezdomności.

Należy kontynuować działania mające na celu dalsze ograniczanie skali ubóstwa oraz utrwalanie osiągniętego dotychczas efektu w tym zakresie. Szansą na włączenie społeczne i zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest rozwój ekonomii społecznej, co wymaga wsparcia finansowego, doradczego i szkoleniowego. Rozwój ten stanowi istotny element polityki wzrostu zatrudnienia, przejawiający się w umożliwieniu zatrudnienia osób w najtrudniejszej sytuacji społeczno-zawodowej.

Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej powinno w szczególności prowadzić do koncentracji tego sektora na realizacji usług społecznych użyteczności publicznej na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym⁷. Sektor ekonomii społecznej w regionie nie jest jednak wystarczająco rozwinięty, a województwo łódzkie należy do województw o najniższym w kraju (14. miejsce) nasyceniu podmiotami reintegracji społecznej (WTZ, ZAZ, CIS, KIS) w stosunku do liczby ludności. W 2019 r. w województwie łódzkim działało 58 podmiotów reintegracji społecznej, a najpowszechniej występującym podmiotem reintegracyjnym były warsztaty terapii zajęciowej (41).

Sektor ekonomii społecznej w województwie łódzkim rozwija się bardzo powoli i funkcjonuje w nim relatywnie mało podmiotów ekonomii społecznej (PES). Kondycja PES jest jednocześnie bardzo koniunkturalna, uzależniona od tego, jakie wsparcie dostają podmioty i jakie projekty realizują ośrodki wsparcia ekonomii społecznej w danym czasie. Problemem jest również mała rozpoznawalność PES w lokalnych środowiskach. Działaniem, które należy podjąć jest wzmocnienie potencjału podmiotów ekonomii społecznej, tak by stały się one atrakcyjnym pracodawcą dla osób zagrożonych ubóstwem/ wykluczeniem społecznym, a co za tym idzie, także by dążyły do ekonomizacji. Działania powinny służyć utworzeniu nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych oraz wzmocnieniu ich konkurencyjności.

Proces deinstytucjonalizacji usług jest najbardziej zaawansowany w obszarze opieki nad dziećmi, co wynika również z obowiązujących przepisów prawa. W 2017 roku w regionie funkcjonowało 67 placówek opiekuńczo-wychowawczych, przy czym prawie połowa z nich to placówki duże o statutowej liczbie 30 miejsc. Zarówno liczba placówek jak i oferowanych przez nie miejsc utrzymuje się na względnie stałym poziomie, przy czym obserwowany jest wyraźny spadek liczby dzieci w nich umieszczanych. W regionie występuje potrzeba zwiększenia ich liczby bez zwiększania oferowanych przez nie miejsc, co wynika z konieczności przekształcania dużych placówek opiekuńczo-wychowawczych w mniejsze podmioty, w których umieszczonych będzie nie więcej niż 14 dzieci. Od roku 2013 obserwowany jest także systematyczny spadek liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, przy czym w największym stopniu zmniejsza się liczba rodzin spokrewnionych z dzieckiem oraz niezawodowych. Wyraźny wzrost odnotowano natomiast w przypadku rodzinnych domów dziecka, których liczba zwiększyła się ponad dwukrotnie w przeciągu lat 2013-2017, niemniej nadal jest to najmniej rozbudowana forma rodzinnej pieczy zastępczej w województwie łódzkim, której dalszy rozwój i konieczność wsparcia jest szczególnie ważna. Wśród 177 gmin województwa łódzkiego tylko 26 posiada na swoim terenie placówkę wsparcia dziennego. Jednocześnie liczba placówek funkcjonujących w województwie ulega stopniowemu zmniejszaniu. Tak niski poziom dostępności placówek wymaga podjęcia działań dla upowszechnienia tego typu wsparcia, w szczególności na obszarach, na których ono nie występuje. Zwiększenia wymaga również liczba asystentów rodziny ze względu na ich znaczne obciążenie pracą oraz przewidywany wzrost liczby rodzin wymagających tego typu wsparcia. W związku z obserwowanym spadkiem liczby rodzin zastępczych (niespokrewnionych z dzieckiem), niezbędne jest podejmowanie działań mających na celu rozwój i wspieranie rodzinnych form pieczy zastępczej. Poprawy wymaga również wsparcie merytoryczne i wytchnieniowe rodzin zastępczych.

Istotnym czynnikiem, który w znaczący sposób wpłynął na funkcjonowanie instytucji pomocy społecznej była pandemia COVID-19. Nowa sytuacja ujawniła istotne ograniczenia odnośnie zasad i form pracy, wymuszając jednocześnie konieczność opracowania bardziej adekwatnych i optymalnych rozwiązań. Obnażyła także wielkie potrzeby w sektorze opieki długoterminowej, gdzie osoby korzystające z takiej formy wsparcia były obciążone wysokim ryzykiem zakażenia i ciężkiego przebiegu choroby COVID-19. Pandemia podkreśliła konieczność działań w zakresie koordynacji m.in. między segmentem zdrowotnym i społecznym, formalnym sektorem opieki długoterminowej oraz usług o charakterze nieformalnym oraz pomiędzy usługami opiekuńczymi świadczonymi przez różne instytucje i podmioty zaangażowane w system opieki długoterminowej.

Istotnym wyzwaniem dla regionu jest sytuacja zdrowotna mieszkańców, która jest najgorsza w skali kraju. Region cechuje najwyższy współczynnik zgonów w Polsce, najkrótsze w kraju przeciętne trwanie życia, nadumieralność osób w wieku produkcyjnym, wysoka umieralność i zachorowalność na choroby cywilizacyjne, w tym: cukrzycę, choroby układu krążenia i nowotwory oraz duża zachorowalność na choroby psychiczne. Występuje wysoka nadumieralność mężczyzn w wieku produkcyjnym, szczególnie na obszarach wiejskich oraz

duża różnica w długości trwania życia mężczyzn i kobiet. Wg danych GUS za 2019 r. mężczyźni w województwie łódzkim żyją najkrócej w kraju – 72,5 roku (Polska – 74,1 lat), natomiast w przypadku kobiet (80,8 roku, Polska – 81,8 lat), krócej żyją jedynie mieszkanki województwa śląskiego. Tak poważne wyzwania występujące w regionie wymagają podjęcia działań, które istotnie wpłyną na poprawę sytuacji zdrowotnej mieszkańców.

Tym bardziej, że kolejnym wyzwaniem, istotnie się wiążącym z poprzednim, jest nierówna i nieadekwatna do potrzeb dostępność do usług ochrony zdrowia. Województwo wyróżnia się na tle kraju stosunkowo dobrym wyposażeniem w infrastrukturę ochrony zdrowia oraz liczebnością kadr pracujących w tym sektorze, jednak są one nieadekwatne w stosunku do potrzeb i nierównomiernie rozmieszczone. Charakterystyczny dla regionu jest ujemny bilans migracji pacjentów do innych województw ze względu na słabą dostępność lub niezadowalającą jakość usług świadczonych na miejscu. Prawie dwukrotnie więcej pacjentów z regionu łódzkiego wyjeżdżało na leczenie do innych województw, niż przyjeżdżało się tutaj leczyć.

W obszarze opieki nad dziećmi w województwie łódzkim należy podkreślić, że pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w 2017 roku pozostawało blisko 100 tys. dzieci w wieku 0-18 lat, u których stwierdzono schorzenia przewlekłe. Najczęstszym schorzeniem u dzieci były alergie (21%), zniekształcenia kręgosłupa (13%) oraz zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (10%). Wysoki odsetek wśród dzieci ze schorzeniami przewlekłymi stanowiły dzieci leczone z powodu otyłości (6,5%). Jednocześnie ważnym jest fakt, że wśród pacjentów leczonych w poradniach zdrowia psychicznego 7,1% stanowiły osoby w wieku do lat 18. Głównym problemem zdrowotnym osób w najmłodszej grupie wiekowej były zaburzenia zachowania i emocji rozpoczynające się w dzieciństwie i w wieku młodzieńczym, które leczono u 37% pacjentów. Dlatego istotne jest umożliwienie dofinansowania projektów służących rozwojowi i zwiększeniu dostępu do usług zdrowotnych skierowanych do dzieci.

Sytuacja zdrowotna mieszkańców przekłada się niekorzystnie na rynek pracy, a zwłaszcza w odniesieniu do sytuacji osób powyżej 50. roku życia, wśród których aż 83% cierpi przynajmniej na jedną chorobę przewlekłą. W 2018 r. wskaźnik liczby dni absencji chorobowej w przeliczeniu na 1 ubezpieczonego zdrowotnie wyniósł w Łódzkiem 18,4 dnia i był najwyższy w Polsce. Szczególne wyzwania zdrowotne związane są z profilaktyką zdrowotną i promocją zdrowia, które powinny dotyczyć w szczególności chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu i takich, które negatywnie wpływają na aktywność zawodową mieszkańców (w szczególności choroby układu krążenia, choroby nowotworowe) oraz poprawy dostępności działań rehabilitacyjnych. Niski poziom wykrywalności chorób, które często okazują się być w stadium utrudniającym znacznie możliwość wyleczenia. Ważność działań dotyczących edukacji i promocji zdrowia jest niezaprzeczalna zwłaszcza w kontekście niskiej zgłaszalności na badania profilaktyczne i niskiej świadomości zdrowotnej mieszkańców regionu.

Znaczący wzrost liczby osób starszych, które doświadczają wielu problemów zdrowotnych i niepełnosprawności, powoduje zwiększenie zapotrzebowania na usługi i świadczenia zdrowotne, a także wymaga reorganizacji opieki zdrowotnej. W związku z tym należy się liczyć ze wzrostem zapotrzebowania na lekarzy specjalistów w dziedzinie schorzeń przewlekłych i zwyrodnieniowych, a także usług rehabilitacyjnych. Równolegle konieczne jest zwrócenie uwagi na fakt, iż poprawa szans na coraz dłuższe życie wymaga określonych działań skierowanych do ludności dorosłej – propagowanie zachowań prozdrowotnych wśród osób dorosłych i rozwój usług zdrowotnych nakierowanych na potrzeby zdrowotne tej grupy.

Niezwykle ważnym wyzwaniem jest dostępność opieki długoterminowej. Łódzkie, z najstarszą strukturą wiekową, zajmowało w 2019 r. dopiero 9. miejsce w kraju pod względem liczby łóżek w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych i opiekuńczo-leczniczych oraz

hospicjach w przeliczeniu na 100 tys. ludności. Żadnych placówek opieki długoterminowej nie posiadało 7 powiatów w regionie. W Łódzkiem istnieją także duże potrzeby związane z zapewnieniem długoterminowej opieki środowiskowej, w tym opieki pielęgniarstwa świadczonej dla przewlekle chorych, pacjentów wentylowanych mechanicznie oraz dostępem do świadczeń dziennych udzielanych np. w DDOM-ach. Województwo nie jest w stanie zapewnić optymalnej opieki geriatrycznej osobom starszym z powodu braku lekarzy geriatrów (w 2019 r. w przeliczeniu na każde 10 tys. mieszkańców województwa łódzkiego przypadało 0,06 lekarza geriatry), a łóżka geriatryczne w 2019 r. znajdowały się jedynie na 2 oddziałach w szpitalach funkcjonujących w regionie. Region zajmuje wysokie, bo aż 4. miejsce w Polsce pod względem zachorowań na choroby i zaburzenia psychiczne i przoduje w kraju pod względem absencji chorobowej pracowników z tego tytułu. Podejmowane w ramach programu działania służące będą odpowiedzi na najistotniejsze wyzwania zdrowotne regionu, m.in. zwiększaniu dostępności świadczeń zdrowotnych oraz programów profilaktycznych, dotyczących chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, realizacji szerszego zakresu i zapewnieniu wyższej jakości usług na rzecz osób starszych, w tym opieki długoterminowej i geriatrycznej.

Biorąc pod uwagę konieczność poprawy jakości świadczonych usług społecznych i zdrowotnych oraz zapewnienia standardów, pozwalających na realizację wsparcia odpowiadającego potrzebom mieszkańców regionu istotna będzie też interwencja związana z procesem deinstytucjonalizacji usług społecznych i zdrowotnych.

W obszarze kultury, turystyki i rewitalizacji głównymi wyzwaniami regionu są:

- **niski poziom zaufania, więzi społecznych, kapitału relacyjnego i poczucia tożsamości;**
- **niewystarczający poziom wykorzystania oferty kulturalnej i oferty spędzania czasu wolnego;**
- **niewystarczający dostęp do infrastruktury i usług na rzecz integracji społecznej;**
- **degradacja układów i struktur funkcjonalno-przestrzennych w ośrodkach historycznych;**
- **utrzymywanie się obszarów ubóstwa i wykluczenia społecznego;**
- **niewystarczająca sprawność systemu zarządzania rozwojem na poziomie regionalnym i lokalnym oraz poziom współpracy między JST, sektorem prywatnym i sektorem pozarządowym**
- **przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych.**

Doświadczenia z wdrażania RPO WŁ 2014-2020 pokazały duże zapotrzebowanie regionu na środki alokowane w obszarach kultury, turystyki i rewitalizacji, przekraczające w poprzednim okresie programowania dostępną alokację.

Obszarem zmiany w ramach alokacji regionalnych funduszy europejskich na lata 2021-2027 będzie w głównej mierze sposób realizacji projektów. Głównym celem jest uzyskanie rezyliencji we wspieranych obszarach, przede wszystkim poprzez wzmocnienie efektu synergii, ale także przez innowacje w prowadzeniu oraz finansowaniu działań w obszarze kultury, turystyki i rewitalizacji.

Zgodnie z „Konwencją w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego” UNESCO różnorodność kulturowa jest wielkim bogactwem jednostek

i społeczeństw, zaś ochrona, promowanie i zachowanie różnorodności kulturowej są podstawowym warunkiem trwałego i zrównoważonego rozwoju dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń.

SRWŁ2030 wskazuje, że kultura i jej instytucje pełnią funkcję kreatywną w stosunku do kapitału społecznego. Duże znaczenie dla jego budowania ma uczestnictwo w wydarzeniach i inicjatywach o charakterze kulturalnym, bowiem wzmacnia to poczucie wspólnoty i tożsamości. Jednocześnie dostrzeżono, że poziom wykorzystania oferty kulturalnej i oferty spędzania czasu wolnego jest niewystarczający. W związku z tym niezbędna jest realizacja działań, dzięki którym nastąpi dalszy rozwój obszaru kultury w regionie.

Słabe strony regionu w obszarze kultury to niski poziom współpracy między ośrodkami kultury, brak strategii działania instytucji kultury (zdefiniowanych adresatów, wizji i celów), brak badań potrzeb odbiorców (nowoczesna infrastruktura nie idzie w parze z nowym programem działań) czy niskie zainteresowanie środowisk kultury projektami sieciującymi region, międzyregionalnymi i międzynarodowymi. Brak strategicznego podejścia w obszarze kultury może być jedną z przyczyn zdiagnozowanego niskiego zaangażowania sektora prywatnego w prowadzenie działalności kulturalnej (poza kinami i galeriami sztuki). Jednocześnie jednak wśród trendów rozwojowych w obszarze kultury dostrzegalny jest wzrost roli dziedzictwa materialnego i niematerialnego w kształtowaniu określonych postaw społecznych, jak również rosnące wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gospodarczego. Wsparcie w obszarze kultury będzie stanowiło odpowiedź na wyzwania związane z niskim poziomem zaufania, więzi społecznych, kapitału relacyjnego i poczucia tożsamości (poprzez działanie w kierunku wzmocnienia tożsamości regionalnej i lokalnej). Inwestycje dotyczące rozwoju infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym przywracania lub nadania budynkom funkcji kulturalnych, ważnych dla edukacji i aktywności kulturalnej, będą przeciwdziałały niewystarczającemu poziomowi wykorzystania oferty kulturalnej i oferty spędzania czasu wolnego, jak również niewystarczającemu dostępowi do infrastruktury i usług na rzecz integracji społecznej (w szczególności na obszarach pozamiejskich). Istotne w powyższym zakresie będzie wsparcie współpracy instytucji kultury oraz strategicznego podejścia w realizowanych przez nie działaniach.

Dostrzegając integracyjną funkcję kultury możliwe będzie dofinansowanie działań, które posłużą aktywizowaniu i integrowaniu lokalnych społeczności poprzez ich udział w kulturze i wykorzystanie innowacji społecznych.

Znaczenie kultury i silnie powiązanej z nią turystyki wskazane zostało w dokumencie „Nowy europejski program na rzecz kultury”. Kultura i turystyka, jako siły napędowe działalności gospodarczej, przynoszą korzyści zarówno obszarom miejskim (np. poprzez tworzenie atrakcyjnych miejsc dla większej liczby miejsc pracy i kapitału ludzkiego), jak również obszarom pozamiejskim (prace restauratorskie i modernizacja dziedzictwa kulturowego i naturalnego na obszarach wiejskich przyczyniają się do potencjału i trwałości wzrostu gospodarczego).

Turystyka nierozzerwalnie związana jest z dziedzictwem kulturowym, w dużej części bazując na jego potencjale. Zachowane dziedzictwo kulturowe regionu wpisuje Łódzkie w system Europejskich Szlaków Kulturowych (Bursztynowy, Cysterski, Romański) i wraz z tradycjami postindustrialnymi i filmowymi stanowi podstawę dla rozwoju turystyki kulturowej, poznawczej i festiwalowej. Dostrzegalny jest przy tym nie tylko potencjał, ale i wartość dodana związana z przygotowaniem zróżnicowanej, ale też spójnej oferty turystycznej regionu, wykraczającej poza ofertę pojedynczych miejsc czy instytucji. Dodatkowo duży, ale nie do końca wykorzystany na potrzeby rozwoju turystyki i rekreacji potencjał województwa łódzkiego stanowią walory przyrodnicze województwa łódzkiego.

Wsparcie w zakresie turystyki będzie uwzględniać współczesne wyzwania cywilizacyjne, w tym uwarunkowania środowiskowe, stąd w zakresie wsparcia infrastruktury turystycznej będzie uwzględniona perspektywa turystyki zrównoważonej. Zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Turystycznej podejście to powinno zapewniać m.in. optymalne wykorzystanie zasobów środowiska, stanowiących kluczowy element rozwoju turystyki, pomoc w ochronie dziedzictwa naturalnego i różnorodności biologicznej, zachowanie żywego dziedzictwa kulturowego, jak również być ukierunkowane na wzrost społeczno-gospodarczy danego obszaru, przyczyniając się do zwiększania stabilnego zatrudnienia oraz zmniejszania ubóstwa. Ponadto w ramach podejścia w duchu turystyki zrównoważonej należy minimalizować negatywny wpływ ruchu turystycznego na środowisko naturalne i kulturę lokalną.

Przy wspieraniu poczucia tożsamości regionalnej i lokalnej należy wziąć pod uwagę nie tylko bogate dziedzictwo kulturowe i naturalne, ale także szczególne uwarunkowania, takie jak niejednorodność województwa pod względem kulturowym czy historycznym. Ważną rolę odgrywają też tradycje regionu, w tym tradycja ludowa i jej kultywowanie, rosnąca popularność tradycyjnych wyrobów spożywczych i tradycyjnej sztuki kulinarnej.

Zgodnie z przewidywaniami World Travel and Tourism Council („To Recovery & Beyond: The Future of Travel & Tourism in the Wake of COVID-19”) jednym z efektów pandemii COVID-19 może być wzrost znaczenia krótkoterminowej turystyki krajowej – lokalnej i regionalnej, co daje podstawy do przededefiniowania istniejących modeli biznesowych w obszarze turystyki.

Interwencja programu będzie skierowana na wsparcie inwestycji turystycznych związanych z walorami historycznymi, kulturowymi oraz przyrodniczymi regionu oraz na tworzenie turystycznej infrastruktury pieszej i rowerowej. Wsparciem objęte zostaną także inwestycje związane z kreowaniem walorów przestrzeni, produktów i wydarzeń symbolicznych, w tym m.in. promowanie istniejących i budowanie nowych marek turystycznych i kulturalnych.

Realizacja projektów związanych z rozwojem międzysektorowej współpracy, służących tworzeniu wspólnej oferty turystycznej, jak również modernizacji lub tworzeniu turystycznych szlaków tematycznych i produktów turystycznych (odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych) będzie stanowiła odpowiedź na wyzwania związane z niskim poziomem zaufania, więzi społecznych, kapitału relacyjnego i poczucia tożsamości (poprzez wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej).

Zgodnie z SRWŁ2030 szczególne nasilenie problemów społecznych prowadzących do wykluczenia społecznego następuje na obszarach zdegradowanych w miastach, wymagających kompleksowej rewitalizacji, szczególnie społecznej. Kumulują się tam bowiem takie niekorzystne zjawiska jak m.in.: trwałe bezrobocie, nałogi, bezradność i bierność, uzależnienie od pomocy społecznej. Wsparciu tych obszarów posłuży rewitalizacja, która poprzez kompleksowe, zintegrowane i skoncentrowane terytorialnie działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki umożliwi wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego. SRWŁ2030 wskazuje, że działania rewitalizacyjne realizowane w wielu ośrodkach w regionie są pozytywnym zjawiskiem w zakresie poprawy stanu zachowania struktur przestrzennych (w odniesieniu do dziedzictwa postindustrialnego prowadzone na dużą skalę głównie w Łodzi, a także m.in. w Pabianicach i Zgierzu). Mimo to nadal skala zdegradowanych obiektów i obszarów wymagających rewitalizacji jest znacząca.

Realizacja projektów w obszarze rewitalizacji będzie wspierać rozwój wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów i przeciwdziałać pogłębianiu się dysproporcji rozwojowych. Uwzględnić też będzie ustawowe przesłanki dotyczące wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji, takie jak

degradacja infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury mieszkaniowej. Realizowana w programie interwencja pozwala na przywrócenie lub nadanie obiektom nowych funkcji, wymaganych z punktu widzenia konkretnego programu rewitalizacji.

W związku ze zmianami klimatycznymi i zanieczyszczeniem środowiska szczególną rolę w procesie rewitalizacji należy przypisać działaniom środowiskowym. Mając na uwadze wyzwania, jakimi są proces starzenia się społeczeństwa i postępująca w regionie depopulacja, planuje się wspieranie w procesie kształtowania przestrzeni publicznych ich dostosowania do potrzeb osób starszych, czy zwiększenia ich atrakcyjności. Zgodnie z zapisami SRWŁ2030 kontynuacja procesów rewitalizacji będzie mieć szczególne znaczenie w kontekście przywracania funkcji użytkowych, w tym m.in. kulturalnych, turystycznych i rekreacyjnych w odniesieniu do zdegradowanych zasobów dziedzictwa kulturowego.

Wzmocnieniu powyższych działań posłuży wykorzystanie mechanizmów terytorialnych, służących zapewnieniu spójności interwencji, dzięki którym możliwe będzie skuteczniejsze odpowiadania na wyzwania gospodarcze, środowiskowe, demograficzne i społeczne, przed jakimi stoją obszary miejskie i wiejskie. Realizowane wsparcie umożliwi przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych.

Istotnym kontekstem dla wsparcia w obszarze kultury, turystyki oraz rewitalizacji stał się wybuch pandemii COVID-19. Obciążenia finansowe i ograniczenia w działalności gospodarczej oraz przemieszczaniu się wywarły negatywny wpływ na powyższe obszary. Wsparcie z programu regionalnego pozwoli na odwrócenie negatywnych trendów spowodowanych epidemią, jak również może wzmocnić podmioty działające w obszarze kultury czy turystyki w zakresie odporności na przyszłe kryzysy.

Planowane działania wpisują się m.in. w następujące dokumenty strategiczne na poziomie unijnym / krajowym / regionalnym:

Tabela 1

Cel polityki	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (podsumowanie)
1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	(i) Rozwijanie i wzmocnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Jednym z podstawowych celów UE jest stworzenie na jej obszarze najbardziej dynamicznego, konkurencyjnego i innowacyjnego obszaru na świecie. Za jeden z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego jest uważana innowacyjność, która prowadzi do ulepszania technologii, zwiększenia efektywności, a w konsekwencji do wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw i całych regionów. Pomimo znacznych wysiłków na rzecz rozwoju innowacyjności w regionie, województwo łódzkie wciąż nie poprawia swojej pozycji zarówno w skali Europy, jak i kraju. Istotnym wyzwaniem jest stosunkowo niska innowacyjność regionalnych przedsiębiorstw – Łódzkie znajduje się na 11. miejscu pod względem udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w liczbie przedsiębiorstw ogółem (12,7% wobec 14,5% w kraju), choć należy także stwierdzić, że pod względem dynamiki wzrostu tego wskaźnika w latach 2010-2017 Łódzkie było na drugim miejscu (wzrost o 0,8 p.p.) w kraju i zarazem w grupie pięciu województw, gdzie nastąpił wzrost.

		<p>W podejmowaniu decyzji przez przedsiębiorców o rozpoczęciu działalności w zakresie B+R kluczową rolę pełni dostępność środków publicznych na ten obszar aktywności. Przedsiębiorcy rzadziej podejmują się wdrażania tego typu inwestycji w ramach własnych środków głównie z powodu konieczności poniesienia wysokich nakładów i wysokiego ryzyka niepowodzenia realizacji innowacyjnych projektów. W szczególności MŚP nie mają wystarczającego kapitału własnego na tego typu przedsięwzięcia. Z kolei duże przedsiębiorstwa wprowadzają najwięcej innowacji i wykazują się największą skłonnością do współpracy w zakresie działalności innowacyjnej, ale konieczne jest ich dalsze wspieranie w celu lepszego rozwoju działalności B+R w tym sektorze.</p> <p>Oprócz niskich nakładów na B+R w sektorze przedsiębiorstw bariery w tworzeniu i wdrażaniu innowacji stanowią niewystarczająca współpraca sektora nauki i biznesu, a tym samym ograniczony transfer wiedzy i technologii i braki w zakresie infrastruktury B+R.</p> <p>Wsparcie w powyższych obszarach pozwoli na podniesienie poziomu innowacyjności regionu, a tym samym umożliwi poprawę konkurencyjności na rynku wewnętrznym i w skali międzynarodowej. Ponadto efektywne prowadzenie działalności B+R pomoże odpowiadać na wyzwania związane z bardziej dynamicznym rozwojem regionu.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 r. dotyczące wzmocnienia innowacyjności gospodarki, w tym poprzez ściślejszą współpracę instytucji badawczych z przedsiębiorstwami.</p>
	<p>(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych;</p>	<p>Polska jest jedną z najdynamiczniej rozwijających się gospodarek w Unii Europejskiej, jednak problemem jest niski poziom cyfryzacji. Pod względem wskaźnika gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (Digital Economy and Society Index, DESI) Polska zajmuje 24. pozycję wśród 28 państw członkowskich UE.</p> <p>Utrudniony dostęp do usług cyfrowych w sektorze publicznym stanowi istotną barierę cywilizacyjną. Dostępność i jakość technologii cyfrowych warunkuje zarówno poziom życia mieszkańców, jak i sprawne funkcjonowanie i rozwój gospodarki. Cyfryzacja i rozwój społeczeństwa informacyjnego wpływają na wzorce zachowań społecznych, dają nowe możliwości, a wraz z rozwojem Internetu stanęły u podstaw czwartej rewolucji przemysłowej. Również i ten trend stanowi szansę dla województwa łódzkiego. Z danych GUS⁸ wynika, że z roku na rok rośnie systematycznie grupa osób pobierających formularze urzędowe oraz odsyłających już wypełnione formularze, rośnie również liczba osób korzystających z informacji publikowanych na stronach internetowych instytucji administracji publicznej. Istotną składową tego procesu jest wzrastająca dostępność e-administracji. W 2016 roku taką funkcjonalność oferowało 5,2% jednostek administracji publicznej w województwie łódzkim i 7,1% jednostek w kraju. W 2017 roku wskaźnik ten wzrósł do 8,1% jednostek administracji publicznej województwa łódzkiego oraz 11,3% jednostek w Polsce. W latach 2014-2019 udział mieszkańców województwa łódzkiego, korzystających z</p>

⁸ Społeczeństwo informacyjne w Polsce, GUS, Warszawa 2018.

		<p>usług e-administracji publicznej wzrósł z 26,1% do 81,3%. Wsparcie cyfryzacji w sektorze publicznym pozwoli na wzrost jakości usług świadczonych na rzecz obywateli i firm oraz będzie istotnym ułatwieniem w kontaktach administracji, czy służby zdrowia z klientami.</p> <p>W ramach celu szczegółowego przewiduje się podniesienie efektywności funkcjonowania instytucji publicznych w wyniku informatyzacji procedur oraz upowszechnienia elektronicznego zarządzania dokumentacją w ramach urzędów. W dalszym ciągu poszerzenia wymaga zakres usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych. Ważnym obszarem działań na rzecz wzmocnienia zastosowań TIK jest również usprawnienie oraz poszerzenie dostępu do zasobów i usług elektronicznych w wyniku zwiększenia interoperacyjności systemów informatycznych i rejestrów publicznych wraz ze wsparciem danych cyfrowych o wysokim potencjale wykorzystania, wsparciem przetwarzania istniejących danych do postaci cyfrowej, poprawą jakości danych w rejestrach publicznych oraz cyfryzacją zasobów instytucji publicznych.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2020 r. dotyczące dalszego promowania transformacji cyfrowej administracji publicznej i przyspieszenia wdrażania usług e-zdrowia.</p>
	<p>(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p>	<p>W regionie odnotowuje się dość niski poziom przedsiębiorczości, szczególnie na peryferyjnych obszarach wiejskich, tymczasem małe i średnie przedsiębiorstwa są realną szansą poprawy warunków ekonomicznych gorzej rozwiniętych obszarów. Ponadto przekształcenia struktury przemysłowej następują raczej w kierunku średnich niż średnio-wysokich i wysokich technologii. W latach 2015-2017 zaledwie 5% łódzkich firm przemysłowych oraz 4% firm usługowych wprowadziło nowe dla rynku produkty. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki plasuje województwo łódzkie na 10. pozycji (w roku 2017 wskaźnik ten wynosił 25,6% i był zdecydowanie niższy od średniej krajowej – 34,1%). Analiza tego wskaźnika w latach 2010-2017 wykazała, że jego wartość nie rośnie, co może oznaczać utrwalenie struktury gospodarczej przetwórstwa przemysłowego województwa. Łódzkie ma też niewielki wkład w krajową strukturę podmiotów usługowych i przemysłowych wysokiej techniki opartych na wiedzy.</p> <p>Potencjał usług regionu koncentruje się w jego stolicy, jednak istotne jest jego dalsze zwiększanie, zwłaszcza w zakresie nowoczesnych usług, generujących atrakcyjne miejsca pracy. Spośród monitorowanych przez Komisję Europejską tworzących się i funkcjonujących klastrów, warty odnotowania jest regionalny potencjał województwa łódzkiego w zakresie usług logistycznych. Duży rynek zbytu, popyt na usługi logistyczne, korzystne położenie geograficzne oraz dostępność do infrastruktury komunikacyjnej zadecydowały o powstaniu w Polsce centralnej hubu logistycznego o znaczeniu europejskim.</p> <p>Przekształcenie regionów w regiony innowacyjne wymaga stworzenia dla przedsiębiorstw odpowiednich warunków, tak aby mogły one rozwijać się w warunkach globalnej konkurencji, m.in. poprzez ułatwienie dyfuzji technologii i</p>

		<p>wiedzy na poziomie regionalnym oraz dostęp do kapitału finansowego.</p> <p>Inwestycje produkcyjne, ułatwienie dyfuzji wiedzy i technologii, polepszenie dostępu do funduszy kapitałowych, wzrost umiędzynarodowienia i usieciowienia przyczyni się do wzrostu konkurencyjności MŚP, które stanowią 99% podmiotów gospodarczych województwa.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2020 r. dotyczące wspierania gospodarki i ożywienia gospodarczego, promowania inwestycji prywatnych, ukierunkowania inwestycji na transformację ekologiczną i cyfrową.</p>
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	<p>(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	<p>Według GIOŚ w 2019 r. w województwie łódzkim poziom dopuszczalnej wartości średniodobowej stężenia pyłu zawieszonego PM10 osiągnął wartości powyżej normy w Łodzi, Brzezinach, Łowiczu, Opocznie, Pabianicach, Piotrkowie Trybunalskim, Radomsku, Rawie Mazowieckiej, Sieradzu, Tomaszowie Mazowieckim, Zduńskiej Woli, Zgierzu (najwyższe w Radomsku). Poziom docelowy benzo(a)pirenu w pyłe PM10 został przekroczony w 17 stanowiskach pomiarowych (w 17 miastach województwa). Z kolei zbyt wysoki poziom dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM2,5 odnotowano w strefie Aglomeracji Łódzkiej. Znaczące zanieczyszczenie powietrza w regionie rodzi obawy związane ze stanem środowiska oraz zdrowiem mieszkańców województwa.</p> <p>Dlatego zasadnicze znaczenie ma realizacja działań, które pozwolą na przeprowadzenie czystej transformacji energetycznej zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem, którego głównym celem jest uczynienie gospodarki UE bardziej zrównoważoną. Osiągnięcie tego celu będzie wymagało działań m.in. w zakresie obniżenia emisyjności sektora energii oraz zapewnienia większej efektywności energetycznej budynków.</p> <p>Efektywność energetyczna jest istotnym kierunkiem działań polityki energetyczno-klimatycznej UE, którego celem jest m.in. obniżenie strat energii i uzyskanie dzięki temu oszczędności oraz zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do środowiska. Strategia KE na rzecz fali renowacji budynków zakłada zwiększenie wskaźników renowacji co najmniej dwukrotnie w ciągu najbliższych dziesięciu lat co przyczyni się do większej efektywności energetycznej oraz oszczędniejszego gospodarowania zasobami.</p> <p>W związku z powyższym w województwie łódzkim będą realizowane działania prowadzące do wzrostu efektywności energetycznej i zmniejszenia zanieczyszczeń poprzez realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych, ich podłączenie do sieci ciepłowniczych, czy wsparcie budownictwa pasywnego.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 i 2020 r. dotyczące inwestycji w czystsza energię i ukierunkowania inwestycji na transformację ekologiczną.</p>
	<p>(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej</p>	<p>W ramach realizacji ogólnounijnego celu na 2030 r. Polska deklaruje osiągnięcie co najmniej 23% udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto w 2030 r. Aby osiągnąć ten cel konieczne jest inwestowanie w OZE w regionie.</p>

	<p>kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>	<p>Rozwój energetyki odnawialnej ma istotne znaczenie dla realizacji podstawowych celów polityki energetycznej. Wytwarzanie energii z OZE cechuje się niewielką lub zerową emisją zanieczyszczeń co zapewnia pozytywne efekty ekologiczne. Pakiet Czysta Energia dla Wszystkich Europejczyków również ma na celu zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, przyspieszenie budowy wewnętrznego rynku energii elektrycznej, oraz wzmocnienie pozycji odbiorcy końcowego energii, zwłaszcza konsumenta. Zgodnie z zapisami PEP2040 celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszeniu oddziaływania na środowisko przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych. Kierunkiem do osiągnięcia ww. celu jest rozwój odnawialnych źródeł energii, który pozwoli na obniżenie emisyjności sektora energetycznego oraz dywersyfikację wytwarzania energii.</p> <p>W związku z powyższym w województwie łódzkim będą realizowane działania w zakresie wsparcia infrastruktury służącej do wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej z odnawialnych źródeł wraz z magazynami energii i ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 i 2020 r. dotyczące ukierunkowanie inwestycyjnej polityki gospodarczej na infrastrukturę energetyczną oraz transformację ekologiczną w szczególności czyste i wydajne wytwarzanie oraz wykorzystanie energii, co będzie przyczyniać się do stopniowej dekarbonizacji gospodarki.</p>
	<p>(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>	<p>Problematyka obserwowanych zmian klimatu jest kluczowym elementem polityki UE. W związku z postępującymi zmianami klimatu coraz większą wagę przykłada się do kwestii związanych z dostosowaniem do zmian klimatu i podejmowaniem działań zapobiegawczych, mających na celu łagodzenie skutków występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych.</p> <p>Zgodnie z SRWŁ2030, zmiany klimatu oraz związane z nimi ekstremalne zjawiska pogodowe (coraz wyższe temperatury powietrza, silne nasłonecznienie, deficyt opadów, ekstremalne susze), generują występowanie deficytów wody w glebie, zmniejszenie zasobów wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych.</p> <p>W celu zapewnienia odpowiedniej odporności regionu planuje się wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe na terenie województwa łódzkiego. Duży nacisk został położony na kwestie adaptacji miast do zmian klimatu, inwestycje w zakresie ochrony przed pożarami lasów, retencję wody oraz zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie nie tylko na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych stworzonych na poziomie regionu, ale również na zalecenia Rady UE z 2019 r. dotyczące przystosowania się do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe.</p>

	<p>(v) Wsparcie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej</p>	<p>Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego (w zgodności z dyrektywą dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych) od wielu lat jest przedmiotem polityki UE. Koordynację działań podejmowanych na poziomie jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstw kanalizacyjnych, w realizacji zadań z zakresu infrastruktury sanitacyjnej na ich terenach zapewnia KPOŚK, w którym oszacowano potrzeby i wskazano działania na rzecz wyposażenia aglomeracji powyżej 2 tys. RLM w systemy kanalizacji i oczyszczania ścieków.</p> <p>Ponieważ wody powierzchniowe województwa są silnie zanieczyszczone, a ich jakość uległa pogorszeniu, za co w dużej mierze odpowiadają zanieczyszczenia pochodzące ze ścieków komunalnych i przemysłowych niezbędne jest dalsze dofinansowanie działań, które poprawią gospodarkę wodno-kanalizacyjną w regionie, w szczególności niezbędna jest realizacja inwestycji w zakresie sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, jak również inwestycje mające na celu wspieranie wydajnego gospodarowania wodą.</p> <p>Konieczność kontynuowania inwestycji w zakresie oczyszczalni ścieków została zauważona również w PEP2030, gdzie wyznaczono kierunek interwencji Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód. Ponadto, z uwagi na wskazanie w powyższym dokumencie, iż województwo łódzkie będzie zagrożone silnym pustynnieniem a obszar deficytu wody obejmować będzie znaczną część województwa zasadne jest podjęcie działań w zakresie wspierania wydajnego gospodarowania wodą oraz infrastruktury w zakresie wody pitnej.</p> <p>Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do właściwego gospodarowania zasobami wodnymi poprzez ich oszczędzanie jak i ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie nie tylko na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie regionu, ale również na zalecenia Rady UE z 2019 r., dotyczące promowania zrównoważonej gospodarki wodnej.</p>
	<p>(vi) Wsparcie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej</p>	<p>W 2015 roku Komisja Europejska opublikowała komunikat Zamknięcie obiegu - plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym. W dokumencie tym wskazano, iż przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, gdzie wartość produktów, materiałów i zasobów w gospodarce jest utrzymywana tak długo, jak to możliwe, a wytwarzanie odpadów ograniczone do minimum, stanowi istotny wkład w wysiłki UE zmierzające do stworzenia zrównoważonej, niskoemisyjnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarki. Działania zawarte w Planie gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2019-2025 z uwzględnieniem lat 2026-2031 stanowią wkład do transformacji regionu w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym. Biorąc pod uwagę powyższe zasadne jest udzielanie wsparcia pozwalającego na przechodzenie od gospodarki linearnej do gospodarki o obiegu zamkniętym, w szczególności poprzez inwestycje w zakresie selektywnego</p>

		<p>zbierania, recyklingu odpadów, inwestycje mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów lub promujące ponowne użycie. Dużą rolę odgrywa również wsparcie skierowane do przedsiębiorców, polegające na inwestycjach w instalacje produkcyjne lub urządzenia przemysłowe prowadzące do zmniejszenia zużycia surowców lub zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów oraz służące ekoprojektowaniu produktów i opakowań m.in. w celu zmniejszenia zużycia surowców pierwotnych użytych do ich produkcji, zastępowanie ich surowcami wtórnymi lub materiałami biodegradowalnymi.</p> <p>Wspieranie inwestycji w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym pozwoli na zwiększenie konkurencyjności regionu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie nie tylko na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych stworzonych na poziomie regionu, ale również na zalecenia Rady UE z 2019 r. dotyczące wspierania przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym.</p>
	<p>(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	<p>Kwestie ochrony różnorodności biologicznej stanowią ważny cel UE, co znalazło odzwierciedlenie w Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030.</p> <p>Na terenie województwa łódzkiego znajduje się wiele cennych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk różnych gatunków zwierząt, roślin i grzybów. Jednocześnie, zgodnie z informacjami zawartymi w PEP2030, w województwie chronione są mniejsze obszary niż w wielu innych województwach zasoby przyrodnicze, a więc niski jest udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni województwa oraz obszarów NATURA 2000. Ponadto dokument wskazuje, iż duży obszar lasów ochronnych został uszkodzony przez przemysł a województwo posiada najniższy w kraju wskaźnik lesistości. Dlatego priorytetowe jest podjęcie działań gwarantujących poprawę ochrony gatunków i siedlisk. Zasadniczym celem interwencji podejmowanych w celu szczegółowym będzie wzmocnienie mechanizmów ochrony różnorodności biologicznej w regionie m.in. poprzez zachowanie i odtworzenie ekosystemów, siedlisk przyrodniczych, populacji gatunków, inwestycje w zakresie zielonej i niebieskiej infrastruktury, wsparcie centrów ochrony różnorodności biologicznej i ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej. Ważny jest również aspekt związany z redukcją emisji i zanieczyszczeń poprzez rekultywację zamkniętych składowisk odpadów komunalnych oraz usuwanie zagrożenia ze strony niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów, np. tzw. dzikie wysypiska, zdegradowane tereny poprzemysłowe (możliwa remediacja zanieczyszczonych przez nie gruntów lub rekultywacja terenów). Wsparcie będzie dotyczyło również inwestycji, które mają zapewnić ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego (w tym projekty z zakresu tworzenia i odnowy szlaków turystycznych) oraz promowanie form ochrony przyrody (np. platformy widokowe, ścieżki dydaktyczne wykorzystujące lokalne zasoby przyrodnicze). Realizacja działań zaplanowanych w ramach celu szczegółowego przyczyni się do wzmocnienia ochrony przyrody i różnorodności</p>

		biologicznej a przez to do zachowania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego regionu łódzkiego.
	(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	<p>Transport ma istotne znaczenie dla rozwoju gospodarczego UE, odpowiada przy tym za 1/4 emisji gazów cieplarnianych, co osłabia wyniki działań unijnych, służących realizacji celów w dziedzinie klimatu. Dlatego też jednym z podstawowych celów UE w obszarze transportu jest ograniczenie emisji skutkujące neutralnością klimatyczną. Aby to osiągnąć, konieczne będzie przejście w sektorze transportu na model zrównoważonej mobilności.</p> <p>Istotnym problemem dla funkcjonowania tego transportu jest niedostateczna jakość infrastruktury publicznego transportu zbiorowego - niezadowalający jest szczególnie stan techniczny infrastruktury tramwajowej, a także brak integracji systemów publicznego transportu zbiorowego (brak zintegrowanych węzłów przesiadkowych uzupełnionych o systemy Park&Ride i Bike&Ride). Konieczna jest w tym zakresie kontynuacja interwencji z poprzednich lat. Dzięki inwestycjom w nowoczesne pojazdy, poprawie ulega stan taboru komunikacji miejskiej, wciąż jednak niezbędne jest inwestowanie w nowoczesny, proekologiczny, zeroemisyjny i niskoemisyjny (wykorzystujący paliwa alternatywne) tabor, dostępny dla osób z niepełnosprawnościami i ograniczoną możliwością poruszania się.</p> <p>Niska atrakcyjność transportu publicznego na obszarach miejskich powoduje nadmierny indywidualny ruch zmotoryzowany. Jego obniżenie, oprócz działań zmierzających do uatrakcyjnienia transportu zbiorowego (skierowanych na infrastrukturę i tabor publicznego transportu zbiorowego), wymaga uzupełniających działań dotyczących niezmotoryzowanego transportu indywidualnego i ekologicznych form przemieszczania oraz innych rozwiązań sprzyjających rozwojowi zrównoważonego transportu miejskiego.</p> <p>Planowane działania wpłyną na poprawę jakości i efektywności systemu transportu publicznego na obszarach miejskich, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń i poprawę stanu środowiska naturalnego, dzięki czemu będą stanowić wkład w realizację celu szczegółowego.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 r., które wskazują na konieczność ukierunkowania inwestycyjnej polityki gospodarczej na transport, w szczególności jego zrównoważony charakter oraz zalecenia Rady UE z 2020 r. wskazujące na ukierunkowanie inwestycji na transformację ekologiczną, w szczególności na zrównoważony transport.</p>
3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności	(ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	Jednym z wyzwań UE w sektorze transportu jest zwiększenie jego wkładu w realizację celów klimatycznych poprzez inwestowanie w multimodalność i transport publiczny. Taki zrównoważony transport potrzebuje silnego wsparcia także na szczeblu regionalnym, na którym system transportowy należy rozwijać w kierunku bardziej zrównoważonym i ekologicznym, przy jednoczesnym zastosowaniu nowoczesnych technologii podnoszących jego efektywność oraz dążeniu do przesunięcia modalnego na rzecz rozwoju nowoczesnych, zintegrowanych i przyjaznych środowisku środków transportu.

		<p>Zdyskontowanie korzystnego położenia województwa łódzkiego w sieci transportowej kraju wymaga kontynuacji działań prorozwojowych w tym zakresie. Mimo zdynamizowania procesów modernizacyjnych nadal duża część sieci drogowej o znaczeniu regionalnym nie jest dostosowana do potrzeb transportowych w zakresie parametrów funkcjonalno- technicznych i jej wsparcie pozwoli poprawić dostępność transportową regionu. Jakość infrastruktury kolejowej ulega sukcesywnej poprawie, choć nadal nie dorównuje dynamiką realizacji infrastrukturze drogowej. Nadal niektóre miasta w regionie mają ograniczony dostęp do sieci kolejowej, dlatego niezbędne są inwestycje dotyczące infrastruktury liniowej. Z uwagi na niedostateczną jakość infrastruktury służącej obsłudze pasażerów, niezbędne są działania także dotyczące stacji i przystanków kolejowych, poprawiające ich dostępność i integrujące kolej z innymi środkami transportu zbiorowego. Dodatkowo czynnikiem obniżającym atrakcyjność komunikacji zbiorowej jest niezadowalająca oferta przewozów publicznym transportem zbiorowym, w tym zmniejszająca się siatka połączeń i częstotliwość niedostosowana do potrzeb pasażerów, przede wszystkim w zakresie połączeń autobusowych (bezpośrednich połączeń z Łodzią nie posiada ok. 1/3 gmin regionu, a obszary o najniższej dostępności położone są peryferyjnie).</p> <p>Planowane działania wpłyną na poprawę dostępności transportowej województwa, także wewnętrznej (dla mieszkańców regionu) i umożliwią rozwój powiązań społeczno-gospodarczych w regionie, dzięki czemu będą stanowić wkład w realizację celu szczegółowego.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 r., które wskazują na konieczność ukierunkowania inwestycyjnej polityki gospodarczej na transport, w szczególności jego zrównoważony charakter oraz zalecenia Rady UE z 2020 r. wskazujących na ukierunkowanie inwestycji na transformację ekologiczną, w szczególności na zrównoważony transport.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online</p> <p>(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób</p>	<p>Inwestowanie w edukację leży we wspólnym interesie wszystkich państw członkowskich i Europy jako całości, gdyż jest siłą napędową zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i dobrobytu, a przy tym wspiera pozytywną konwergencję społeczno-gospodarczą, zarówno między państwami członkowskimi, jak i wewnątrz nich.</p> <p>Istotnym wyzwaniem w zakresie edukacji jest wyrównywanie szans rozwojowych dzieci na jak najwcześniejszym etapie kształcenia. Dlatego wsparciem objęte zostaną zarówno przedsięwzięcia dotyczące opieki przedszkolnej, jak i kształcenia ogólnego i zawodowego, które pozwolą na zniwelowanie różnic terytorialnych w regionie oraz podniesienie jakości kształcenia.</p> <p>Z KSRR 2030 wynika konieczność nie tylko podniesienia jakości kształcenia, ale przede wszystkim lepszego dopasowania kwalifikacji i umiejętności absolwentów do potrzeb rynku pracy, gdyż rozbieżności w tym zakresie skutkują bezrobociem w pewnych grupach zawodowych i jednoczesnym niedoborem pracowników w innych zawodach.</p>

	<p>młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej</p> <p>(b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy</p> <p>(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości</p>	<p>Szybkie tempo zmian zachodzące na rynku pracy spowodowane m.in. postępującym rozwojem technologicznym sprawia, że niezbędne jest elastyczne reagowanie na pojawiające się na rynku pracy zapotrzebowanie na nowe kompetencje i kwalifikacje. Wyzwaniem jest usprawnienie systemu kształcenia na wszystkich poziomach, tak aby był on nakierowany na potrzeby regionalnych rynków pracy i wymagania innowacyjnej gospodarki, co w konsekwencji doprowadzi do zwiększenia jakości i wydajności zasobów pracy oraz poprawy pozycji konkurencyjnej regionu łódzkiego.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 r., dotyczące zapewnienia dalszych nakładów na inwestycje związane z niwelowaniem braków w dostępie do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, a także wspieranie wysokiej jakości edukacji i rozwijanie umiejętności odpowiadających potrzebom rynku pracy, zwłaszcza poprzez kształcenie dorosłych.</p>
--	---	---

	<p>podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej</p>	
	<p>(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne</p> <p>(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p> <p>(j) wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie</p> <p>(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej;</p>	<p>W Country Report Poland 2020 wskazano, że ważnymi wyzwaniami dla Polski jest starzenie się społeczeństwa, spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym i niska jakość niektórych kluczowych usług publicznych. W zakresie polityki społecznej istotny jest brak strategii na rzecz zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnych cenowo i zrównoważonych usług społecznych świadczonych na poziomie społeczności lokalnych. Bardzo ograniczona pozostaje również dostępność usług opieki długoterminowej, którą w dalszym ciągu świadczą głównie opiekunowie nieformalni, często członkowie rodziny, którym brakuje odpowiedniego wsparcia instytucjonalnego. Dostęp do wczesniej edukacji i opieki nad dzieckiem poprawił się, ale w przypadku dzieci poniżej 3 lat wciąż stanowi poważny problem.</p> <p>Województwo łódzkie jest regionem, który zmagają się z niewystarczającym dostępem do infrastruktury i wysokiej jakości usług społecznych, w tym świadczonych w sposób zdeinstytucjonalizowany, co jest istotne dla zwiększenia integracji społeczno-ekonomicznej, w tym w walce z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Z powodu niskiej dzietności, nadumieralności ludności w wieku produkcyjnym i wchodzenia w wiek emerytalny roczników powojennego wyżu demograficznego następuje systematyczne zmniejszanie się grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz zwiększanie się grupy ludności najstarszej. Z tego powodu grupa ta powinna zostać objęta szczególnym wsparciem. Dostępność miejsc w domach pomocy społecznej jest nadal niewystarczająca w stosunku do istniejących potrzeb, a zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze wzrasta, zarówno w odniesieniu do tych świadczonych całodobowo, jak i w systemie dziennym. Niezbędny jest również rozwój miejsc świadczenia usług opiekuńczych w systemie całodobowym oraz dziennym poza miejscem zamieszkania, w szczególności w formie rodzinnych domów pomocy. Rozwój zdeinstytucjonalizowanych form opieki jest w tym zakresie niezwykle pożądanym. W odniesieniu do dziennych form wsparcia dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz z zaburzeniami psychicznymi, istotny jest rozwój klubów samopomocy, gdzie odnotowuje się wyraźny wzrost zapotrzebowania.</p> <p>Wymagający wsparcia w regionie jest system wsparcia rodziny, w szczególności poprzez rozwój placówek wsparcia</p>

	<p>modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</p>	<p>dziennego, które dzięki swojej działalności obejmują dziecko opieką i wychowaniem w formie dziennej. Z uwagi na obowiązujące rozwiązania prawne wspierane będą działania mające na celu dostosowanie funkcjonujących obecnie dużych placówek opiekuńczo-wychowawczych o statutowej liczbie 30 miejsc do wymogów określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którą począwszy od 2021 roku liczba wychowanków placówek nie będzie mogła przekroczyć 14 dzieci. Wskazany jest również dalszy rozwój i wspieranie rodzinnych form pieczy zastępczej, a w szczególności najmniej rozbudowanej ich formy, jaką są rodzinne domy dziecka.</p> <p>Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 i 2020 r., dotyczące poprawy dostępu do opieki nad dziećmi i do opieki długoterminowej oraz lepszego ukierunkowania świadczeń społecznych i zapewnienia dostępu do tych świadczeń osobom potrzebującym.</p>
	<p>(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej</p> <p>(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia</p> <p>(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci</p>	<p>W Country Report Poland 2020 wskazano, że w ciągu ostatnich 10 lat poprawiły się w kraju wyniki w dziedzinie zdrowia, ale nadal istnieją obszary wymagające interwencji, w szczególności w zakresie dostępu do usług opieki zdrowotnej. Obszar ochrony zdrowia w województwie łódzkim wymaga szczególnego wsparcia z uwagi na zdiagnozowane w regionie wyzwania związane z bardzo złą sytuacją zdrowotną, czego odzwierciedleniem są jedne z najwyższych w skali kraju współczynniki zgonów z powodu nowotworów (1. miejsce w kraju), chorób układu krążenia (3. Miejsce w kraju). W 15 spośród 24 powiatów regionu umieralność na nowotwory była wyższa od ogólnopolskiej. W tym samym, 2018 r. region łódzki zajmował także czołowe miejsca pod względem zgonów z powodu: przyczyn zewnętrznych (1. miejsce w kraju), chorób układu oddechowego (1. miejsce), chorób układu pokarmowego (2. miejsce) oraz z przyczyn niewyjaśnionych (5. miejsce). Pomimo odnotowanego w latach 2010-2018 spadku liczby zgonów w Łódzkiem z powodu chorób układu krążenia (o 15,0%) wzrosła jednak liczba zgonów z powodu nowotworów o 8,9%.. Z tego względu konieczny jest dalszy rozwój usług ochrony zdrowia, co przełoży się zarówno na poprawę dostępności jak i wzrostu jakości świadczonych usług zdrowotnych. Wobec postępującego procesu starzenia się społeczeństwa priorytetowe stają się działania związane z dostępnością oraz rozwojem usług w zakresie opieki długoterminowej, paliatywnej, hospicyjnej i geriatrycznej. Duże potrzeby występują w tym zakresie zarówno w odniesieniu do opieki instytucjonalnej jak i środowiskowej.</p> <p>Dla poprawy poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz poprawy jakości życia osób przewlekle i nieuleczalnie chorych konieczne jest wsparcie koordynowanej opieki zdrowotnej.</p> <p>Poprawa zdrowia psychicznego mieszkańców wymaga zwiększenia dostępu do psychiatrycznej opieki zdrowotnej oraz zmniejszenia nierówności w dostępie do poszczególnych jej form. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2020 r. w zakresie poprawy dostępności, odporności i skuteczności systemu ochrony zdrowia, m.in. przez zapewnienie wystarczających zasobów i przyspieszenie wdrażania usług e-zdrowia.</p>

	<p>(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych</p>	<p>Rozwój kultury i turystyki jest w UE ważnym elementem rozwoju gospodarczego, wpływającym na wzrost gospodarczy i zatrudnieniem. Jednocześnie te oba obszary są ze sobą nierozdzielnie związane. Z turystyką powiązane jest dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze UE. Turystyka wraz z propagowaną dzięki niej kulturą umożliwia promowanie nie tylko atrakcji turystycznych, ale też unijnych wartości.</p> <p>Wsparcie udzielane w obszarze kultury oraz turystyki w perspektywie 2014-2020 cieszyło się dużym zainteresowaniem, przekraczającym dostępną alokację, co przełożyło się na liczne projekty podnoszące poziom w tych obszarach. Potrzeby są jednak nadal znaczne. Dodatkowym kontekstem w tym zakresie stała się pandemia COVID-19, która z dnia na dzień spowodowała konieczność zmiany funkcjonowania wielu instytucji kultury lub przedsiębiorstw turystycznych przyczyniając się także do ograniczenia ich finansowania, zmniejszyła też w sposób znaczny krajowy ruch turystyczny, doprowadzając okresowo do zaniku ruchu turystycznego w wymiarze międzynarodowym.</p> <p>Inwestycje ukierunkowane na wsparcie materialnego i niematerialnego dziedzictwa regionu będą odpowiedzią na zdiagnozowane wyzwania związane z niskim poziomem zaufania, więzi społecznych i kapitału relacyjnego i poczucia tożsamości poprzez wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej), jak również niewystarczającym poziomem wykorzystania oferty kulturalnej i oferty spędzania czasu wolnego czy niewystarczającym dostępem do infrastruktury i usług na rzecz integracji społecznej (w szczególności na obszarach pozamiejskich). Projekty realizowane w obszarze kultury i turystyki staną się podstawą do budowania międzybranżowej i międzyinstytucjonalnej współpracy, wpływając tym samym na gospodarczy i społeczny rozwój regionu. Wsparcie budowania partnerstw będzie również odpowiedzią na wyzwanie związane z niską sprawnością systemu zarządzania rozwojem na poziomie regionalnym i lokalnym oraz niezadowalającym poziomem współpracy między JST, sektorem prywatnym, sektorem pozarządowym w WŁ.</p>
<p>5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych</p>	<p>(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich</p>	<p>Wzmocnienie roli obszarów metropolitalnych jako siły napędowej wzrostu, innowacji i wydajności, jak również przyspieszenie społeczno-gospodarczej rewitalizacji obszarów podupadających, w szczególności w małych i średnich miastach zostały wskazane jako wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027 (Sprawozdanie krajowe – Polska 2019).</p> <p>Zgodnie z SRWŁ2030 budowaniu spójności terytorialnej sprzyja zrównoważona sieć osadnicza, a kluczową rolę odgrywają w niej miasta. Miasta są ogniskami rozwoju społeczno-gospodarczego, zlokalizowane w nich funkcje i instytucje oraz zasoby są podstawą organizacji przestrzennej, w tym tworzenia i istnienia relacji miasto-otoczenie na różnych poziomach – regionalnym, subregionalnym i lokalnym. Każde miasto, nawet najmniejsze, wytwarza strefę wpływów, czego konsekwencją są relacje przekraczające granice jednostek samorządu terytorialnego najniższego szczebla (gmin). Relacje te dotyczą przede wszystkim dziennych systemów mobilności społecznej. Współpraca</p>

		<p>między JST jest obecnie niezbędnym elementem do realizacji potrzeb społecznych.</p> <p>W zakresie wsparcia obszarów miejskich planowe jest dofinansowanie inwestycji mających znaczący potencjał w zakresie współpracy JST i wpływających istotnie na rozwój społeczno-gospodarczy miast. Interwencja obejmie kulturę, turystykę i rewitalizację na obszarach miejskich, które w perspektywie 2014-2020 cieszyły się dużym zainteresowaniem wnioskodawców. Potrzeby w tym zakresie są nadal znaczne, szczególnie w kontekście pandemii COVID-19.</p> <p>Działania w ramach CP5, zgodnie z UP, będą wspierały projekty wynikające ze strategii terytorialnych bądź lokalnych strategii rozwoju ukierunkowanych na zmiany strukturalne danego obszaru.</p> <p>Kołami zamachowymi zrównoważonego rozwoju będą m.in. projekty z zakresu kultury i turystyki, bazujące na potencjale endogenicznym danego obszaru. Wsparcie udzielone zostanie także na zrównoważony rozwój obszarów gmin. Interwencja w zakresie rewitalizacji będzie przyczyniała się do przeciwdziałania degradacji układów i struktur funkcjonalno-przestrzennych w ośrodkach historycznych czy poprawy funkcjonowania obszarów ubóstwa i wykluczenia społecznego. Uwzględnione zostaną też potrzeby wynikające ze zmian klimatu, czy depopulacji.</p>
	<p>(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie</p>	<p>Zgodnie z SRWŁ2030 województwo łódzkie jest zróżnicowane pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego. Również same obszary wiejskie regionu są bardzo zróżnicowane gospodarczo. Większość z nich ma typowo rolniczy charakter. Niewielka grupa gmin wiejskich, położonych wśród lasów i w dolinach rzecznych lub z bogatym dziedzictwem kulturowym posiada predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznych. Największe skupiska takich gmin występują w rejonie parków krajobrazowych.</p> <p>Istnieje również duża grupa gmin wiejskich o charakterze wielofunkcyjnym, charakteryzujących się stosunkowo dobrze rozwiniętym sektorem przemysłu lub usług. Są to w dużej mierze gminy otaczające miasta i tworzące z nimi układy funkcjonalno-przestrzenne. Cechuje je duży napływ mieszkańców i stosunkowo wysoki poziom dochodów własnych. Oddziałujące na te gminy zjawisko suburbanizacji skutkuje często konfliktami przestrzennymi i degradacją obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo. Wyjątkową gminą wiejską w skali regionu jest gmina Kleszczów, która jest najbogatszą gminą w Polsce i na obszarze której funkcjonuje największa w Europie elektrownia opalana węglem brunatnym.</p> <p>Szczególne problemy zdiagnozowano w 18 gminach położonych na obrzeżach województwa łódzkiego, które uznano za obszary problemowe, zagrożone trwałą marginalizacją. Kumulują się w nich zarówno problemy społeczne, jak i gospodarcze.</p> <p>W związku z koniecznością wspierania spójności regionu niezbędne jest skierowanie wsparcia na obszary pozamiejskie. W szczególności zasadne jest nawiązywanie współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego, dzięki której będzie możliwe wspólne reagowanie na wyzwania obszarów wiejskich, takie jak utrudniony dostęp do kultury, potrzeba</p>

		rozwoju przy wykorzystaniu endogenicznych potencjałów czy rewitalizacja obszarów pozamiejskich w celu nadania im nowych funkcji.
--	--	--

2. PRIORYTETY

2.1 Priorytety inne niż pomoc techniczna

2.1.1 INNOWACYJNE ŁÓDZKIE

2.1.1.1 Cel szczegółowy (i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

W celu zwiększenia potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystania zaawansowanych technologii planuje się objęcie wsparciem publicznej infrastruktury badawczej. Planuje się również wsparcie projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw uwzględniających możliwość rozwoju istniejącego lub stworzenia nowego zaplecza badawczo-rozwojowego służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw.

Przedsiębiorstwa mogą realizować prace B+R samodzielnie, przy wykorzystaniu własnych zasobów lub we współpracy z innymi przedsiębiorstwami bądź z organizacjami badawczymi, w zakresie całego procesu powstawania innowacji (od pomysłu do rynku) lub jego wybranych elementów. Wsparcie obejmuje fazę badań aplikacyjnych oraz prac rozwojowych, w tym opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów, procesów lub usług oraz organizacji ich wytwarzania, a ostateczny kształt zasadniczo nie jest jeszcze określony. Zakup wyników prac B+R jest możliwy tylko w przypadku konieczności przeprowadzenia prac rozwojowych, uzupełniających lub dostosowujących technologie do specyfiki przedsiębiorstwa.

W wyniku prowadzonych prac badawczo-rozwojowych osiągnięty zostanie etap zaawansowania innowacyjnego rozwiązania (produktu, usługi, procesu), pozwalający na jego urynkowanie. Obok prac B+R elementem projektu może być wdrożenie wyników tych prac.

Przewiduje się również inicjowanie kontaktów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi poprzez zakup z możliwością wdrożenia usługi, która bezpośrednio dotyczy rozwoju produktu lub technologii przedsiębiorstwa.

Planuje się także wsparcie identyfikacji nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowy potencjału regionalnych systemów innowacji w ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania.

W przypadku projektów B+R przedsiębiorstw kryteria uwzględniać będą wysoki poziom ryzyka inwestycyjnego projektów innowacyjnych. Promowane będą przedsiębiorstwa zdecydowane na podnoszenie konkurencyjności poprzez realizację innowacyjnych projektów badawczych. Dodatkowo preferowane będą projekty uwzględniające działania pozytywnie wpływające na środowisko.

Interwencja w zakresie powyższego celu jest możliwa wyłącznie, gdy realizuje działania wpisujące się w rozwój specjalizacji regionalnych, w tym wyłonienie nowych inteligentnych specjalizacji (jako element procesu przedsiębiorczego odkrywania).

Realizacja przez wnioskodawcę przedsięwzięć związanych z tworzeniem bądź rozwojem istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego jest możliwa pod warunkiem przedstawienia planu prac badawczo-rozwojowych przewidzianych do prowadzenia na wspieranej infrastrukturze.

Wsparcie w zakresie projektów badawczo-rozwojowych jest skoncentrowane na MŚP. W ramach wsparcia kierowanego do dużych przedsiębiorstw premiowane będą głównie projekty z zakresu innowacji środowiskowych, które charakteryzują się wysoką wartością dodaną dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia, czy kryzys gospodarczy.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- wsparcie publicznej infrastruktury badawczej lub aparatury badawczej niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych stanowiącej uzupełnienie już posiadanych zasobów;
- projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw (wsparcie badań z możliwością wdrożenia lub infrastruktury);
- usługi badawcze z wdrożeniem dla przedsiębiorstw;
- wsparcie transferu technologii oraz rozwoju współpracy między przedsiębiorcami a sferą B+R;
- wsparcie procesu przedsiębiorczego odkrywania (PPO).

Główne typy beneficjentów:

- uczelnie oraz ich spółki celowe;
- jednostki naukowe oraz ich spółki celowe;
- przedsiębiorstwa;
- jednostki samorządu terytorialnego w zakresie PPO.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Przedsiębiorstwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania,

monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Innowacyjne Łódzkie	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa		

	zaawansowanych technologii							
Innowacyjne Łódzkie	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	przedsiębiorstwa		
Innowacyjne Łódzkie	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa		
Innowacyjne Łódzkie	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 06	Naukowcy pracujący we wspieranych obiektach badawczych	EPC		
Innowacyjne Łódzkie	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 07	Ośrodki badawcze uczestniczące we wspólnych projektach badawczych	szt.		
Innowacyjne Łódzkie	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 10	Przedsiębiorstwa współpracujące z ośrodkami badawczymi	przedsiębiorstwa		

	i innowacyjnych oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii								
Innowacyjne Łódzkie	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 16	Podmioty uczestniczące w procesie przedsiębiorczego odkrywania	szt.			

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy (cel „Zatrudnienie i wzrost”) lub obszar wsparcia (EFMR)	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Innowacyjne Łódzkie	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych podmiotach	EPC					
Innowacyjne Łódzkie	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 05	MŚP wprowadzające innowacje wewnątrz przedsiębiorstwa	przedsiębiorstwa					

Innowacyjne Łódzkie	(i) Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	EFRR	Słabiej rozwinięte	Wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne - dotacje	EUR						
---------------------	--	------	--------------------	--	-----	--	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	001 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	4 855 814
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	002 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	4 855 814
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	003 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	2 278 616
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie	004 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	12 119 796

			zaawansowanych technologii		
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	005 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	713 954
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	006 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	713 953
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	007 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	69 654
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	008 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w publicznych organizacjach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	3 029 949
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	009 - Działania badawcze i innowacyjne w mikroprzedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	551 428
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	010 - Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	551 427
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i)	011 - Działania badawcze i innowacyjne w dużych	902 855

			Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	012 - Działania badawcze i innowacyjne w publicznych organizacjach badawczych, instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	1 002 855
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	023 - Rozwój umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności przedsiębiorstw dostosowania się do zmian	2 800 000
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	028 - Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego	100 000
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	029 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi, koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu	100 000
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	030 - Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	100 000
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych	172 - Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	80 885

			oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii		
--	--	--	---	--	--

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	01 Dotacja	34 827 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	48 Brak ukierunkowania terytorialnego	34 827 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniająca obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁹, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii		

⁹ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1.1 Cel szczegółowy (ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Planowany do realizacji zakres interwencji stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z potrzebą dalszego upowszechnienia technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz gospodarczego i społecznego wykorzystania możliwości społeczeństwa cyfrowego, przy uwzględnieniu aktywnego wsparcia działań na rzecz upowszechniania e-usług publicznych oraz udostępniania zasobów gromadzonych przez instytucje sektora publicznego.

Planowane wsparcie koncentrować się będzie na udostępnianiu nowych e-usług publicznych oraz poprawie funkcjonalności i stopnia dojrzałości już istniejących. Realizacja przedsięwzięć polegających na rozwoju elektronicznych usług publicznych przyczyni się do wzrostu liczby uruchomionych systemów teleinformatycznych oraz zainstalowanych aplikacji w instytucjach publicznych, co przełoży się na wzrost liczby mieszkańców korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną.

W ramach celu szczegółowego podjęte będą również działania mające na celu informatyzację instytucji publicznych poprzez wykorzystanie w nich technologii informacyjno-komunikacyjnych, które wewnątrznie będą wspierały ich pracę. Przedsięwzięcia mają zwiększać efektywność funkcjonowania instytucji poprzez wprowadzenie wymiany danych i informacji w formie elektronicznej, bezpieczeństwo teleinformatyczne, elektroniczną dostępność urzędu i jego usług dla osób z niepełnosprawnościami.

Rozwój cyfrowy poprzez zwiększenie dostępności danych cyfrowych o wysokim potencjale wykorzystania wymusza dofinansowanie inwestycji zwiększających poziom cyfryzacji danych oraz udostępniania danych z rejestrów publicznych.

W celu wzmocnienia potencjału administracji publicznej niezbędne jest podnoszenie wiarygodności i jakości danych w rejestrach publicznych, zwiększenia ich dostępności oraz budowy cyfrowych zasobów o znacznym potencjale ponownego wykorzystania, pozostających do dyspozycji podmiotów także spoza sektora publicznego.

Projekty z zakresu cyfryzacji powiatowego i wojewódzkiego zasobu geodezji będą wymagały pozytywnej opinii Głównego Geodety Kraju (GGK). Projekty z zakresu infrastruktury informacji przestrzennej, leżące w zakresie kompetencji jednostek samorządu terytorialnego będą mogły być realizowane bez potrzeby uzyskania opinii GGK.

Powyższe działania umożliwią zwiększenie zakresu danych dostępnych w postaci cyfrowej, jak i poprawę dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. Ponadto przyczynią się do wzmocnienia odporności instytucji publicznych na sytuacje kryzysowe, takie jak pandemia, czy kryzys gospodarczy.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- przedsięwzięcia z zakresu e-usług publicznych, w tym e-administracji, e-bezpieczeństwa, e-zdrowia, polegające na rozwoju interoperacyjnych elektronicznych usług publicznych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz zapewniających powszechny, otwarty dostęp dla obywateli do usług;
- przedsięwzięcia w zakresie cyfryzacji działalności instytucji publicznych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz upowszechnianiu komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów itp.);
- przedsięwzięcia związane z digitalizacją zasobów publicznych będących w posiadaniu instytucji publicznych, w tym instytucji kultury i nauki;
- przedsięwzięcia polegające na budowaniu, aktualizacji, poprawie jakości baz danych, w tym baz danych przestrzennych (geodezyjnych).

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne,
- organy administracji rządowej oraz ich jednostki podległe lub nadzorowane (wyłącznie w sytuacji, w której projekt nie będzie miał zasięgu krajowego),
- instytucje kultury,
- uczelnie,
- jednostki naukowe,
- podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Innowacyjne Łódzkie	(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO14	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług i aplikacji cyfrowych	szt.		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Innowacyjne Łódzkie	(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR11	Użytkownicy nowych publicznych usług i aplikacji cyfrowych	użytkownicy					

2.1.1.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	016 Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	17 108 000
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	019 Usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym e-opieka, internet rzeczy w zakresie aktywności fizycznej i nowoczesnych technologii w służbie osobom starszym)	7 332 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw,	01 Dotacja	24 440 000

			organizacji badawczych i instytucji publicznych		
--	--	--	---	--	--

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	33 brak ukierunkowania terytorialnego	24 440 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁰, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych		

2.1.1. Cel szczegółowy (iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Dla osiągnięcia celu dotyczącego wzrostu i konkurencyjności sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw realizowane będą działania w zakresie wsparcia inwestycji w MŚP, w szczególności zwiększających ich zaawansowanie technologiczne i zdolność do wdrażania innowacji oraz stymulowania popytu na innowacje ze strony MŚP i społeczeństwa.

¹⁰ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

Promowane będą też postawy przedsiębiorcze oraz wspierany wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw, w tym zwiększenia zdolności przedsiębiorstw do tworzenia produktów i usług o potencjale eksportowym (rozwój produktów), poszukiwania i zdobywania nowych rynków oraz zmiany modelu biznesowego.

Dofinansowaniem będzie objęte także tworzenie lepszych warunków dla rozwoju MŚP. Wspierane będzie w szczególności uzbrajanie terenów inwestycyjnych oraz wsparcie branż kluczowych w regionie (w tym poprzez promocję gospodarczą regionu). Dofinansowanie będzie także przeznaczone na tworzenie nowych modeli biznesowych dotyczących zarówno budowania zdolności do konkurowania na rynkach międzynarodowych, jak i nowych modeli biznesowych odpowiadających wyzwaniom cyfrowej i zielonej transformacji. W związku z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19 konieczne jest także promowanie opracowywania i wdrażania modeli biznesowych redukujących zależność polskich firm od globalnych łańcuchów dostaw (w szczególności uzależnienia od jednego dostawcy spoza UE), poprzez zwiększanie zdolności do wytwarzania kluczowych produktów i usług w kraju.

Ponadto wspierana będzie dalsza transformacja cyfrowa gospodarki, polegająca na: transformacji modeli biznesowych polskich przedsiębiorstw w kierunku Przemysłu 4.0 i gospodarki opartej na danych, a w szczególności automatyzacji, robotyzacji i cyfryzacji przedsiębiorstw, zwiększeniu wykorzystania systemów procesowych, wsparciu przestawienia firm na cyfrowy łańcuch dostaw i wprowadzaniu TIK do codziennej działalności.

Budowaniu potencjału przedsiębiorstw służyć będzie wsparcie rozwoju innowacyjnych usług dla MŚP, zwiększanie zdolności regionalnych ekosystemów do sieciowania (a docelowo do klasteryzacji) podmiotów biznesowych i naukowych. Otoczenie biznesu powinno stanowić wsparcie dla transformacji MŚP, stąd konieczne jest stworzenie profesjonalnego zaplecza doradczego, wykraczającego poza aktualną ofertę instytucji otoczenia biznesu oraz wspieranie rozwoju systemów doskonałości procesowej i produktowej przedsiębiorstw poprzez upowszechnianie systemów i standardów jakości wśród przedsiębiorstw, wsparcie popytu na projekcyjne usługi instytucji otoczenia biznesu (w tym mentoring, sieciowanie, zmiana modeli biznesowych, internacjonalizacja).

W ramach niniejszego celu wspierany będzie rozwój przedsiębiorstw w regionie łódzkim poprzez zwiększenie aktywności inwestycyjnej i zatrudnienia, które będzie skutkować trwałym rozwojem firm oraz wprowadzaniem na rynek wysokiej jakości produktów i usług. Interwencja ukierunkowana będzie przede wszystkim na inwestycje produkcyjne MŚP wprowadzające innowacje produktowe, procesowe, marketingowe lub organizacyjne bądź wdrożenie wyników prac B+R. Przewiduje się również możliwość wspierania: opracowania modeli biznesowych, rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej, czy gospodarki o obiegu zamkniętym.

Preferowane będą projekty wpisujące się w specjalizacje regionalne.

Przewiduje się zastosowanie instrumentów finansowych w projektach charakteryzujących się relatywnie niskimi ryzykiem ze względu na wykonalność ekonomiczną, poziom zwrotu z inwestycji i okres tego zwrotu oraz ze względu na status odbiorcy wsparcia.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia, czy kryzys gospodarczy.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- dostosowanie terenu inwestycyjnego do potrzeb MŚP;
- rozwój innowacyjnych usług dla firm;
- wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw;
- wsparcie branż kluczowych w regionie;

- wdrożenie wyników prac B+R, w tym wdrożenie innowacyjnych produktów, procesów lub usług z możliwością wsparcia jako element projektu tworzenia nowych modeli biznesowych;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie Przemysłu 4.0;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym;
- zwiększenie zdolności produkcyjnych MŚP.

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;
- organizacje pozarządowe;
- izby gospodarcze;
- jednostki naukowe;
- uczelnie;
- instytucje otoczenia biznesu;
- specjalne strefy ekonomiczne;
- MŚP;
- Fundusz funduszy.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

- MŚP

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże) przedsiębiorstwa	przedsiębiorstwa		
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	przedsiębiorstwa		

	MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne								
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa			
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa			
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 05	Start-upy objęte wsparciem	przedsiębiorstwa			
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 15	Wytworzona zdolność inkubacji przedsiębiorstw	przedsiębiorstwa			

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych podmiotach	EPC					
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR					
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte		Wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne - dotacje	EUR					
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje	EFRR	Słabiej rozwinięte		Wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne – instrumenty finansowe	EUR					

	produkcyjne										
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 03	MŚP wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa					
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 04	MŚP wprowadzające innowacje marketingowe lub organizacyjne	przedsiębiorstwa					
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 05	MŚP wprowadzające innowacje wewnętrzne przedsiębiorstwa	przedsiębiorstwa					
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 18	MŚP korzystające z usług inkubatora przedsiębiorczości jeden rok po jego utworzeniu	przedsiębiorstwa					

	inwestycje produkcyjne										
Innowacyjne Łódzkie	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 19	Przedsiębiorstwa o wyższym obrocie	przedsiębiorstwa					

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	001 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	22 250 812
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	002 - Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	22 250 812
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	005 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	5 562 703
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MSP oraz tworzenie miejsc pracy w MSP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	006 - Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MSP (w tym prywatnych organizacjach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	5 562 703
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i	013 - Cyfryzacja MSP (w tym handel elektroniczny, e-biznes	4 878 050

			konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	i sieciowe procesy biznesowe, ośrodki innowacji cyfrowych, żywe laboratoria, przedsiębiorcy internetowi i przedsiębiorstwa ICT typu start-up, usługi B2B)	
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	020 - Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)	7 579 947
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	021 - Rozwój działalności i umiędzynarodowienie MŚP, w tym inwestycje produkcyjne	12 225 721
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	024 - Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	4 890 288
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	025 - Inkubatory przedsiębiorczości, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out i przedsiębiorstw typu start-up	5 501 574
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	026 - Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	2 200 630
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	027 - Procesy innowacji w MŚP (innowacje w zakresie procesów, organizacji, marketingu, i współtworzenia, innowacje zorientowane na użytkownika i motywowane popytem)	59 182 280
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	028 - Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego	14 795 570
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	172 - Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	226 910

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	01 Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac nad programem
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	03 Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczki	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac nad programem

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	48 Brak ukierunkowania terytorialnego	167 108 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹¹, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Innowacyjne Łódzkie	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne		

¹¹ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1 CZYSTA ENERGIA

2.1.1.1 Cel szczegółowy (i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi), (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

W ramach celu szczegółowego wspierane będą inwestycje prowadzące do poprawy jakości powietrza i efektywności energetycznej w regionie.

W celu poprawy efektywności energetycznej niezbędne jest podjęcie działań służących ograniczeniu zapotrzebowania na energię, takich jak termomodernizacja budynków, inwestycje w źródła ciepła, systemy ciepłownicze przy zachowaniu wymogów środowiskowych i spełnieniu warunków ekonomicznej opłacalności.

Realizacja projektów w powyższym zakresie pozwoli na obniżenie zużycia paliw konwencjonalnych, ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza odpowiedzialnych za powstawanie zjawiska tzw. niskiej emisji, a tym samym poprawę jakości powietrza.

Realizowane będą również działania z zakresu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej lub wielorodzinnych budynków mieszkalnych. Wspierane będą rozwiązania kompleksowe, uwzględniające m.in. ocieplenie obiektu, wymianę okien, drzwi zewnętrznych, inwestycje w systemy grzewcze wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła (z wyłączeniem instalacji kotłów na węgiel) lub podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub chłodniczej, instalacje do produkcji energii z OZE, inwestycje w systemy wentylacji. Wsparcie pozwoli na pełnienie wzorcowej roli sektora publicznego w zakresie efektywności energetycznej oraz zmniejszenie zjawiska ubóstwa energetycznego.

Działania termomodernizacyjne realizowane będą na podstawie przeprowadzonych wcześniej audytów energetycznych. Możliwe są także dodatkowe uzasadnione inwestycje, nie wynikające wprost z audytu *ex ante*, pod warunkiem, że będą niezbędne do przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych lub przyczyniać się będą do osiągnięcia innych celów środowiskowych i stanowić będą jedynie dodatkowy element.

Projekty termomodernizacyjne muszą przyczynić się do zwiększenia efektywności energetycznej na poziomie nie niższym niż powyżej 25 % (z wyjątkiem zabytków) dla każdego z budynków.

Zwiększeniu efektywności energetycznej służyć też będą inwestycje dotyczące oświetlenia publicznego z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych i ekologicznych oraz inwestycje w zakresie nowo budowanych pasywnych budynków użyteczności publicznej.

Wspierane będą również inwestycje z zakresu sieci ciepłowniczych lub przyłączenia do sieci ciepłowniczych celem wyeliminowania punktowych źródeł ciepła.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych budynków użyteczności publicznej;
- inwestycje w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
- inwestycje w zakresie sieci ciepłowniczych lub przyłączenia do sieci ciepłowniczych;
- inwestycje w zakresie oświetlenia publicznego z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych i ekologicznych;
- inwestycje w zakresie nowo budowanych pasywnych budynków użyteczności publicznej.

Główne typy beneficjentów w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych:

- jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- jednostki naukowe;
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki;
- podmioty lecznicze;
- instytucje kultury;
- organizacje pozarządowe;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL Lasy Państwowe) i jego jednostki organizacyjne;
- TBS, wspólnoty mieszkaniowe.

Główne typy beneficjentów w pozostałych typach przedsięwzięć:

- jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;
- TBS, wspólnoty mieszkaniowe;
- organizacje pozarządowe;
- jednostki naukowe ;
- szkoły wyższe;
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki;
- przedsiębiorcy.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Mieszkańcy województwa łódzkiego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą ograniczone do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030 - kwestia ta zostanie doprecyzowana na dalszym etapie prac.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Czysta energia	Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 19	Budynki użyteczności publicznej o ulepszonej charakterystyce energetycznej	m ²		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Czysta energia	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 26	Roczne zużycie energii końcowej (w tym: w budynkach mieszkalnych, w prywatnych budynkach niemieszkalnych, w publicznych budynkach niemieszkalnych)	MWh/rok					
Czysta energia	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 29	Szacowane emisje gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO ₂ / rok					
Czysta energia	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów	EFRR	Słabiej rozwinięte		Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i ciepłej	kJ / rok					

	cieplarnia nych										
--	--------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	6 328 126
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	042 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	4 218 750
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	043 Budowa nowych energooszczędnych budynków	9 770 573
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	63 187 880
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	045 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami	40 597 006

				efektywności energetycznej	
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	054 Wysokosprawna kogeneracja, system ciepłowniczy i chłodniczy	818 687
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	077 Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie hałasu	44 928 706

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	01 Dotacja	
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	03 Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczki	

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	41 Obszary miejskie	
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	42 Miasta, małe miasta i przedmieścia	
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	43 Funkcjonalne obszary miejskie	
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	47 Inne rodzaje terytoriów docelowych	

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych		
----------------	------	--------------------	---	--	--

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹², EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych		

2.1.1.1 Cel szczegółowy (ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Wspieraniu energii odnawialnej w ramach celu szczegółowego służyć będą inwestycje w zakresie produkcji lub produkcji i dystrybucji energii elektrycznej lub ciepłej, w oparciu o moc zainstalowanej jednostki, przy wykorzystaniu m.in. energii: wiatrowej, słonecznej, geotermalnej, z biogazu i biomasy (nie będą wspierane instalacje do współspalania biomasy z węglem), wodnej (wyłącznie na już istniejących budowach piętrzących, wyposażonych w hydroelektrownie, przy jednoczesnym zapewnieniu pełnej drożności budowli dla przemieszczeń fauny wodnej), aerotermalnej. Jako element projektu możliwe będzie wsparcie inwestycji z zakresu sieci elektroenergetycznych o napięciu poniżej 110 kV, umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.

Inwestycje w ramach tego celu szczegółowego stanowią odpowiedź na deklarację Polski osiągnięcia co najmniej 23% udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto w 2030 r., a także na wyzwanie wynikające ze SRWŁ2030 jakim jest niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Wytwarzanie energii z OZE stanowi także odpowiedź na zrównoważoną transformację energetyczną w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodną z polityką zrównoważonego rozwoju.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

¹² W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

- wsparcie infrastruktury służącej do wytwarzania energii elektrycznej, pochodzącej ze źródeł odnawialnych, wraz z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE. Jako element projektu możliwe będą inwestycje w sieci o napięciu poniżej 110 kV, umożliwiające przyłączenie jednostek wytwarzania energii z OZE do sieci;
- wsparcie infrastruktury służącej do wytwarzania energii cieplnej, pochodzącej ze źródeł odnawialnych, wraz z magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE.

Główne typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Mieszkańcy województwa łódzkiego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Czysta energia	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 22	Dodatkowe moce produkcyjne dla energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, ciepłej)	MW		
Czysta energia	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	EFRR	Słabiej rozwinięte		Liczba nowo wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.		
Czysta energia	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	EFRR	Słabiej rozwinięte		Liczba nowo wybudowanych jednostek wytwarzania energii ciepłej z OZE	szt.		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Czysta energia	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO ₂ / rok					
Czysta energia	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	EFRR	Słabiej rozwinięte		Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i ciepłej	kJ / rok					
Czysta energia	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 31	Całkowita wytworzona energia odnawialna (w tym: energia elektryczna, ciepła)	MWh/rok					

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	047 Energia odnawialna: wiatrowa	13 741 403
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	48 Energia odnawialna: słoneczna	137 867 384
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	49 Energia odnawialna: biomasa	3 208 575
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	50 Energia odnawialna: biomasa o wysokim poziomie redukcji emisji gazów cieplarnianych	2 172 384
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	052 Inne rodzaje energii odnawialnej (w tym energia geotermalna)	2 953 902

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	01 Dotacja	
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami	03 Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczki	

			zrównoważonego rozwoju		
--	--	--	------------------------	--	--

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	41 Obszary miejskie	
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	42 Miasta, małe miasta i przedmieścia	
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	43 Funkcjonalne obszary miejskie	
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	47 Inne rodzaje terytoriów docelowych	

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹³, EFRR, Funduszu Spójności i FST

¹³ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Czysta energia	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju		

2.1.1 ZIELONY REGION

2.1.1.1. Cel szczegółowy (iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

2.1.1.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

W związku z postępującymi zmianami klimatu planuje się wspieranie działań służących poprawie zdolności adaptacji do zmian klimatu, minimalizowaniu ich skutków, zapobieganiu ryzyku i zapewnieniu odporności na klęski żywiołowe na terenie województwa łódzkiego.

Z uwagi na koszty strat wyrządzanych na terenach miejskich w związku z nasilaniem się zjawisk ekstremalnych wywołanych zmianami klimatu oraz spodziewane zwiększenie ich częstotliwości ważnym aspektem są działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu w miastach. Wspierane będą między innymi zrównoważone systemy gospodarowania wodami opadowymi, niebiesko-zielona infrastruktura. Wsparcie terenów zielonych na obszarach miejskich (mogące również skutkować zwiększeniem ich powierzchni) oraz retencja wód opadowych pozwolą zmniejszyć zjawisko tzw. wysp ciepła oraz będą stanowić zabezpieczenie terenów miast przed podtopieniami, ulewami oraz suszą.

Z uwagi na rosnące ryzyko pożarów, będące pokłosiem zmian klimatu, istotne są również inwestycje w zakresie ochrony przed pożarami lasów. Mogą one obejmować między innymi systemy obserwacji i łączności przeciwpożarowej (np. maszty, dostrzegalnie pożarowe, urządzenia telewizji przemysłowej do obserwacji), ale również drogi pożarowe, zbiorniki wodne do celów ppoż. Wskazane działania wpłyną na zmniejszenie zagrożenia pożarowego w lasach, co w konsekwencji przełoży się na ochronę cennych zasobów przyrody.

W związku z diagnozowanym zagrożeniem silnego pustynnienia obszar deficytu wody obejmować będzie znaczną część województwa¹⁴. Dlatego też wsparcie będzie obejmować inwestycje w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej. Przełoży się to na zrównoważone zarządzanie zasobami wodnymi i przyrodniczymi.

¹⁴ Zgodnie z zapisami Polityki Ekologicznej Państwa 2030

Istotnym wyzwaniem dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zwiększenia odporności na klęski żywiołowe jest doposażenie służb ratowniczych. Kluczowy jest tu zakup sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych lub usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw, instytucji publicznych oraz całego regionu łódzkiego na sytuacje kryzysowe, takie jak skutki zmian klimatu.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- adaptacja miast do zmian klimatu;
- inwestycje w zakresie ochrony przed pożarami lasów;
- inwestycje w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej;
- zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych lub usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych.

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;
- organy administracji rządowej oraz ich jednostki podległe lub nadzorowane;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- organizacje pozarządowe;
- WOPR;
- podmioty wykonujące zadania jednostek samorządu terytorialnego.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Główną grupą docelową są mieszkańcy województwa łódzkiego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Zielony region	(iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 26	Zielona infrastruktura wybudowana w celu adaptacji do zmiany klimatu	ha		

	odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego							
Zielony region	iv) Wsparcie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 28	Obszary objęte środkami ochrony przed pożarami lasów	ha		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Zielony region	iv) Wsparcie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 37	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi z klimatem (oprócz powodzi i pożarów lasów)	osoby					

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	058 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: powódzie i osunięcia ziemi (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	18 000 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	17 812 160
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	9 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Słabiej rozwinięte	iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	01 Dotacja	44 812 160

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami	33 – brak ukierunkowania terytorialnego	44 812 160

			żywiolowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego		
--	--	--	---	--	--

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁵, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego		

2.1.1.1. Cel szczegółowy (v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej

2.1.1.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

W celu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na obszarze województwa łódzkiego niezbędna jest realizacja inwestycji w zakresie sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków. Wybór projektów z zakresu kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków komunalnych (w

¹⁵ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

tym wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi) oparty będzie o *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych* (KPOŚK) a inwestycje będą realizowane tylko w aglomeracjach od 2 tys. RLM włącznie do poniżej 10 tys. RLM. W projektach dotyczących oczyszczalni ścieków ważnym aspektem będą działania dotyczące uporządkowania gospodarki osadami ściekowymi, z uwzględnieniem hierarchii postępowania z osadami ściekowymi zgodnie z *ustawą z dnia 14 grudnia 2012 o odpadach*.

W ramach projektów dotyczących oczyszczalni ścieków komunalnych elementem projektu mogą być inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii.

W związku z diagnozowanym zagrożeniem silnego pustynnienia obszar deficytu wody obejmować będzie znaczną część województwa¹⁶. Wspierane będą działania w zakresie wydajnego gospodarowania wodą, m.in. inwestycje w systemy monitoringu infrastruktury wodociągowej, instalacje odzysku i ponownego wykorzystania wody (w tym w procesach przemysłowych), inwestycje w dualne instalacje kanalizacyjne umożliwiające użycie wody szarej w toaletach. W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody pitnej konieczne są też inwestycje w infrastrukturę do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody pitnej.

Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do właściwego gospodarowania zasobami wodnymi (również poprzez ich oszczędzanie) jak i ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje w zakresie oczyszczalni ścieków komunalnych, w tym wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi;
- inwestycje w zakresie kanalizacji sanitarnej;
- inwestycje w infrastrukturę do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- wspieranie wydajnego gospodarowania wodą.

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;
- podmioty wykonujące zadania jednostek samorządu terytorialnego;
- organy administracji rządowej oraz ich jednostki podległe lub nadzorowane;
- przedsiębiorcy;
- uczelnie.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Główną grupą docelową są mieszkańcy województwa łódzkiego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

¹⁶ Zgodnie z zapisami Polityki Ekologicznej Państwa 2030.

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Zielony region	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 32	Zdolność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych instalacji oczyszczania ścieków	RLM		
Zielony region	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 31	Długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych linii kanalizacyjnych	km		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Zielony region	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 41	Ludność podłączona do lepszego publicznego zaopatrzenia w wodę	osoby					
Zielony region	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 42	Ludność przyłączona do instalacji oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby					

2.1.1.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	060 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: inne ryzyka, np. burze i susze (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	5 000 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	063 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia) zgodne z kryteriami efektywności	1 000 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	064 Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	2 000 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	10 000 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	066 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	20 000 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	075 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	3 660 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	01 Dotacja	41 660 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	33 – brak ukierunkowania terytorialnego	41 660 000
----------------	------	---------------------------	---	---	------------

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁷, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej		

2.1.1.1. Cel szczegółowy (vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, gdzie wartość produktów, materiałów i zasobów w gospodarce jest utrzymywana tak długo, jak to możliwe, a wytwarzanie odpadów ograniczone do minimum, stanowi istotny wkład w działania zmierzające do stworzenia zrównoważonej, niskoemisyjnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarki¹⁸. Biorąc pod uwagę powyższe planowane jest wsparcie pozwalające na przechodzenie od gospodarki linearnej do gospodarki o obiegu zamkniętym.

Wspierane będą w szczególności inwestycje w zakresie selektywnego zbierania, recyklingu odpadów, inwestycje mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów lub promujące ponowne użycie, np. inicjatywy współdzielenia (korzystanie z tych samych produktów), przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności (jako element projektu), punkty napraw, instalacje umożliwiające spożywanie wody prosto z kranu (m.in. filtry, poidełka).

Dużą rolę odgrywa również wsparcie skierowane do przedsiębiorców, polegające na inwestycjach w instalacje produkcyjne lub urządzenia przemysłowe prowadzące do

¹⁷ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

¹⁸ Komunikat KE „Zamknięcie obiegu - plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym”

zmniejszenia zużycia surowców lub zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów. Dofinansowane będą również inwestycje służące ekoprojektowaniu produktów i opakowań m.in. w celu zmniejszenia zużycia surowców pierwotnych użytych do ich produkcji, zastępowanie ich surowcami wtórnymi lub materiałami biodegradowalnymi.

Wspieranie inwestycji w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym pozwoli na zwiększenie konkurencyjności regionu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw oraz instytucji publicznych na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia, czy kryzys gospodarczy.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje w zakresie selektywnego zbierania (w połączeniu z edukacją lokalnej społeczności objętej projektem w tym także promowanie ponownego użycia), instalacji do doczyszczania selektywnie zebranych odpadów lub recyklingu odpadów;
- inwestycje mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów lub promujące ponowne użycie;
- inwestycje wspierające GOZ w przedsiębiorstwach.

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;
- podmioty wykonujące zadania jednostek samorządu terytorialnego;
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS;
- przedsiębiorcy;
- organizacje pozarządowe;
- uczelnie.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Główną grupą docelową są mieszkańcy województwa łódzkiego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub

pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Zielony region	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 34	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tona/rok		

	gospodarki zasobooszczędnej								
Zielony region	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	EFRR	Słabiej rozwinięte			Liczba wspartych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK)	szt.		
Zielony region	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 107		Inwestycje w obiekty do selektywnej zbiórki odpadów	PLN		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Zielony region	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 47	Odpady poddane recyklingowi	tona/rok					

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	3 000 000

Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	063 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia) zgodne z kryteriami efektywności	100 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	38 783 983
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	069 Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	7 000 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	072 Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	2 000 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	075 Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	19 780 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	172 Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	1 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	01 Dotacja	71 663 983

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	33 – brak ukierunkowania terytorialnego	71 663 983

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+¹⁹, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vi) Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej		

2.1.1.1. Cel szczegółowy (vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

W celu wzmocnienia ochrony przyrody w regionie planuje się podjęcie działań gwarantujących poprawę ochrony gatunków i siedlisk różnych gatunków zwierząt, roślin i grzybów, w tym zwiększenie zasobów przyrodniczych chronionych obszarowo. Warunkiem koniecznym poprawy jakości środowiska oraz zachowania krajobrazu w stopniu jak najmniej przekształconym, będzie zwiększenie świadomości mieszkańców województwa łódzkiego, co do wpływu czynników antropogenicznych na otoczenie przyrodnicze i szerzej na całe systemy ekologiczne regionu.

Zasadniczym celem interwencji podejmowanych w celu szczegółowym będzie wzmocnienie mechanizmów ochrony różnorodności biologicznej w regionie m.in. poprzez zachowanie i odtworzenie ekosystemów, siedlisk przyrodniczych, populacji gatunków, inwestycje w zakresie zielonej i niebieskiej infrastruktury, wsparcie centrów ochrony różnorodności biologicznej i ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej. Ważny jest również aspekt związany z redukcją emisji zanieczyszczeń poprzez rekultywację zamkniętych składowisk odpadów komunalnych, usuwanie zagrożenia ze strony niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów, np. tzw. dzikie wysypiska, zdegradowane

¹⁹ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

tereny przemysłowe (możliwa remediacja zanieczyszczonych przez nie gruntów lub rekultywacja terenów, ekspertyzy). Wsparcie będzie udzielane również na inwestycje, które mają zapewnić ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego (w tym projekty z zakresu tworzenia i odnowy szlaków turystycznych) oraz promowanie form ochrony przyrody (np. platformy widokowe, ścieżki dydaktyczne wykorzystujące lokalne zasoby przyrodnicze).

Realizacja działań zaplanowanych w ramach celu szczegółowego przyczyni się do wzmocnienia ochrony przyrody i różnorodności biologicznej a przez to do zachowania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego regionu łódzkiego.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć zmierzających do zachowania lub zwiększenia różnorodności biologicznej:

- działania służące zachowaniu i odtworzeniu ekosystemów, siedlisk przyrodniczych, populacji gatunków (w tym m.in. ochrona czynna, usuwanie inwazyjnych gatunków obcych);
- inwestycje w zakresie zielonej i niebieskiej infrastruktury;
- tworzenie lub wsparcie centrów ochrony różnorodności biologicznej (np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ogrody tematyczne i edukacyjne, ośrodki rehabilitacji zwierząt chronionych, łąki kwietne i zakrzewienia z gatunków rodzimych), ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej;
- inwentaryzacja przyrodnicza obszarów chronionego krajobrazu województwa łódzkiego lub opracowanie planów ochrony dla parków krajobrazowych województwa łódzkiego;
- rekultywacja zamkniętych składowisk odpadów komunalnych;
- usuwanie zagrożenia ze strony niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów, np. tzw. dzikie wysypiska, zdegradowane tereny przemysłowe (możliwa remediacja zanieczyszczonych przez nie gruntów lub rekultywacja terenów, ekspertyzy)
- inwestycje mające na celu ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego w miejscach wypoczynku, na szlakach turystycznych, w tym projekty z zakresu tworzenia i odnowy szlaków turystycznych oraz promowanie form ochrony przyrody (np. platformy widokowe, ścieżki dydaktyczne wykorzystujące lokalne zasoby przyrodnicze).

Główne typy beneficjentów (wsparcie przedsięwzięć z wyjątkiem rekultywacji zamkniętych składowisk odpadów komunalnych):

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą).

Główne typy beneficjentów (wsparcie w zakresie rekultywacji zamkniętych składowisk odpadów komunalnych):

- jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;
- podmioty wykonujące zadania jednostek samorządu terytorialnego;
- przedsiębiorcy.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Główną grupą docelową są mieszkańcy województwa łódzkiego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Zielony region	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 36	Zielona infrastruktura wspierana w celach innych niż adaptacja do zmian klimatu	ha		
Zielony region	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 38	Powierzchnia wspieranych zrehabilitowanych gruntów	ha		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródła danych [200]	Uwagi [200]
Zielony region	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 95	Ludność mająca dostęp do nowej lub ulepszonej zielonej	osoby					

	oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia				infrastruktury					
--	---	--	--	--	----------------	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	073 Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	44 820 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	074 Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów zgodnie z kryteriami efektywności	12 500 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	15 000 000
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	080 Inne działania służące redukcji emisji gazów cieplarnianych w dziedzinie zachowania i odtwarzania obszarów naturalnych o wysokim potencjale pochłaniania i składowania dwutlenku węgla, np. poprzez ponowne nawadnianie wrzosowisk, wychwytywanie gazu składowiskowego	1 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	01 Dotacja	73 320 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	33 brak ukierunkowania terytorialnego	73 320 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+²⁰, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zielony region	EFRR	Region słabiej rozwinięty	(vii) Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		

²⁰ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1 MOBILNOŚĆ MIEJSKA

2.1.1.1 Cel szczegółowy (viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

2.1.1.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – *art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:*

Pole tekstowe [8 000]

Promowaniu zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej służyć będą inwestycje ukierunkowane na wzmocnienie systemów transportu miejskiego w miastach oraz na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie, usprawniające działanie transportu miejskiego, podnoszące dostępność, szybkość i bezpieczeństwo przemieszczania się tym transportem, a także wspierające indywidualne formy mobilności. Wsparcie będzie skierowane przede wszystkim na finansowanie przedsięwzięć dotyczących infrastruktury publicznego transportu zbiorowego oraz taboru komunikacji miejskiej – w tym zakresie finansowane będą projekty związane z zakupem nowego taboru szynowego (tramwaje) oraz nowego niskoemisyjnego lub bezemisyjnego taboru autobusowego zasilanego paliwem alternatywnym. W przypadku taboru autobusowego preferencyjnie traktowane będą projekty związane z zakupem pojazdów bezemisyjnych. Zakupowi taboru mogą towarzyszyć działania dotyczące infrastruktury paliw alternatywnych (z wyłączeniem infrastruktury tankowania LNG i CNG i innych paliw kopalnych), a także służące dostosowaniu zaplecza technicznego do obsługi i eksploatacji danego typu taboru.

Istotne znaczenie będą miały także działania z zakresu integracji przestrzennej i funkcjonalnej różnych form transportu zbiorowego na obszarach miejskich, poprzez inwestycje dotyczące zintegrowanych węzłów przesiadkowych czy też infrastruktury ułatwiającej podróże multimodalne zapewniające łączenie podróży w transporcie indywidualnym i publicznym (Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride).

Wspierane będą ponadto rozwiązania cyfrowe dotyczące m.in. inteligentnych systemów transportowych, służących optymalnemu wykorzystaniu infrastruktury publicznego transportu zbiorowego, systemów organizacji przewozów, systemów zarządzania ruchem, systemów informacji pasażerskiej czy systemów biletowych.

Rozwojowi zrównoważonego transportu miejskiego sprzyjać będą działania skierowane na wsparcie niezmotoryzowanego transportu indywidualnego w obrębie miast i ich obszarów funkcjonalnych, dotyczące m.in. infrastruktury niezbędnej do korzystania z form indywidualnej mobilności aktywnej, w tym ruchu pieszego i rowerowego (np. drogi rowerowe, ciągi piesze), jak również infrastruktury niezbędnej do korzystania z komplementarnych form transportu w stosunku do transportu publicznego tj. bike sharing.

Przedsięwzięciom realizowanym w obszarze mobilności miejskiej mogą towarzyszyć działania z zakresu podnoszenia świadomości i propagowania korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego, ruchu niezmotoryzowanego i innych form przemieszczania się w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych.

Planowane działania wpłyną na poprawę jakości i efektywności systemu transportu publicznego na obszarach miejskich oraz lepsze dostosowanie go do potrzeb mieszkańców. Sprawnie działający system transportu publicznego stanowić będzie konkurencję dla transportu indywidualnego, co przyczyni się do wzrostu mobilności mieszkańców obszarów miejskich i wiejskich w województwie, a dzięki temu do poprawy dostępu do miejsc pracy, edukacji i usług publicznych. Efektem wsparcia komunikacji miejskiej będzie wzrost liczby osób korzystających z publicznego transportu zbiorowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, co wpłynie na zmniejszenie zatłoczenia motoryzacyjnego, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza i poprawę stanu środowiska naturalnego.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje z zakresu infrastruktury publicznego transportu zbiorowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych;
- inwestycje dotyczące bezemisyjnego i niskoemisyjnego taboru komunikacji miejskiej z niezbędną infrastrukturą;
- inwestycje z zakresu cyfryzacji w transporcie miejskim;
- inwestycje z zakresu niezmotoryzowanego transportu indywidualnego.

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne;
- przedsiębiorcy będący operatorami publicznego transportu zbiorowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych.

Dla osiągnięcia jak najlepszego efektu prowadzonej interwencji, przedsięwzięcia służące realizacji celu szczegółowego muszą wynikać z przygotowanych przez JST dokumentów strategicznych dotyczących miejskiej polityki transportowej, spełniających ideę planów zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP), opisanych w komunikacie COM(2013) 913. Przy czym, w przypadku miasta Łodzi warunkiem dostępu do środków UE zaplanowanych w niniejszym celu szczegółowym będzie posiadanie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej, dla pozostałych miast niezbędne będzie wykazanie się dokumentem z zakresu planowania transportu.

Wszystkie projekty w obszarze zrównoważonej mobilności miejskiej muszą być zgodne z zasadą równości szans i uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami lub osób z ograniczoną możliwością poruszania się.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą użytkownicy indywidualni i przedsiębiorcy korzystający z miejskiej infrastruktury i środków publicznego transportu zbiorowego dofinansowanych ze środków UE.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów,

w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie w ramach celu szczegółowego dotyczy całego województwa, przy czym finansowane będą inwestycje realizowane w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, w których istnieje uzasadniona potrzeba rozwoju systemu transportu zbiorowego.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą ograniczone do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030 - kwestia ta zostanie doprecyzowana na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Mobilność miejska	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO56	Długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra	km		
Mobilność miejska	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	EFRR	Słabiej rozwinięty		Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitalnej	szt		
Mobilność miejska	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO58	Wspierana infrastruktura rowerowa	km		
Mobilność miejska	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO60	Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego	szt.		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Mobilność miejska	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR 62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	Użytkownicy					
Mobilność miejska	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR 63	Roczna liczba użytkowników w nowych lub zmodernizowanych liniach tramwajowych i linii metra	Użytkownicy					
Mobilność miejska	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR 64	Roczna liczba użytkowników w infrastrukturach rowerowej	Użytkownicy					

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	081 Infrastruktura czystego transportu	76 018 600
Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	082 Tabor czystego transportu miejskiego	66 487 000

Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	083 Infrastruktura rowerowa	3 177 200
Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	084 Cyfryzacja transportu miejskiego	1 268 600
Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	085 Cyfryzacja transportu gdy ma częściowo na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych	1 588 600

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	01 Dotacja	148 540 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	03 Miejskie obszary funkcjonalne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac nad programem
Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	27 Miejskie obszary funkcjonalne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac nad programem
Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac nad programem

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+²¹, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

²¹ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

Mobilność miejska	EFRR	Słabiej rozwinięty	(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej		
-------------------	------	--------------------	--	--	--

2.1.1 TRANSPORT REGIONALNY

2.1.1.1 Cel szczegółowy (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi), (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

W ramach celu szczegółowego realizowane będą inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności transportowej województwa w obszarze infrastruktury drogowej, kolejowej, a także publicznego transportu zbiorowego o charakterze pozamiejskim.

Interwencje z zakresu infrastruktury drogowej, podejmowane z poziomu regionalnego, będą służyły zapewnieniu połączenia regionalnej sieci transportowej z siecią dróg krajowych i Transeuropejską Siecią Transportową (TEN-T) oraz stworzeniu spójnego systemu drogowego w wymiarze regionalnym. Wsparcie w ramach celu szczegółowego przeznaczone zostanie na rozwój infrastruktury dróg wojewódzkich i lokalnych (powiatowych i gminnych). Interwencja dotycząca dróg lokalnych ograniczona zostanie do tzw. inwestycji o charakterze dostępowym²². W przypadku dróg wojewódzkich finansowane będą przedsięwzięcia przyczyniające się do poprawy dostępności sieci TEN-T, terminali intermodalnych lub centrów logistycznych, innych gałęzi transportu, terenów inwestycyjnych, jak również do rozwoju publicznego transportu zbiorowego.

W ramach interwencji skierowanej na infrastrukturę drogową, możliwe będą przedsięwzięcia rozwiązujące problemy kongestii miast tj. budowa obwodnic. Projekty te powinny wpływać na trwałe odciążenie miast.

Jako element inwestycji drogowych mogą być realizowane działania infrastrukturalne ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego np. poprzez likwidację miejsc niebezpiecznych.

Wszystkie realizowane inwestycje drogowe będą umożliwiały ruch pojazdów o dopuszczalnym nacisku osi napędowej do 11,5 t (115 kn/oś).

W systemie oceny projektów badane będą w szczególności takie czynniki jak: wkład w połączenie z siecią TEN-T, premiowanie tworzenia spójnej sieci drogowej, wspieranie odcinków dróg o dużym natężeniu ruchu. Ze względu na znaczenie działań ukierunkowanych na zwiększanie bezpieczeństwa ruchu drogowego, przewiduje się wprowadzenie preferencji dla projektów uwzględniających wykorzystanie rozwiązań infrastrukturalnych zwiększających bezpieczeństwo uczestników ruchu, zgodnych z obowiązującymi w tym zakresie uregulowaniami prawnymi. Przewiduje się także preferencyjne traktowanie projektów

²² Drogi lokalne o charakterze dostępowym muszą spełniać jeden z warunków: stanowić brakujące połączenie do sieci TEN-T, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu.

drogowych, w ramach których realizowane będą działania z zakresu ITS, mające wpływ na redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Uzupełnieniem interwencji skierowanej na infrastrukturę drogową będą działania mające na celu rozwój infrastruktury publicznego transportu zbiorowego realizowanego na obszarach pozamiejskich (niebędącej komunikacją miejską) w ramach przewozów autobusowych (np. przystanki i dworce autobusowe, zajezdnie).

Wspierane mogą być także przedsięwzięcia dotyczące integracji różnych form transportu (podsystemów publicznego transportu zbiorowego oraz transportu indywidualnego) poprzez np. inwestycje z zakresu zintegrowanych węzłów przesiadkowych, systemów parkingów Park&Ride, Bike&Ride i Kiss&Ride, systemów bikesharing oraz infrastruktury rowerowej.

W ramach celu szczegółowego finansowane będą inwestycje dotyczące infrastruktury kolejowej na liniach kolejowych o znaczeniu regionalnym, a także inwestycje punktowe przeznaczone do obsługi transportu pasażerskiego (np. stacje i przystanki kolejowe, dworce kolejowe).

W ramach celu szczegółowego finansowany będzie ponadto zakup nowego taboru kolejowego dla obsługi wojewódzkich przewozów pasażerskich o charakterze użyteczności publicznej, a także nowego niskoemisyjnego lub bezemisyjnego taboru autobusowego wykorzystywanego w publicznym transporcie zbiorowym na obszarach pozamiejskich (na zasadzie użyteczności publicznej) spełniającego wymogi dyrektywy 2009/33/WE, zasilanego paliwem alternatywnym. Zakupowi taboru mogą towarzyszyć działania dotyczące infrastruktury zasilającej w paliwa alternatywne (z wyłączeniem infrastruktury tankowania LNG i CNG i innych paliw kopalnych), a także służące dostosowaniu zaplecza technicznego do obsługi i serwisowania tego typu taboru.

W ramach celu szczegółowego wspierane będą ponadto przedsięwzięcia z zakresu cyfryzacji transportu, służące m.in. zwiększeniu efektywności systemu transportowego i poprawie przepustowości ruchu drogowego, monitorowaniu, sterowaniu i zarządzaniu ruchem, dotyczące systemów informacji o stanie dróg i ich zatłoczeniu, systemów informacji pasażerskiej, systemów organizacji przewozów, zakupu biletów.

Wszystkie inwestycje planowane w obszarze publicznego transportu zbiorowego realizowanego na obszarach pozamiejskich muszą być zgodne z zasadą równości szans i uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami lub osób z ograniczoną możliwością poruszania się.

Wszystkie przedsięwzięcia w ramach celu szczegółowego muszą być zgodne z Regionalnym Planem Transportowym.

Ww. przedsięwzięcia będą stanowić wkład w realizację celu szczegółowego. Planowane działania wpłyną na poprawę dostępności transportowej województwa i umożliwią rozwój powiązań społeczno – gospodarczych w regionie, wpłyną korzystnie na poprawę dostępu do rynku pracy, edukacji i usług społecznych, także dla mieszkańców obszarów wiejskich.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje dotyczące infrastruktury dróg wojewódzkich i lokalnych;
- inwestycje dotyczące infrastruktury i taboru kolejowego;
- inwestycje z zakresu cyfryzacji w transporcie;
- wsparcie publicznego transportu pozamiejskiego.

W obszarze infrastruktury drogowej beneficjentami będą jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia) oraz działające w ich imieniu jednostki organizacyjne, zarządzające drogami publicznymi.

W obszarze publicznego transportu pozamiejskiego beneficjentami będą jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne oraz przedsiębiorcy będący operatorami tego transportu.

W obszarze infrastruktury kolejowej beneficjentami będą jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia) oraz działające w ich imieniu jednostki organizacyjne, zarządcy infrastruktury kolejowej, przedsiębiorcy.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Użytkownicy indywidualni i przedsiębiorcy korzystający z infrastruktury i taboru dofinansowanych ze środków UE.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v)

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Transport regionalny	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO53	Nowe lub zmodernizowane stacje i przystanki kolejowe	szt		
Transport regionalny	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO44	Długość nowych lub rozbudowanych dróg poza TEN-T	km		
Transport regionalny	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu,	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO46	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych poza TEN-T	km		

	inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej							
Transport regionalny	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO 48	Długość nowych lub rozbudowanych linii kolejowych – poza TEN-T	km		
Transport regionalny	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	EFRR	Słabiej rozwinięty		Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego	szt		
Transport regionalny	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	EFRR	Słabiej rozwinięty		Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji pozamiejskiej	szt		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Transport regionalny	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR 55	Użytkownicy nowo wybudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	Pasażerokilometr/rok					
Transport regionalny	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR 58	Roczna liczba użytkowników w nowo wybudowanych, rozbudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych liniach kolejowych	Pasażerokilometr/rok					

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	089 Nowo wybudowane lub rozbudowane drugorzędne połączenia drogowe z siecią drogową i węzłami TEN-T	7 617 331
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym	090 Nowo wybudowane lub rozbudowane inne krajowe, regionalne	15 234 661

			poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	i lokalne drogi dojazdowe –	
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	129 494 611
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	094 Cyfryzacja transportu: transport drogowy	2 080 909
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	095 Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych: transport drogowy	4 161 818
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	099 Inne nowo wybudowane lub rozbudowane linie kolejowe – elektryczne/bezemisyjne	128 664 987
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	102 Inne przebudowane lub zmodernizowane linie kolejowe	22 238 585
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	107 Bezemisyjny / zasilany energią elektryczną tabor kolejowy	78 095 238
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	109 Transport multimodalny (nie w zastosowaniu miejskim)	23 998 210
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	119 Cyfryzacja transportu: inne rodzaje transportu	1 374 550
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	120 Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu redukcję emisji gazów cieplarnianych: inne rodzaje transportu	1 949 100

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	01 Dotacja	414 910 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	33 brak ukierunkowania terytorialnego	414 910 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+²³, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Transport regionalny	EFRR	Słabiej rozwinięty	(ii) rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej		

²³ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ PRZESTRZENNY

2.1.1.1 Cel szczegółowy²⁴ (i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Wspieraniu zintegrowanego rozwoju na obszarach miejskich służyć będą inwestycje wynikające ze strategii terytorialnych, budowanych w oparciu na potencjałach endogenicznych i odpowiadających na wyzwania zidentyfikowane na objętych nimi obszarach.

Dofinansowane w ramach programu regionalnego inwestycje koncentrować się będą m.in. na rozwoju dziedzictwa kulturowego, w tym promowaniu regionalnych walorów kulturowych. Wsparcie uzyskają przede wszystkim przedsięwzięcia związane z tworzeniem wspólnej oferty instytucji kultury oraz wypracowaniem mechanizmów współpracy sieciowej instytucji kultury, w szczególności w zakresie wzmocnienia tożsamości regionalnej i lokalnej. Ponadto dofinansowane będą działania z zakresu międzysektorowej współpracy, służące zwiększaniu zaangażowania sektora prywatnego w sektorze kultury. Interwencja ta będzie uzupełniona o wsparcie inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej.

Rozwojowi obszarów miejskich będzie też służyć promowanie walorów turystycznych i rozwój usług w tym sektorze. Wspierany będzie rozwój infrastruktury turystycznej, w szczególności tworzącej piesze, rowerowe oraz wodne szlaki turystyczne, w tym szlaki tematyczne, tj. obiekty lub miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych. Interwencja programu obejmie też wsparcie inwestycji związanych z sieciowaniem oferty oraz tworzeniem wspólnej oferty turystycznej, bazującej na walorach historycznych, kulturowych, przyrodniczych.

W celu zapewnienia odpowiedniego rozwoju społecznego i gospodarczego obszarów miejskich niezbędne będzie też realizowanie procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów miejskich, zgodnego z gminnym programem rewitalizacji. W związku z powyższym dofinansowaniem będą objęte kompleksowe projekty m.in. w zakresie inwestycji dotyczących modernizacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, realizacji prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych (z wyłączeniem budowy nowych budynków w określonym miejscu) prowadzących do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji (możliwy będzie też zakup sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu). Ponadto wsparcie będzie przeznaczone na zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym w szczególności tworzenie albo modernizację terenów zielonych, czy inwestycje w przestrzeń publiczną związane z adaptacją miast do zmian klimatu w celu zmniejszenia tzw. miejskiej wyspy ciepła lub adaptacją tych

²⁴ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

przeźreni do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Elementem projektu będą m.in. termomodernizacja budynku, instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego, inwestycje dotyczące drogi lokalnej (gminnej, powiatowej) lub drogi wojewódzkiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego czy inwestycje związane z podłączeniem do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych.

Projekty muszą zawierać elementy związane z ułatwieniem dostępu do wspieranej infrastruktury, w tym związane z dostosowaniem obiektów pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- przedsięwzięcia związane z tworzeniem wspólnej oferty instytucji kultury i wypracowaniem mechanizmów współpracy sieciowej instytucji kultury, w tym przedsięwzięcia dotyczące rozwoju międzysektorowej współpracy w ramach zwiększania zaangażowania sektora prywatnego w sektorze kultury, uzupełnione o wsparcie inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej;
- inwestycje w infrastrukturę turystyczną, w szczególności tworzącą piesze, rowerowe oraz wodne szlaki turystyczne;
- inwestycje związane z tworzeniem wspólnej oferty turystycznej, sprzyjające budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa poprzez promowanie istniejących i budowanie nowych marek turystycznych;
- inwestycje związane z procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów miejskich w zakresie:
 - części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
 - przedsięwzięć prowadzących do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji;
 - zagospodarowania przestrzeni publicznej.

Główne typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Mieszkańcy województwa łódzkiego oraz turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów,

w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą ograniczone do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030.

Przewiduje się również wsparcie procesów rewitalizacji, opartych na gminnych programach rewitalizacji (GPR), pozytywnie zaopiniowanych przez Urząd Marszałkowski WŁ jako Inny Instrument Terytorialny (IIT).

Preferencje w ramach wsparcia udzielanego na podstawie FEŁ2027 zostały przewidziane dla delimitowanych w SRWŁ2030 Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 74	Ludność objęta strategiami zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby		
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 75	Strategie na rzecz wsparcia zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.		
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 76	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.		
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 77	Liczba objętych wsparciem obiektów kulturalnych i turystycznych	szt.		

	bezpieczeństwa na obszarach miejskich								
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 112	Podmioty biorące udział w przygotowaniu i wdrażaniu strategii na rzecz wsparcia zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt..			
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO (X)	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²			

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury,	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 77	Liczba odwiedzających wspierane obiekty kulturalne i turystyczne	odwiedzający / rok					

	dziedzictwa naturalnego , zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich										
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	5 897 143
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	083 Infrastruktura rowerowa	23 948 571
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	126 Infrastruktura mieszkaniowa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	54 845 715
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego,	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i	7 948 571

			gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	usług turystycznych	
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	15 000 000
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	39 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	01 Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	03 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	05 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: dotacje w ramach operacji instrumentu finansowego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
----------------------------------	------	--------------------	--	--	--

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	03 Miejskie obszary funkcjonalne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	17 Dzielnice miejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+²⁵, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich		

²⁵ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1.1 Cel szczegółowy²⁶ (ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Wspieraniu zintegrowanego rozwoju na obszarach pozamiejskich służyć będą inwestycje wynikające ze strategii terytorialnych, skierowanych do tych terytoriów, bazujących na potencjałach endogenicznych i odpowiadających na wyzwania zidentyfikowane na objętych nimi obszarach.

Dofinansowane w ramach programu regionalnego inwestycje koncentrować się będą m.in. na rozwoju dziedzictwa kulturowego, w tym promowaniu regionalnych walorów kulturowych. Wsparcie uzyskają przede wszystkim przedsięwzięcia związane z tworzeniem wspólnej oferty kulturalnej oraz wypracowaniem mechanizmów współpracy, w szczególności w zakresie wzmocnienia tożsamości regionalnej i lokalnej. Ponadto dofinansowane będą działania z zakresu międzysektorowej współpracy, służące zwiększeniu zaangażowania sektora prywatnego w sektorze kultury. Interwencja ta będzie uzupełniona o wsparcie inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej.

Rozwojowi obszarów pozamiejskich będzie też służyć promowanie walorów turystycznych i rozwój usług w tym sektorze. Wspierany będzie rozwój infrastruktury turystycznej, w szczególności tworzącej piesze, rowerowe oraz wodne szlaki turystyczne, w tym szlaki tematyczne, tj. obiekty oraz miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych. Interwencja programu obejmie też wsparcie inwestycji związanych z sieciowaniem oferty oraz tworzeniem wspólnej oferty turystycznej, bazującej na walorach historycznych, kulturowych, przyrodniczych.

W celu zapewnienia odpowiedniego rozwoju społecznego i gospodarczego obszarów pozamiejskich niezbędne będzie również realizowanie procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów zgodnego z gminnym programem rewitalizacji. W związku z powyższym dofinansowaniem będą objęte kompleksowe projekty m.in. w zakresie inwestycji dotyczących modernizacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, realizacji prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych (z wyłączeniem budowy nowych budynków w określonym miejscu) prowadzących do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji (możliwy będzie też zakup sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu). Ponadto wsparcie będzie przeznaczone na zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym jej przystosowanie do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Elementem projektu będą m.in. termomodernizacja budynku, instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego, inwestycje dotyczące drogi lokalnej (gminnej, powiatowej) lub drogi wojewódzkiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego czy

²⁶ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

inwestycje związane z podłączeniem do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych.

Projekty muszą zawierać elementy związane z ułatwieniem dostępu do wspieranej infrastruktury, w tym związane z dostosowaniem obiektów do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami oraz osób z niepełnosprawnościami.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- przedsięwzięcia związane z tworzeniem wspólnej oferty kulturalnej i wypracowaniem mechanizmów współpracy, w tym przedsięwzięcia dotyczące rozwoju międzysektorowej współpracy w ramach zwiększania zaangażowania sektora prywatnego w sektorze kultury, uzupełnione o wsparcie inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej;
- inwestycje w infrastrukturę turystyczną, w szczególności tworzącą piesze, rowerowe oraz wodne szlaki turystyczne;
- inwestycje związane z tworzeniem wspólnej oferty turystycznej, sprzyjające budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa poprzez promowanie istniejących i budowanie nowych marek turystycznych;
- inwestycje związane z procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów w zakresie:
 - części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
 - przedsięwzięć prowadzących do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji;
 - zagospodarowania przestrzeni publicznej.

Główne typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Mieszkańcy województwa łódzkiego oraz turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania,

monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą ograniczone do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030.

Przewiduje się również wsparcie procesów rewitalizacji, opartych na gminnych programach rewitalizacji (GPR), pozytywnie zaopiniowanych przez Urząd Marszałkowski WŁ jako Inny Instrument Terytorialny (IIT).

Preferencje w ramach wsparcia udzielanego na podstawie FEŁ2027 zostały przewidziane dla delimitowanych w SRWŁ Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundus z	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)

Zrównoważony rozwój przestrzenny	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 76	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.		
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 77	Liczba objętych wsparciem obiektów kulturalnych i turystycznych	szt.		
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO (X)	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²		
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym,	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 112	Podmioty biorące udział w przygotowaniu i wdrażaniu strategii na rzecz wsparcia zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.		

	kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie									
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Zrównoważony rozwój przestrzenny	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu w rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiska, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 77	Liczba odwiedzających wspierane obiekty kulturalne i turystyczne	odwiedzający / rok	EFRR				

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej,	10 146 667

			społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	083 Infrastruktura rowerowa	6 146 665
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	10 146 667
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	8 146 667
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	3 146 667

			bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie		
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	11 146 667

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	01 Dotacja	48 880 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	03 Miejskie obszary funkcjonalne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego,	20 Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

			zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie		
--	--	--	---	--	--

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniająca obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+²⁷, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zrównoważony rozwój przestrzenny	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie		

²⁷ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1 KULTURA I TURYSTYKA

2.1.1.1 Cel szczegółowy²⁸ (vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Wzmocnieniu roli kultury i turystyki służyć będą działania zwiększające dostęp do usług w tych obszarach oraz wykorzystujące regionalne potencjały i uwzględniające wymiar społeczny i gospodarczy.

Dofinansowane zostaną inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej, w tym aktywizowaniu i integrowaniu lokalnych społeczności poprzez ich udział w kulturze, oraz wykorzystanie innowacji społecznych. Wspierane będą działania instytucji kultury, umożliwiające przywracanie lub nadawanie budynkom funkcji kulturalnych, ważnych dla edukacji i aktywności kulturalnej. Inwestycje te będą szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i integracji społecznej.

Wspieraniem będą objęte także inwestycje dotyczące nieruchomości zabytkowych, niewchodzących w zasób instytucji kultury, w celu zachowania pełnionych funkcji kulturalnych lub nadania im takich funkcji. Jako element projektu wspierana będzie konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona i udostępnienie, także poprzez proces digitalizacji.

Podniesieniu poziomu wykorzystania oferty kulturalnej i oferty spędzania czasu wolnego oraz poprawie systemu zarządzania rozwojem służyć będą projekty związane z nawiązywaniem i poszerzaniem międzysektorowej współpracy w zakresie przemysłów kultury i kreatywnych, jak również służące sieciowaniu oferty turystycznej oraz tworzeniu wspólnej oferty turystycznej.

Aby wykorzystać potencjał endogeniczny regionu, w szczególności jego walory historyczne, kulturowe i przyrodnicze, planuje się wsparcie inwestycji w zakresie modernizacji lub tworzenia turystycznych szlaków tematycznych i produktów turystycznych.

Realizowane w obszarze kultury i turystyki przedsięwzięcia staną się podstawą do budowy i rozwoju współpracy wewnątrzregionalnej, podniesienia jakości, dostępności i atrakcyjności oferty kulturalnej i turystycznej. Szczególny nacisk zostanie położony na realizację projektów w partnerstwie, służących budowaniu trwałych i silnych powiązań między jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami turystycznymi czy instytucjami kultury.

²⁸ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+.

Projekty muszą zawierać elementy związane z ułatwieniem dostępu do zabytków, instytucji kultury oraz obiektów turystycznych i szlaków turystycznych, w tym dostosowanie ww. obiektów pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- wsparcie infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej i turystycznej, w tym inwestycje dotyczące turystycznych szlaków tematycznych;
- inwestycje dotyczące nieruchomości zabytkowych, niewchodzących w zasób instytucji kultury, w celu zachowania pełnionej funkcji kulturalnych lub nadania im takich funkcji;
- wsparcie rozwoju międzysektorowej współpracy w zakresie kultury i turystyki oraz tworzenia zintegrowanych produktów turystycznych, sprzyjających budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa.

Główne typy beneficjentów: wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Mieszkańcy województwa łódzkiego oraz turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Preferencje w ramach wsparcia udzielanego na podstawie FEŁ2027 zostały przewidziane dla delimitowanych w SRWŁ2030 Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI), tj. obszarów aktywnej integracji oraz miast odzyskanych szans.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Kultura i turystyka	(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 77	Liczba objętych wsparciem obiektów kulturalnych i turystycznych	szt.		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Kultura i turystyka	(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 77	Liczba odwiedzających wspierane obiekty kulturalne i turystyczne	odwiedzający / rok					

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i niebieska infrastruktura	8 110 000
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	083 Infrastruktura rowerowa	10 110 000
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	134 Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	2 110 000

Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	6 110 000
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	8 110 000
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	2 110 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	01 Dotacja	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	03 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: pożyczka	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	05 Wsparcie poprzez instrumenty finansowe: dotacje w ramach operacji instrumentu finansowego	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym,	26 Miasta, małe miasta i przedmieścia	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

			włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.		
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.	28 Obszary wiejskie	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+²⁹, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Kultura i turystyka	EFRR	Słabiej rozwinięte	(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.		

²⁹ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.1.1.1 Cel szczegółowy (ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Celem wsparcia jest podniesienie jakości i dostępu do kształcenia na wszystkich etapach edukacji (od wczesnej edukacji przedszkolnej po kształcenie ogólne i zawodowe) oraz dalsze doskonalenie systemu edukacji w kierunku bardziej innowacyjnego podejścia do kształcenia i lepszego dopasowania do wymagań rozwijającej się gospodarki, ale również wzmocnienia odporności szkolnictwa na sytuacje kryzysowe, takie jak pandemia.

Wsparcie infrastrukturalne w przedszkolach zostanie ukierunkowane na tworzenie nowych miejsc w przedszkolach lub innych formach edukacji przedszkolnej, w szczególności na obszarach o słabym dostępie do tego typu usług. Działania dotyczące infrastruktury, obejmującej także wyposażenie, w celu tworzenia nowych miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym i wypełniania luki w dostępie do tego typu usług, muszą uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze w celu zapewnienia trwałości ich funkcjonowania.

Priorytetem będzie wzrost dostępności edukacji przedszkolnej dla dzieci z niepełnosprawnością w celu zwiększenia ich szans edukacyjnych, rozwojowych i przeciwdziałanie wykluczeniu.

Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego będą skoncentrowane na dostosowaniu szkolnictwa do wymogów, jakie stawia regionalny rynek pracy oraz tworzeniu warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej.

Wsparcie inwestycyjne szkół i placówek kształcenia zawodowego będzie obejmowało m.in. istniejącą infrastrukturę, w szczególności pracownie/warsztaty kształcenia praktycznego, jak również pracownie wykorzystywane w procesie kształcenia i rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych zorientowanych na potrzeby regionalnego rynku pracy. Działania dotyczące poprawy jakości warunków kształcenia będą dotyczyły doposażenia w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni, tak by uczniowie mogli przygotowywać się do pracy w zawodzie na nowoczesnym sprzęcie, który będzie wykorzystywany w miejscu pracy.

Trzecim obszarem wsparcia w ramach celu szczegółowego jest edukacja ogólna. Wsparcie infrastruktury placówek kształcenia ogólnego, będzie służyło poprawie jakości edukacji w zakresie nauczania wspierającego rozwój kompetencji kluczowych na rynku pracy, umożliwiających uzyskanie szans na zatrudnienie i stanowiących podstawę dla dalszego podnoszenia kwalifikacji.

Zarówno w przypadku edukacji ogólnej, jak i zawodowej położony będzie nacisk na dofinansowanie nowoczesnego wyposażenia, wspierającego proces edukacji i podnoszącego jego jakość.

Przedsięwzięcia obejmować mogą wyposażenie w sprzęt i systemy informatyczne, pomoce multimedialne umożliwiające korzystanie z technologii cyfrowych. Wykorzystywanie w procesie edukacji nowoczesnych technologii, w tym zwłaszcza narzędzi cyfrowych wspierać będzie kształtowanie umiejętności i kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

Dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych, interwencja będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągnięcia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań. W przypadku infrastruktury szkół i placówek szkolnych interwencja (zwłaszcza dotycząca budowy nowej infrastruktury) będzie uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze, zatem konieczne jest określenie terytorialnych deficytów i przeprowadzenie stosownej diagnozy potrzeb. W ramach poprawy dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie wspierana będzie, zgodnie ze zdiagnozowanymi regionalnie potrzebami, edukacyjna infrastruktura towarzysząca, w tym infrastruktura sportowa lub jej wyposażenie (uzupełniające luki w tym zakresie i stanowiące element szerszej inwestycji, uzupełniający interwencję zmierzającą do osiągnięcia celu szczegółowego).

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- wsparcie infrastruktury placówek, w których realizowane jest wychowanie przedszkolne;
- wsparcie infrastruktury szkół lub placówek systemu oświaty w obszarze kształcenia zawodowego i ustawicznego;
- wsparcie infrastruktury szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne.

Główne typy beneficjentów:

- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi placówki wychowania przedszkolnego,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów,

w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego, niemniej w zależności od rodzaju potrzeb w zakresie infrastruktury edukacyjnej można wskazać preferowane obszary docelowe wsparcia jakimi są obszary wiejskie. Mimo znaczącego postępu w dostępności do placówek wychowania przedszkolnego na wsi istnieją nadal dysproporcje w poziomie upowszechniania wychowania przedszkolnego między miastami, a obszarami wiejskimi. W przypadku kształcenia ogólnego, również placówki zlokalizowane na obszarach wiejskich wskazywały na większe potrzeby w zakresie doposażenia pracowni.

Planowane wsparcie powinno uwzględniać preferencje dla obszarów wiejskich, szczególnie w zakresie wyposażenia placówek.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Infrastruktura społeczna	(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 66	Liczba miejsc w objętych wsparciem ośrodkach opieki nad dziećmi (nowych lub zmodernizowanych)	osoby		
Infrastruktura społeczna	(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	EFRR	słabiej rozwinięte	RCO 67	Liczba miejsc w objętych wsparciem ośrodkach kształcenia (nowych lub zmodernizowanych)	osoby		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

<p>Infrastruktura społeczna</p>	<p>(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online</p>	<p>EFRR</p>	<p>słabiej rozwinięte</p>	<p>RCR 70</p>	<p>Roczna liczba dzieci korzystających z objętych wsparciem ośrodków opieki nad dziećmi</p>	<p>użytkownicy / rok</p>				
<p>Infrastruktura społeczna</p>	<p>(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość</p>	<p>EFRR</p>	<p>słabiej rozwinięte</p>	<p>RCR 71</p>	<p>Roczna liczba uczniów korzystających z objętych wsparciem ośrodków kształcenia</p>	<p>użytkownicy / rok</p>				

	odległość oraz online									
--	-----------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Inrastruktura społeczna	EFRR	Stabiej rozwinięte	(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem)	6 843 200
Inrastruktura społeczna	EFRR	Stabiej rozwinięte	(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	8 798 400
Inrastruktura społeczna	EFRR	Stabiej rozwinięte	(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	124 Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia zwodowego oraz edukacji dorosłych	8 798 400

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	01 Dotacja	24 440 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online	33 brak ukierunkowania terytorialnego	24 440 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+³⁰, EFRR, Funduszu Spójności i FST

³⁰ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(ii) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online		

2.1.1.1 Cel szczegółowy (iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

2.1.1.1.1. Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa generują zapotrzebowanie na określone usługi społeczne, a zwłaszcza usługi opiekuńcze dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Planowane inwestycje będą nakierowane na rozwój infrastruktury miejsc świadczenia usług opiekuńczych w systemie całodobowym oraz dziennym poza miejscem zamieszkania, w szczególności w formie rodzinnych domów pomocy i dziennych domów pomocy.

Jednocześnie wspierane będą usługi społeczne świadczone w formach zdeinstytucjonalizowanych, przez środowisko lokalne w miejscu zamieszkania tych osób, także w postaci ośrodków wsparcia (m.in. środowiskowe domy samopomocy, dzienne domy pomocy i kluby seniora) oraz mieszkań chronionych i wspomaganych. Pozwoli to na wydłużenie pozostawania osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i z niepełnosprawnościami w środowisku domowym, co wzmocni poczucie godności i podmiotowości tych osób.

Wsparcia wymaga również sektor ekonomii społecznej, który nie jest w regionie wystarczająco rozwinięty. W 2019 r. w województwie łódzkim działało 58 podmiotów reintegracji społecznej, a najpowszechniej występującym podmiotem reintegracyjnym były warsztaty terapii

państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

zajęciowej. Z uwagi na kluczową rolę we wspieraniu integracji społecznej osób ubogich i narażonych na wykluczenie społeczne konieczne jest dalsze wspieranie podmiotów, które realizują formy pomocy w zakresie usług aktywnej reintegracji społecznej i zawodowej osób takich jak CIS, KIS, ZAZ czy WTZ.

Proces deinstytucjonalizacji usług jest najbardziej zaawansowany w obszarze opieki nad dziećmi, gdzie w miejsce placówek opiekuńczo-wychowawczych upowszechniana jest rodzinna piecza zastępcza (w tym rodzinne domy dziecka) i ten kierunek będzie nadal kontynuowany. Przewiduje się także działania dotyczące wspierania rodziny celem wzmocnienia pełnienia przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych w szczególności poprzez rozwój usług świadczonych w środowisku w postaci placówek wsparcia dziennego.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności systemu pomocy społecznej na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje w infrastrukturę pomocy społecznej służącej świadczeniu usług opiekuńczych i bytowych;
- inwestycje w infrastrukturę służącą pieczy zastępczej;
- inwestycje w infrastrukturę służącą integracji społecznej;
- inwestycje w mieszkalnictwo wspomagane i chronione oraz w ramach najmu socjalnego;

Główne typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego (w tym ich związki i porozumienia), działające w ich imieniu jednostki organizacyjne
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- podmioty lecznicze w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- podmioty ekonomii społecznej,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły, związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
- przedsiębiorcy.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą mieszkańcy województwa łódzkiego oraz podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów,

w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w ramach celu szczegółowego dotyczy całego województwa, przy czym w zależności od rodzaju wsparcia preferowane będą określone obszary docelowe.

Wsparcie opieki nad dziećmi do lat 3 będzie preferowane w miastach małych i bardzo małych ze względu na brak na ich obszarze tego typu placówek, pomimo ogólnego systematycznego ich wzrostu na terenie regionu. Poważny deficyt bazy infrastruktury żłobkowej dotyczy także obszarów wiejskich.

Wsparcie kierowane do osób starszych będzie udzielane w szczególności w miastach średnich i dużych, gdzie postępujący proces starzenia się społeczeństwa skutkuje większym niż na innych obszarach prognozowanym przyrostem wskaźnika obciążenia demograficznego (z powodu wzrostu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym i spadku w wieku produkcyjnym), powodując, że konieczne jest podjęcie działań zwłaszcza w zakresie zapewnienia usług opieki długoterminowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundus z	Kategori a regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednos tka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Infrastruktura społeczna	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych mieszkań socjalnych	osoby		
Infrastruktura społeczna	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 66	Liczba miejsc w objętych wsparciem ośrodkach opieki nad dziećmi (nowych lub zmodernizowanych)	osoby		
Infrastruktura społeczna	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 70	Liczba miejsc w objętych wsparciem obiektach infrastruktury socjalnej (innych niż budynki mieszkalne)	osoby/r ok		

	mieszkańciowe i usługi społeczne								
--	----------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Infrastruktura społeczna	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 67	Roczna liczba użytkowników w nowych lub zmodernizowanych mieszkańach socjalnych	użytkownicy/rok					
Infrastruktura społeczna	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 70	Roczna liczba dzieci korzystających z objętych wsparciem ośrodków opieki nad dziećmi	użytkownicy/rok					

	niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne										
Infrastruktura społeczna	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 74	Roczna liczba osób korzystających z objętych wsparciem ośrodków opieki społecznej	użytkownicy/rok					

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności	126 Infrastruktura mieszkaniowa (inna niż dla migrantów,	5 987 800

			marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	5 987 800
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięty	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	172 Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	244 400

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	01	12 220 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniająca obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+³¹, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(iii) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej		

³¹ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

			sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne		
--	--	--	--	--	--

2.1.1.1 Cel szczegółowy (v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi), (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Zapewnieniu równego dostępu do opieki zdrowotnej w regionie służyć będą działania w zakresie wsparcia infrastruktury ochrony zdrowia, w tym podstawowej opieki zdrowotnej oraz zwiększające dostęp do opieki świadczonej w formie koordynowanej, a także przedsięwzięcia zmierzające do deinstytucjonalizacji opieki medycznej.

Priorytetowe obszary wsparcia w regionie, zdefiniowane w oparciu o sytuację epidemiologiczną oraz zapisy strategicznych dokumentów z zakresu ochrony zdrowia dla województwa są następujące:

- rozwój systemu opieki onkologicznej,
- rozwój systemu opieki nad pacjentami ze schorzeniami sercowo-naczyniowymi,
- rozwój systemu opieki neurologicznej, w tym leczenia udarów,
- rozwój systemu opieki długoterminowej i geriatrycznej,
- rozwój systemu opieki paliatywnej i hospicyjnej,
- rozwój systemu rehabilitacji leczniczej,
- organizacja kompleksowej i skoordynowanej opieki nad pacjentami z zaburzeniami psychicznymi, w tym tworzenie centrów zdrowia psychicznego.

Realizowane działania skupiać się będą przede wszystkim na wymienionych wyżej zdiagnozowanych potrzebach zdrowotnych regionu. Dofinansowanie będą mogły uzyskać m.in. projekty dotyczące inwestycji w rozwój infrastruktury ochrony zdrowia lub zakupu niezbędnego do świadczenia usług zdrowotnych wyposażenia, i wyrobów medycznych. W celu zapewnienia lepszego dostępu do usług medycznych wsparcie obejmować będzie też inwestycje, dzięki którym nastąpi deinstytucjonalizacja opieki medycznej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju opieki długoterminowej, w szczególności dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi. Wsparcie będzie nakierowane na rozwój dziennych form opieki długoterminowej dla osób starszych oraz opieki długoterminowej domowej. Podejmowane będą także interwencje zmierzające do rozwoju

opieki i wsparcia udzielanego w środowisku lokalnym, w domu pacjenta lub jego rodziny jako jedno z głównych kierunków rozwoju opieki zdrowotnej nad osobami starszymi.

Podejmowane będą także działania na rzecz wsparcia infrastruktury placówek medycznych i opiekuńczych pod kątem ich dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami. Wyraźne potrzeby obserwuje się nie tylko w przypadku opieki onkologicznej, kardiologicznej, ale także opieki nad pacjentami z chorobami naczyniowymi (np. brakuje oddziałów naczyniowych). Zgodnie z kierunkami wskazanymi w Strategii Polityki Zdrowotnej planuje się także działania prowadzące do rozwoju opieki neurologicznej obejmującej leczenie udarów i rehabilitacji leczniczej.

W zakresie opieki nad pacjentami z zaburzeniami psychicznymi konieczne jest wdrożenie w województwie środowiskowego modelu ochrony zdrowia psychicznego, tj. zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej blisko miejsca ich zamieszkania opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. W tym celu konieczne jest tworzenie centrów zdrowia psychicznego na obszarach województwa nieposiadających dostępu do świadczeń w tym zakresie oraz wspieranie rozwoju tzw. trójstopniowego modelu opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży. **Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności instytucji ochrony zdrowia na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia.**

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje w regionalną infrastrukturę ochrony zdrowia, w tym zakup wyrobów medycznych i wyposażenia niezbędnego do udzielania świadczeń medycznych;
- działania w zakresie deinstytucjonalizacji opieki medycznej;

Główne typy beneficjentów:

- w ramach projektów dotyczących wsparcia podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych w zakresie geriatry, opieki długoterminowej oraz opieki paliatywnej i hospicyjnej: podmioty wykonujące działalność leczniczą i fizjoterapeuci, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej, udzielający świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, organizacje pozarządowe;
- w przypadku pozostałych projektów: podmioty lecznicze udzielające świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, przedsiębiorcy, jednostki budżetowe oraz lekarze, pielęgniarki i fizjoterapeuci, którzy wykonują swój zawód w ramach działalności leczniczej i udzielają świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- jednostki samorządu terytorialnego.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą mieszkańcy województwa łódzkiego oraz podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji - art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu

Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v)

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundus z	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
-----------	-----------------	----------	-------------------	------------------------	----------------	-----------------	---------------------	------------

Infrastruktura społeczna	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO69	Liczba miejsc w nowych lub zmodernizowanych ośrodkach opieki zdrowotnej	osoby/rok		
Infrastruktura społeczna	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 70	Liczba miejsc w objętych wsparciem obiektach infrastruktury socjalnej (innych niż budynki mieszkalne)	osoby/rok		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Infrastruktura	(v) zapewnienie równego	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 73	Roczna liczba osób korzystających z nowych	Użytkownicy/rok					

społeczna	dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej				lub zmodernizowanych ośrodków opieki zdrowotnej						
Infrastruktura społeczna	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 74	Roczna liczba osób korzystających z objętych wsparciem ośrodków opieki społecznej	Użytkownicy/rok					

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	128 Infrastruktura zdrowotna	25 000 000
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	129 Wyposażenie opieki zdrowotnej	5 478 000
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	172 Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	622 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki	01 Dotacja	31 100 000

			instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej		
--	--	--	--	--	--

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac	Do uzupełnienia na dalszym etapie prac

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+³², EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Infrastruktura społeczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	(v) zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej		

³² W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

			do opieki rodzinnej i środowiskowej		
--	--	--	-------------------------------------	--	--

2.1.1 ZATRUDNIENIE I RYNEK PRACY

2.1.1.1 Cel szczegółowy (a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Dynamiczna sytuacja społeczno-gospodarcza w regionie łódzkim stanowi podstawę podejmowania kompleksowych działań z zakresu aktywizacji zawodowej zmierzających do podniesienia poziomu zatrudnienia i samozatrudnienia.

W ramach celu szczegółowego realizowane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na zwiększenie dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych, w szczególności osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza: kobiet, osób młodych, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach.

Wsparcie w zakresie kształcenia i zatrudnienia otrzymają również adresaci działań ochotniczych hufców pracy tj. młodzież powyżej 15 roku życia.

Wybór przedsięwzięć aktywizacyjnych podyktowany będzie ich efektywnością. Dzięki indywidualnej diagnozie potrzeb osób poszukujących pracy możliwe będzie dopasowanie odpowiedniej ścieżki aktywizacji zawodowej i kompleksowego wsparcia. W celu poprawy dostępu do rynku pracy prowadzone będą działania ukierunkowane na wzmocnienie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy, pomoc w planowaniu rozwoju kariery zawodowej, umożliwienie kontynuacji nauki, podnoszenie kompetencji i nabywanie kwalifikacji zawodowych oraz zdobywanie doświadczenia zawodowego. Oferowana pomoc będzie obejmowała instrumenty i usługi rynku pracy realizowane przez powiatowe urzędy pracy i ochotnicze hufce pracy. Ponadto, aby zwiększyć efektywność podejmowanych działań, szczególny nacisk zostanie położony na wysoką jakość oferowanych usług. Wsparcie będzie dopasowane do aktualnych potrzeb lokalnych rynków pracy, głównie poprzez efektywną współpracę z pracodawcami i innymi partnerami.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- programy przyczyniające się do poprawy sytuacji na rynku pracy uwzględniające m.in.:
 - a) instrumenty mające na celu identyfikowanie barier dotyczących funkcjonowania na rynku pracy, określenie ścieżki zawodowej oraz indywidualizację wsparcia np. identyfikacja potrzeb, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, trener pracy;

- b) instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób młodych, u których zdiagnozowano potrzebę uzupełnienia edukacji formalnej, potwierdzenia kwalifikacji, kompetencji;
- c) instrumenty służące zdobyciu doświadczenia zawodowego np. staże, doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy, prace interwencyjne,
- d) instrumenty wspierające samozatrudnienie - jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

– ukierunkowane schematy mobilności transnarodowej (USMT) w ramach sieci EURES.

Realizacja tego typu operacji ma charakter warunkowy, uzależniony od zdiagnozowania branż, zawodów lub kompetencji, w których sytuacja na rynku pracy wymaga realizacji USMT.

Wybór projektów PUP i OHP odbędzie się z zastosowaniem trybu niekonkurencyjnego (tryb pozakonkursowy).

Główne typy beneficjentów:

- PUP,
- OHP.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

- osoby bezrobotne, w tym w szczególności osoby młode, osoby starsze, długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami;
- młodzież powyżej 15 roku życia, będąca adresatem działań OHP.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000] Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000] Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Zatrudnienie i rynek pracy	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych	EFS+	Region słabiej rozwinięty	CO01	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie (osoby)	osoby		

	zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)							
Zatrudnienie i rynek pracy	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	CO02	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (osoby)	osoby		
Zatrudnienie i rynek pracy	a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	EFS+	Region słabiej rozwinięty		Liczba osób poniżej 18 lat objętych wsparciem w programie	osoby		
Zatrudnienie i rynek pracy	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób	EFS+	Region słabiej rozwinięty		Liczba osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie	osoby		

	poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)							
Zatrudnienie i rynek pracy	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	CO06	Liczba osób mających 55 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoby		
Zatrudnienie i rynek pracy	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również	EFS+	Region słabiej rozwinięty		Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie (osoby)	osoby		

	dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)									
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródła danych [200]	Uwagi [200]
Zatrudnienie i rynek pracy	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	CR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					
Zatrudnienie i rynek pracy	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza	EFS+	Region słabiej rozwinięty	CR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzycami działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					

	poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)										
Zatrudnienie i rynek pracy	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	CR02	Liczba osób, które podjęły kształcenie lub szkolenie po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	Slabo rozwinięty	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	134 Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	66 114 377
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	Slabo rozwinięty	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	135 Działania na rzecz promowania dostępu do zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych	58 768 336
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS +	Slabo rozwinięty	a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	136 Wsparcie szczególne na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i integracji społeczno-gospodarczej ludzi młodych	22 038 126

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
---------------	---------	-------------------	-----------------	-----	---------------

Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	slabo rozwinięty	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	01 Dotacja	146 920 839
----------------------------	------	------------------	---	------------	-------------

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	slabo rozwinięty	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)	033 Brak ukierunkowania terytorialnego	146 920 839

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	slabo rozwinięty	(a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również		

			dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS)		
--	--	--	---	--	--

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+³³, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	słabiej rozwinięty	a) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (EFS))		

³³ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1.1. Cel szczegółowy (b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS)

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Zapewnienie systematycznego i ciągłego podnoszenia kwalifikacji i kompetencji kadry PSZ w bezpośredni sposób przyczyni się do rozwoju zdolności PSZ do sprawnego działania, większej efektywności polityki rynku pracy i poprawy jakości świadczonych przez nie usług.

W ramach celu szczegółowego realizowane będą działania zmierzające do profesjonalizacji kadr Publicznych Służb Zatrudnienia.

Aby podnieść jakość świadczonych usług i zwiększyć potencjał publicznych służb zatrudnienia w zakresie obsługi klientów planowane jest podniesienie kwalifikacji i kompetencji ich pracowników. Wsparcie adresowane będzie do osób mających bezpośredni kontakt z klientem tj. kluczowych pracowników PSZ: pośredników pracy, doradców zawodowych, specjalistów ds. rozwoju zawodowego, specjalistów ds. programów, doradców i asystentów EURES. Nabyte w trakcie szkoleń i studiów podyplomowych kompetencje potwierdzone zostaną odpowiednim certyfikatem i będą miały bezpośredni wpływ na poprawę efektywności usług świadczonych na rzecz osób pozostających bez zatrudnienia.

Ważnym elementem modernizacji służb zatrudnienia jest też wdrożenie – wypracowanych na poziomie ogólnopolskim – instrumentów mających na celu zwalczanie skutków spowolnienia gospodarczego.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- wsparcie Publicznych Służb Zatrudnienia poprzez rozwijanie kompetencji pracowników PSZ wynikających z potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy np. wysokiej jakości szkolenia, studia podyplomowe;
- wsparcie PSZ w świadczeniu usług w ramach sieci EURES mające na celu zwiększenie pomocy dla polskich pracodawców w pozyskiwaniu pracowników z innych państw członkowskich UE/EFTA, w tym migrantów powrotnych oraz w celu pomocy polskim bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu odpowiedniego zatrudnienia za granicą na unijnym rynku pracy przy zachowaniu równowagi na regionalnych i lokalnych rynkach pracy;
- wdrożenie instrumentów przeciwdziałających spowolnieniu gospodarczemu wywołanemu w szczególności przez czynniki egzogeniczne np. sytuacja epidemiologiczna wypracowanych lub uregulowanych na poziomie krajowym.

Przewiduje się wybór projektów w trybie niekonkurencyjnym, których beneficjentem będzie Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi.

Główne typy beneficjentów:

Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Pracownicy PSZ

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Zatrudnienie i rynek pracy	(b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS)	EFS+	Region słabiej rozwinięty	CO01	Liczba pracowników IRP objętych wsparciem w Programie (osoby)	osoby		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Zatrudnienie i	(b) modernizacja	EFS+	Region słabiej	CO02	Liczba pracowni	osoby					

rynek pracy	a instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności i oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS)		rozwinięty		ków IRP, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu Programu (osoby)						
-------------	--	--	------------	--	---	--	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	Słabo rozwinięty	(b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności i oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS)	139 Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynku pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności i oraz zapewnienia terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy	700 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	słabo rozwinięty	(b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS)	01 Dotacja	700 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	słabo rozwinięty	(b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS)	033 Brak ukierunkowania terytorialnego	700 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	słabo rozwinięty	(b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz		

			dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS)		
--	--	--	---	--	--

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+³⁴, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zatrudnienie i rynek pracy	EFS+	słabiej rozwinięty	b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS)		

³⁴ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1 WŁĄCZENIE I INTEGRACJA SPOŁECZNA

2.1.1.1. Cel szczegółowy (h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Utrzymująca się od dłuższego czasu w województwie łódzkim niekorzystna sytuacja demograficzna związana ze starzeniem się społeczeństwa i ujemnym przyrostem naturalnym stanowi istotny problem społeczny. Sytuację tę pogłębia utrzymujący się w regionie, niewiele powyżej średniej krajowej, poziom ubóstwa. Dlatego kluczowe w kontekście rozwoju województwa jest właściwe przygotowanie i zaangażowanie w procesy gospodarcze dostępnych zasobów ludzkich.

W ramach tego celu szczegółowego realizowane będą działania z zakresu aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno-zawodowej. Dotyczy to osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo. Mając na uwadze znaczne zróżnicowanie grupy docelowej, duży nacisk zostanie położony na kompleksowość wsparcia oraz dostosowanie go w jak największym stopniu do indywidualnie zdiagnozowanych potrzeb i predyspozycji uczestników projektów. W celu nabycia i rozwoju umiejętności wykorzystane będą zarówno programy oparte na instrumentach społecznych, zawodowych, edukacyjnych i zdrowotnych, jak i możliwości aktywizacji w podmiotach reintegracji społecznej tj. KIS, CIS, WTZ, ZAZ.

Bardzo szeroki katalog beneficjentów, w tym instytucje rynku pracy, jednostki organizacyjne samorządów oraz organizacje pozarządowe zapewnią różnorodność wsparcia. Dodatkowo dla zwiększenia efektywności i trwałości udzielanej pomocy, kluczowe będzie położenie nacisku na współpracę różnych podmiotów.

Ważnym elementem w procesie zwalczania ubóstwa jest także rozwój sektora ekonomii społecznej. Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym są w centrum zainteresowania, zarówno jako pracownicy odzyskujący samodzielność ekonomiczną i podmiotowość w zakresie kształtowania swojej sytuacji zawodowej, a także jako osoby wymagające szczególnego, zindywidualizowanego wsparcia. Działania w obszarze rozwoju ekonomii społecznej skoncentrowane będą głównie na bezpośrednim wsparciu przedsiębiorstw społecznych (PS) służącemu tworzeniu nowych i utrzymaniu istniejących miejsc pracy. Oprócz bezzwrotnych środków finansowych na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy realizowane będą także usługi wspierające rozwój podmiotów ekonomii społecznej (PES) jak i PS głównie za pośrednictwem BUR. Wspierając rozwój sektora ekonomii społecznej nie można zapominać o potrzebie tworzenia gruntu pod przedsiębiorczość społeczną zwłaszcza w mniejszych czy mniej rozwiniętych społecznościach lokalnych wykorzystując przy tym m.in. działania z zakresu animacji lokalnej czy edukacji od najmłodszych lat w obszarze przedsiębiorczości społecznej.

Działania te realizowane będą przez akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES).

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- programy obejmujące instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, zdrowotnej i edukacyjnej;
- usługi aktywizacji społecznej i zawodowej w ramach podmiotów integracji społecznej (CIS, KIS, WTZ, ZAZ);
- wsparcie dla sektora ekonomii społecznej;

Główne typy beneficjentów:

wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i ich otoczenie
- osoby bierne zawodowo i ich otoczenie;
- podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe planujące ekonomizację i ich otoczenie;
- osoby fizyczne i osoby prawne, które planują założyć podmiot ekonomii społecznej i ich otoczenie;

Otoczenie otrzyma wsparcie w projekcie o ile jego udział będzie niezbędny dla skutecznego wsparcia podstawowych grup docelowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000] Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundus z	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Włączenie i integracja społeczna	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w	EFSS+	słabiej rozwinięty	CO01	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie (osoby)	osoby		

	niekorzystnej sytuacji.							
Włączenie i integracja społeczna	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	EFS+	słabiej rozwinięty	<i>CO02</i>	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (osoby)	<i>osoby</i>		
Włączenie i integracja społeczna	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	EFS+	słabiej rozwinięty	<i>CO03</i>	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (osoby)	<i>osoby</i>		
Włączenie i integracja społeczna	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem (sztuki)	<i>szt.</i>		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Włączenie i integracja społeczna	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	EFS+	słabiej rozwinięty	CR01	Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					
Włączenie i integracja społeczna	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	EFS+	słabiej rozwinięty	CR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					
Włączenie i integracja społeczna	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie	EFS+	słabiej rozwinięty	CR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					

	zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.										
Włączenie i integracja społeczna	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					
Włączenie i integracja społeczna	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba osób pracujących po 24 miesiącach od uzyskania zatrudnienia w PES w ramach projektu (osoby)	osoby					
Włączenie i integracja społeczna	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych (osoby)	osoby					

	zatrudnienia , w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.											
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	Słabiej rozwinięty	(h)wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	138 Wsparcie na rzecz ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych	14 500 000
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	Słabiej rozwinięty	(h)wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	153 Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	41 888 764

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.	01 Dotacja	56 388 764

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i	033 Brak ukierunkowania terytorialnego	56 388 764

			aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.		
--	--	--	--	--	--

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+³⁵, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	(h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji.		

2.1.1.1. Cel szczegółowy (j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

³⁵ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

Pole tekstowe [8 000]

Istotną kwestię w zakresie włączenia społecznego stanowi integracja społeczno-gospodarcza społeczności marginalizowanych. Za podstawowy cel interwencji uznaje się zwiększenie integracji społeczności marginalizowanych, w tym romskiej dzięki wsparciu udzielanemu w czterech dziedzinach: edukacji (w tym edukacji kulturowej, historycznej i obywatelskiej), mieszkalnictwa, zdrowia oraz działaniach prozatrudnieniowych.

W porównaniu z innymi mniejszościami, romska mniejszość etniczna jest najbardziej zagrożona wykluczeniem społecznym. Diagnoza ta wynika z szeregu czynników społecznych i kulturowych, z których w pierwszej kolejności należy wymienić niski poziom wykształcenia tej grupy, co bezpośrednio wpływa na brak kwalifikacji pożądaných na rynku pracy, a tym samym na sytuację bytową i zdrowotną Romów.

W poprzednich latach na terenie województwa łódzkiego realizowane były *Programy na rzecz społeczności romskiej w Polsce*, mające na celu doprowadzenie do pełnego uczestnictwa Romów w życiu publicznym, a także zniwelowanie różnic dzielących tę grupę od reszty społeczeństwa.

W ramach celu szczegółowego działania adresowane będą nie tylko do członków społeczności romskiej, ale także do podmiotów działających na rzecz tej społeczności

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- aktywizacja społeczno-zawodowa;
- wsparcie na rzecz podmiotów zajmujących się społecznościami marginalizowanymi.

Główne typy beneficjentów:

wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

- osoby należące do społeczności marginalizowanych (mniejszości narodowe i etniczne) i ich otoczenie w tym w szczególności rodziny;
- pracodawcy planujący zatrudnić lub zatrudniający osoby ze społeczności marginalizowanych;
- podmioty działające na rzecz społeczności marginalizowanych.

Otoczenie otrzyma wsparcie w projekcie o ile jego udział będzie niezbędny dla skutecznego wsparcia podstawowych grup docelowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu

Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000] Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000] Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundus z	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)

Włączenie i integracja społeczna	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie.	EFS+	słabiej rozwinięty	CO13	Liczba osób należących do mniejszości, w tym społeczności zmarginalizowanych takich jak Romowie, objętych wsparciem w programie (osoby)	osoby		
----------------------------------	--	------	--------------------	------	---	-------	--	--

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Włączenie i integracja społeczna	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie.	EFS+	słabiej rozwinięty	CR01	Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					
Włączenie i integracja społeczna	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie.	EFS+	słabiej rozwinięty	CR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					
Włączenie i integracja społeczna	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie.	EFS+	słabiej rozwinięty	CR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					
Włączenie i integracja społeczna	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych,	EFS+	słabiej rozwinięty	CR05	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny	osoby					

	takich jak Romowie.				rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu u programu (osoby)						
--	---------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	Słabiej rozwinięty	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie	154 Działania na rzecz poprawy dostępu grup marginalizowanych, takich jak Romowie, do edukacji, zatrudnienia, a także na rzecz wspierania ich włączenia społecznego	400 000
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	Słabiej rozwinięty	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie	155 Wsparcie na rzecz organizacji społeczeństwa obywatelskiego zajmujących się społecznościami marginalizowanymi, takimi jak Romowie	100 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie.	01 Dotacja	500 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie.	033 Brak ukierunkowania terytorialnego	500 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	slabiej rozwinięty	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie.		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+³⁶, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	slabiej rozwinięty	(j) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie		

³⁶ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1.1 Cel szczegółowy k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Wpływ na kształtowanie polityki społecznej w regionie mają w głównej mierze procesy demograficzne takie jak ujemny przyrost naturalny, czy wzrost przeciętnej długości życia oraz społeczne np. długotrwałe lub ciężkie choroby i niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, czy potrzeba wsparcia w codziennym funkcjonowaniu związana z wiekiem.

W ramach tego celu szczegółowego realizowane będą usługi społeczne i zdrowotne w formie zdeinstytucjonalizowanej oraz cały pakiet usług adresowanych do rodziny. Ponadto realizowane będą działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców regionu.

W przypadku usług społecznych preferowane będą usługi opiekuńcze, asystenckie, usługi w środowiskowych domach samopomocy, w dziennych domach pomocy, klubach seniora, czy mieszkaniach chronionych i wspomaganych oraz inne rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe. Będą one świadczone głównie w środowisku lokalnym, czy nawet w miejscu zamieszkania. Pozwoli to na wydłużenie czasu pozostawania osób potrzebujących wsparcia w środowisku domowym, co wzmocni poczucie godności i podmiotowości tych osób. Działania te przyczynią się również do odciążenia rodzin, a tym samym zwiększą się szanse opiekunów na zatrudnienie i wpłyną na poprawę jakości opieki domowej sprawowanej nad osobami niesamodzielnymi. Ważnym elementem wsparcia będzie również upowszechnianie systemów teleopieki.

W zakresie usług zdrowotnych realizowane będzie wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym zwiększana będzie dostępność do usług w zakresie pielęgniarstwa, opieki długoterminowej, opieki hospicyjnej i geriatrycznej, opieki w Dziennych Domach Opieki Medycznej, środowiskowej opieki psychiatrycznej. Ważnym elementem będzie też wdrażanie wypracowanych na poziomie krajowym standardów dostępności w podmiotach leczniczych.

W ramach zwiększania dostępności do usług w poszczególnych powiatach i gminach województwa zakłada się m.in. kontynuację i rozwój idei projektów partnerskich realizowanych przez samorządy różnych szczebli z podmiotami spoza sektora finansów publicznych.

W celu dopełnienia oferty w zakresie usług społecznych i zdrowotnych planuje się realizację szkoleń kadry na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej.

Zwiększanie dostępu do usług społecznych będzie też realizowane dzięki możliwości tworzenia i rozwoju usług dostarczanych przez centra usług społecznych (CUS).

Działania zdrowotne to także interwencja związana z profilaktyką zdrowotną i rehabilitacją medyczną podejmowana w formule programów zdrowotnych stanowiących odpowiedź na istotne problemy regionu. Projekty będą realizowane na podstawie programów zdrowotnych zaopiniowanych przez Agencję Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji (AOTMiT) z wyłączeniem znajdujących się w repozytorium AOTMiT i będących kontynuacją RPZ, z perspektywy finansowej 2014-2020.

Pandemia COVID-19 potwierdziła tezę potrzeby zabezpieczenia usług użyteczności publicznej dla mieszkańców regionu w związku z zagrożeniem epidemicznym w tym SARS-CoV-2. Planuje się zatem zwrócenie szczególnej uwagi na wsparcie usług zapobiegających, przeciwdziałających, zwalczających choroby zakaźne oraz ich negatywne skutki.

Działania w zakresie usług zdrowotnych będą komplementarne do usług finansowanych w ramach NFZ i będą stanowiły wartość dodaną.

Obok usług społecznych i zdrowotnych w tym celu tematycznym realizowane będą również usługi na rzecz rodziny.

Obowiązek prowadzenia działań z zakresu wspierania rodziny spoczywa głównie na samorządach gminnych. Zadaniem gminy jest udzielanie wsparcia rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej oraz pomoc w rozwiązywaniu ich problemów życiowych, w tym w wychowaniu dzieci. Praca z rodziną na poziomie gminy obejmuje analizę sytuacji rodziny i przyczyn kryzysu, wzmocnienie jej funkcji, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, pomoc w integracji rodziny oraz przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny. W sytuacjach kryzysowych, których konsekwencją jest umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, służby gminne podejmują działania na rzecz powrotu dziecka do środowiska rodzinnego.

Zadaniem samorządu powiatu jest natomiast m.in. zapewnienie dzieciom w ramach pieczy zastępczej opieki i wychowania w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a także tworzenie warunków do powstawania i funkcjonowania tych miejsc. Ponadto powiaty odpowiedzialne są za kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą.

W związku z tym zaplanowano realizację szerokiego zakresu usług wsparcia rodziny na poziomie gminnym, jak i powiatowym.

Z kolei zadaniem samorządu województwa jest m.in. prowadzenie interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych i regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz promowanie nowych rozwiązań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. W sytuacji, kiedy powrót dziecka do rodziny biologicznej nie jest możliwy, właściwym rozwiązaniem może być umieszczenie w rodzinie adopcyjnej. Istotne jest zatem wsparcie dzieci zgłoszonych do przysposobienia a także dzieci przysposobionych oraz kandydatów na rodziców adopcyjnych i osób, które przysposobiły dziecko. Objęcie ich kompleksowymi ponadstandardowymi działaniami diagnostycznymi, rehabilitacyjnymi, terapeutycznymi, szkoleniowymi wpłynie na podwyższenie efektywności adopcji w województwie.

W ramach programu zaplanowano także wsparcie adresowane do dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych lub mających trudną sytuację majątkową. Planuje się objęcie ich m.in. działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi, edukacyjnymi, profilaktycznymi np. w ramach placówek wsparcia dziennego.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- rozwój usług społecznych;
- rozwój usług zdrowotnych, w tym wdrażanie standardów dostępności w podmiotach leczniczych;
- realizacja regionalnych programów zdrowotnych dotyczących profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu;
- tworzenie i rozwój centrów usług społecznych (CUS).
- rozwój usług wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz usług preadopcyjnych i postadopcyjnych;
- rozwój usług dla dzieci i młodzieży;

Tryb niekonkurencyjny może znaleźć zastosowanie w przypadku projektów związanych z tworzeniem i rozwojem usług dostarczanych przez centra usług społecznych (CUS) – projekty składane przez gminy oraz projektów dotyczących rozwoju usług preadopcyjnych i postadopcyjnych – projekty własne województwa łódzkiego.

Główne typy beneficjentów:

podmioty statutowo lub na mocy obowiązującego prawa świadczące usługi społeczne lub zdrowotne.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

- mieszkańcy województwa łódzkiego, w tym:
 - osoby lub rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie,
 - osoby objęte regionalnymi programami zdrowotnymi,
 - osoby będące kandydatami do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej,
 - osoby będące kandydatami na rodziców adopcyjnych, rodzice adopcyjni i ich dzieci,
 - podmioty świadczące usługi społeczne lub zdrowotne.

Otoczenie może wziąć udział w projekcie o ile jest niezbędne dla skutecznego wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie

kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundus z	Kategori a regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostk a miary	Cel pośredn i (2024)	Cel (2029)
Włączeni e i integracja społeczna	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej;	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba podmiotów leczniczych objętych wsparciem (sztuki)	<i>sztuki</i>		

	modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej							
Włączenie i integracja społeczna	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie (osoby)	osoby		
Włączenie i integracja społeczna	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba opiekunów faktycznych objętych wsparciem w programie (osoby)	osoby		

	usług opieki długoterminowej							
Włączenie i integracja społeczna	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej dzięki EFS+	<i>osoba</i>		
Włączenie i integracja społeczna	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu	<i>sztuka</i>		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostki miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Włączenie i integracja społeczna	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba podmiotów w leczniczych, które wdrożyły standard dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami (sztuki)	<i>sztuki</i>					
Włączenie i integracja społeczna	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie (osoby)	<i>osoby</i>					

	ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej										
Włączenie i integracja społeczna	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba wspartych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług (sztuki)	szt.					
Włączenie i integracja społeczna	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej (sztuki)	szt.					

	<p>zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</p>									
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	Słabiej rozwinięty	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	158 Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług	50 850 000
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	Słabiej rozwinięty	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa	159 Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	29 310 000

			dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej		
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	Słabiej rozwinięty	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	5 000 000
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	Słabiej rozwinięty	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	161 Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury)	22 540 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci	01 Dotacja	107 700 000

			i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej		
--	--	--	---	--	--

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	033 Brak ukierunkowania terytorialnego	107 700 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+³⁷, EFRR, Funduszu Spójności i FST

³⁷ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej		

2.1.1.1 Cel szczegółowy (I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Niezwykle istotnym wyzwaniem w zakresie włączenia społecznego jest integracja społeczna najbardziej potrzebujących osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Jest wiele kategorii osób, które samodzielnie nie są w stanie prawidłowo funkcjonować w dynamicznie zmieniającym się społeczeństwie. Niekorzystne zdarzenia losowe, brak wsparcia rodziny albo niedostateczne wsparcie najbliższego otoczenia doprowadzają często do sytuacji długotrwałego wykluczenia. Uzależnienie, negatywne wzorce, wyuczona bezradność, trudności w asymilacji w nowym środowisku to tylko część problemów z jakimi trzeba będzie się zmierzyć w ramach planowanych działań. Wsparcie realizowane będzie w formie np. pracy ze specjalistami, warsztatów, kursów, szkoleń, zapewnienia dostępu do różnego rodzaju instytucji pomocowych, instytucji kultury, nauki.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- aktywizacja społeczna przy wykorzystaniu instrumentów społecznych, edukacyjnych i zdrowotnych.

Główne typy beneficjentów:

wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych)..

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym najbardziej potrzebujące pomocy, w szczególności:

- migranci,
- bezdomni,
- byli więźniowie,
- osoby uzależnione,
- osoby z niepełnoprównościami,
- osoby przebywające w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii,
- osoby nieletnie, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości;

Otoczenie otrzyma wsparcie w projekcie o ile jego udział będzie niezbędny dla skutecznego wsparcia podstawowych grup docelowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Włączenie i integracja społeczna	(I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.	EFS+	słabiej rozwinięty	CO01	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie (osoby)	osoby		
Włączenie i integracja społeczna	(I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	EFS+	słabiej rozwinięty	CO02	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (osoby)	osoby		

Włączenie i integracja społeczna	(l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	EFS+	słabiej rozwinięty	CO03	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (osoby)	osoby		
----------------------------------	--	------	--------------------	-------------	--	--------------	--	--

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Włączenie i integracja społeczna	(l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.	EFS+	słabiej rozwinięty	CR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					
Włączenie i integracja społeczna	(l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.	EFS+	słabiej rozwinięty		Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu (osoby)	osoby					

2.1.1.1.3 Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	Słabiej rozwinięty	(I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	163 Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	5 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	Słabiej rozwinięty	(I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	01 Dotacja	5 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	(I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	033 Brak ukierunkowania terytorialnego	5 000 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	(I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+³⁸, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Włączenie i integracja społeczna	EFS+	słabiej rozwinięty	(I) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób		

³⁸ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

			najbardziej potrzebujących i dzieci		
--	--	--	--	--	--

2.1.1 ZDROWE I ADAPTACYJNE KADRY REGIONALNEJ GOSPODARKI

2.1.1.1 Cel szczegółowy³⁹ (d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wyzwaniem dla regionu jest powstająca luka pokoleniowa na rynku pracy. Starzenie i kurczenie się zasobów pracy wymaga zatrzymania pracowników na rynku pracy, poprzez działania na rzecz zachowania i wzmocnienia ich zdolności do pracy. Luka pokoleniowa powoduje także wiele niekorzystnych zjawisk w funkcjonowaniu firm: wzrost kosztów pracy, absencje chorobowe, spadek wydajności, wiedzy i doświadczenia personelu.

Działania proponowane w ramach celu szczegółowego nakierowane będą na:

- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji, przekwalifikowanie w celu zwiększenia dostosowania pracowników do dynamicznie zmieniających się potrzeb pracodawców i regionalnej gospodarki (adaptacyjny pracownik),
- polepszenie stanu zdrowia, kreowanie prozdrowotnych stylów życia oraz tworzenie przyjaznego zdrowiu środowiska pracy dla populacji w wieku produkcyjnym (zdrowy pracownik w zdrowym miejscu pracy).

Zmieniająca się struktura wiekowa społeczeństwa skłania do dostrzegania potencjału zawodowego osób 50+. Badania wskazują, że w przypadku starszych osób najważniejszym powodem niepodjęcia aktywności ekonomicznej jest zły stan zdrowia, zaś istotnym – przekonanie o zbyt niskich kompetencjach. Aktywność edukacyjna, niezbędna dla utrzymania zatrudnienia i wydłużenia aktywności zawodowej, w przypadku osób 50+ jest ciągle niska. W ramach celu szczegółowego wsparcie adresowane będzie do osób, jak i przedsiębiorstw.

Biorąc pod uwagę fakt, iż jedną z istotniejszych form rozwoju kompetencji jest rozwój kompetencji zawodowych i uczenie się w miejscu pracy, wspierane będą usługi rozwojowe finansowane w ramach Podmiotowego Systemu Finansowego (PSF). Oprócz wzrostu kompetencji pracowników poprzez zapewnienie im dostępu do wysokiej jakości szkoleń, doradztwa i studiów podyplomowych, w oparciu o podejście popytowe, PSF przyczyni się do realizacji celów rozwojowych przedsiębiorstw. Dodatkowo korzystanie z dopasowanych do potrzeb firmy usług rozwojowych pozwoli pracodawcom reagować na zachodzące procesy zmian na rynku/w przedsiębiorstwach, co bezpośrednio przyczyni się do poprawy sytuacji konkurencyjnej regionalnych pracodawców dotkniętych procesami zmiany gospodarczej.

W ramach projektów outplacementowych przewidziane do realizacji działania mają na celu utrzymanie/ przywrócenie do zatrudnienia osób, które w wyniku negatywnych skutków zmian gospodarczych utraciły lub są zagrożone utratą zatrudnienia. Zapewnienie kompleksowego i dostosowanego do indywidualnych potrzeb wsparcia w ramach outplacementu służyć będzie skutecznemu zapobieganiu dezaktywizacji zawodowej.

³⁹ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt (vii) rozporządzenia EFS+.

Choroba i niepełnosprawność należą do głównych czynników ograniczających i uniemożliwiających aktywność zawodową. Zły stan zdrowia mieszkańców województwa wymaga ciągłych interwencji. Problemy pogłębia sytuacja demograficzna – procesy starzenia się społeczeństwa. Stale rośnie udział w populacji osób powyżej 50 roku życia. Pogarszająca się struktura demograficzna ma istotny wpływ na kształtowanie się zachorowalności i chorobowości wśród mieszkańców, w szczególności na choroby przewlekłe.

Interwencje związane z profilaktyką zdrowotną i rehabilitacją medyczną podejmowane w formule programów zdrowotnych będą dotyczyły w szczególności chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu i grup chorób w największym stopniu negatywnie wpływających na aktywność zawodową mieszkańców (w szczególności choroby układu krążenia, choroby nowotworowe), ale też chorób, które najbardziej mogą się do nich przyczyniać wg dowodów naukowych. Działania dotyczące rehabilitacji medycznej będą ukierunkowane na grupy docelowe najbardziej narażone na opuszczenie rynku pracy z powodu czynników zdrowotnych lub najbardziej bliskie powrotowi na rynek pracy w wyniku uzyskania świadczeń z zakresu rehabilitacji. Biorąc pod uwagę fakt, iż 1/3 obciążenia zdrowotnego wynika z behawioralnych czynników ryzyka związanych ze stylem życia, a pod tym względem mieszkańcy regionu wypadają gorzej niż średnia krajowa, dużą rolę w programach profilaktycznych odgrywać będzie edukacja i promocja zdrowia. Nieocenionym miejscem promocji zdrowia jest zakład pracy. Dlatego też podejmowane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy. Działania adresowane do pracowników w zakładzie pracy realizowane głównie w sferze prozdrowotnych przekształceń ich stylu życia za pomocą sprofilowanych programów promocji zdrowia dostosowanych do stanu zdrowia, potrzeb i oczekiwań różnych generacji pracowników, wzmocnią ich potencjał zdrowia. Możliwe będzie łączenie ww. przedsięwzięć z działaniami służącymi przekwalifikowaniu pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, przygotowującymi do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- usługi rozwojowe w ramach PSF dla pracodawców i ich pracowników, zgodne z ich zidentyfikowanymi potrzebami (1);
- reorganizacja przedsiębiorstw, w tym outplacement (2);
- programy w zakresie profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji medycznej dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu i w największym stopniu negatywnie wpływających na aktywność zawodową (3);
- działania ukierunkowane na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy oraz przekwalifikowanie pracowników pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie (4).

Podstawowym trybem wyboru projektów będzie tryb konkursowy. W uzasadnionych przypadkach IZ planuje zastosowanie trybu pozakonkursowego.

Główne typy beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą na podstawie przepisów odrębnych) - dla 1 i 2 typu przedsięwzięć;
- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą na podstawie przepisów odrębnych), w tym szczególnie publiczne i prywatne podmioty lecznicze (zgodnie z ustawą o działalności leczniczej) dla 3 i 4 typu przedsięwzięć. W innych dokumentach programowych lub na poziomie kryteriów wyboru projektów, dopuszcza się możliwość dookreślenia /zawężania grupy wnioskodawców, którzy będą mogli ubiegać się o dofinansowanie projektów/

beneficjentów. W szczególności wiąże się to ze specyfiką Regionalnych Programów Zdrowotnych, działań i usług zdrowotnych podejmowanych w zależności od typu operacji.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą:

- pracodawcy;
- przedsiębiorcy i ich pracownicy;
- osoby, które utraciły pracę z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- osoby przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- mieszkańcy województwa łódzkiego w wieku aktywności zawodowej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działania na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000] Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000] Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (iii bis) wspieranie dostosowania	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba objętych wsparciem mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych)	przedsiębiorstwa		
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługą rozwojową (osoby)	osoby		

	(iii bis) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian oraz aktywnego i zdrowego starzenia się i zdrowego, dobrze przystosowanego środowiska pracy, w którym przeciwdziała się czynnikom ryzyka dla zdrowia (EFS)							
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba pracowników dużych przedsiębiorstw objętych usługą rozwojową (osoby)	osoby		
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (iii bis) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian oraz aktywnego i zdrowego starzenia się i	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba objętych wsparciem dużych przedsiębiorstw	sztuka		

	zdrowego, dobrze przystosowanego środowiska pracy, w którym przeciwdziała się czynnikom ryzyka dla zdrowia (EFS)							
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego o środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (iii bis) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian oraz aktywnego i zdrowego starzenia się i zdrowego, dobrze przystosowanego o środowiska pracy, w którym przeciwdziała się czynnikom ryzyka dla zdrowia (EFS)	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia z pracy lub osób zwolnionych z przyczyn niedotyczących pracownika objętych wsparciem	osoba		
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego o środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba przedsiębiorstw/pracodawców objętych wsparciem w zakresie adaptacji środowiska pracy do szczególnych potrzeb pracowników, w tym eliminowania zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy	sztuka		

Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej	osoba		
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców w do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej	sztuka		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych), którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku uczestnictwa w usłudze rozwojowej,	osoba					

	zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia										
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba pracowników dużych przedsiębiorstw, którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku uczestnictwa w usłudze rozwojowej,	osoba					
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/adaptacji środowiska pracy podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoba					

Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu	osoba					
---	---	------	--------------------	--	---	-------	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	144 Działania na rzecz zdrowego i dostosowanego środowiska pracy uwzględniające zagrożenia dla zdrowia i obejmujące m.in. promocję aktywności fizycznej	12 880 500

Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki			(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	146 Wsparcie na rzecz przystosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	34 348 000
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki			(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	38 641 500

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	01 Dotacja	

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	

			środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia		
--	--	--	---	--	--

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁴⁰, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia		

⁴⁰ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1.1 Cel szczegółowy⁴¹ (g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Pole tekstowe [8 000]

Wyzwaniem dla regionu jest niskie zainteresowanie mieszkańców kształceniem zawodowym i ustawicznym. W ramach celu szczegółowego planuje się zatem działania skierowane do osób dorosłych z własnej inicjatywy zainteresowanych zdobyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem swojego wykształcenia, wiedzy, umiejętności, kwalifikacji ogólnych i zawodowych. Osoby dorosłe otrzymają dostęp do szkoleń i kursów z wykorzystaniem systemu Bazy Usług Rozwojowych. Wsparcie realizowane będzie przez Operatorów. By zwiększyć efektywność interwencji i w zależności od indywidualnych potrzeb, wybór usług rozwojowych poprzedzony będzie fakultatywnym bilansem kariery zmierzającym do zdiagnozowania potencjału zawodowego i ewentualnie zaprojektowania indywidualnego planu rozwoju zawodowego, co jest szczególnie ważne w przypadku przekwalifikowania osób w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Dorośli mieszkańcy regionu będą mogli również formalnie potwierdzić efekty uczenia się uzyskane w drodze nieformalnej lub pozaformalnej w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Podejmowane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na rzecz poprawy umiejętności podstawowych (*literacy* – czytanie i rozumienie tekstu, *numeracy* – liczenie i rozumowanie matematyczne, ICT – Technologie Informacyjno-Komunikacyjne) i innych ogólnych umiejętności które są na zbyt niskim poziomie. Jest to szczególnie istotne w kontekście zachodzących przemian demograficznych (postępujące starzenie się zasobów pracy) i konieczności powstrzymywania, poprzedzającej dezaktywizację zawodową, dezaktywizacji edukacyjnej.

Podejmowane będą również działania mające na celu wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE – Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji) np. poprzez tworzenie lokalnych ośrodków kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami.

Realizacja zaplanowanych działań w ramach celu szczegółowego przyczyni się do zwiększenia udziału osób dorosłych w kształceniu i podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności. Rezultatem podjętych działań będzie wzrost kompetencji kluczowych oraz umiejętności społecznych osób dorosłych, które można wykorzystać na rynku pracy, w życiu osobistym, w rodzinie, w środowisku lokalnym. Spodziewanym efektem podjętych działań na rzecz realizacji celu stanie się dostosowanie kwalifikacji osób dorosłych do potrzeb gospodarki regionu, poprawa ich sytuacji na rynku pracy oraz możliwość dalszej samorealizacji i rozwoju osobistego.

⁴¹ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt (vii) rozporządzenia EFS+.

Dobrze przygotowane kadry okołomedyczne pozwalają zmniejszyć negatywne konsekwencje niedoboru kadr medycznych (poprzez odciążenie lekarzy i pielęgniarek), ale także przyczynią się do wzrostu wydajności regionalnego systemu zdrowia.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- usługi rozwojowe w ramach PSF dla osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/ kompetencje lub przekwalifikować się; w tym wsparcie dla osób z najtrudniejszych grup docelowych - za pośrednictwem BUR;
- podstawowe kompetencje, w tym cyfrowe dla grup wykluczonych cyfrowo (realizowane poza systemem BUR i PSF umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways);
- wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE) np. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami;
-
- kształcenie podyplomowe i doskonalenie zawodowe osób wykonujących zawody niemedyczne (np. psycholog, psychoterapeuta) w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia..

Główne typy beneficjentów:

- wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pole tekstowe [1 000]

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą:

- osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kompetencji lub kwalifikacji;
- mieszkańcy województwa łódzkiego, w szczególności osoby zagrożone wykluczeniem społecznym w zakresie wsparcia ich kompetencji cyfrowych;
- ośrodki kształcenia osób dorosłych i ich kadra;
- osoby wykonujące zawody niemedyczne w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie

kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych – kwestia do ustalenia na dalszym etapie prac.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki Edukacja	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby		

	wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej;							
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki Edukacja	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej;	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba podmiotów przygotowanych do pełnienia funkcji lokalnego ośrodka kształcenia osób dorosłych	sztuki		
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych (osoby)	osoba		

	ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej;								
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej;	EFS+	Słabiej rozwinięty			Liczba osób wykonujących zawody niemedyczne objętych szkoleniem lub kształceniem podyplomowym w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia (osoby)	osoba		

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostki miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby					

	przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej										
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności i elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej;	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba osób wykonujących zawody niemedyczne, które podniosły swoje kwalifikacje w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia (osoby)	osoby					
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności i	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba lokalnych ośrodków kształcenia osób dorosłych funkcjonuj	sztuka					

gospodarki	elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej				ących 12 miesięcy po zakończeniu projektu (sztuki)						
------------	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie	145 Wspieranie rozwoju kompetencji cyfrowych	5 421 000

			mobilności zawodowej		
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	151 Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	12 649 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	01 Dotacja	

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁴², EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki	EFS+	Słabiej rozwinięty	(g) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej		

⁴² W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

2.1.1 EDUKACJA

2.1.1.1 Cel szczegółowy⁴³ (f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

2.1.1.1.1 Interwencje w ramach Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii), rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Powiązane rodzaje działań – art. 17 ust. 3 lit. d) ppkt (i):

W ramach edukacji przedszkolnej, podejmowane będą działania mające na celu zwiększenie i upowszechnienie wysokiej jakości wychowania przedszkolnego, w tym zwłaszcza wśród dzieci z niepełnosprawnościami. Ponadto na obszarach o niskim stopniu upowszechnienia wychowania przedszkolnego, obszarach o niskiej dostępności do usług przedszkolnych, tworzone będą nowe miejsca przedszkolne.

Poprawa jakości edukacji przedszkolnej obejmie placówkę, wszechstronny rozwój dzieci, w tym rozwój kompetencji kluczowych, wychwytywanie i korygowanie deficytów rozwojowych, podnoszenie kompetencji nauczycieli w tym w obszarze edukacji włączającej oraz kompetencji rodziców/opiekunów dzieci.

Planowane jest wsparcie w trybie pozakonkursowym projektu ukierunkowanego na generowanie dodatkowych miejsc wychowania przedszkolnego w Gminach o najniższym stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej.

W ramach kształcenia ogólnego na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym wspierane będą szkoły prowadzące kształcenie ogólne, ich uczniowie i nauczyciele, w ramach kompleksowych programów rozwojowych, ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, cyfryzację edukacji oraz realizację działań społeczno-wychowawczych.

Szkoła powinna wyposażać uczniów w umiejętności praktyczne dostosowane do potrzeb pracodawców, w kompetencje transferowalne i proinnowacyjne jak również uwzględniać trendy związane z nowoczesnymi technologiami i adaptować je do praktyki szkolnej. Dlatego wspierane będą działania dostosowujące infrastrukturę i wyposażenie szkół do trwającej transformacji cyfrowej oraz podnoszącej kompetencje uczniów oraz nauczycieli w tym zakresie. Wspierane będzie budowanie zdalnych systemów nauczania prowadzących do kształcenia on-line, sieci szerokopasmowego internetu, dostosowywanie i wyposażenie sal lekcyjnych m.in. umożliwiające nauczanie z użyciem nowoczesnych narzędzi.

W celu poprawy jakości pracy szkół doskonalone będą kompetencje i umiejętności kadr systemu oświaty.

⁴³ Z wyjątkiem celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. c) ppkt (vii) rozporządzenia EFS+.

Planuje się wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych polegające na dostosowaniu oferty kształcenia m.in. we współpracy z uczelniami i szkołami wyższymi w celu implementacji rozwiązań pozwalających na zindywidualizowaną ścieżkę rozwoju oraz adaptację i dostosowanie programów nauczania do potrzeb uczelni i szkół wyższych, w tym stypendia dla uczniów szczególnie uzdolnionych.

Podjęmowane będą działania dotyczące rozwijania kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną.

Wspierane będą działania zakładające wzmacnianie funkcji wychowawczej i wspierającej szkoły, w tym zwłaszcza w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i współpracy z rodzicami oraz wsparcie świetlic szkolnych. Istotne jest kształtowanie i wspieranie zdrowego stylu życia uczniów opartego na aktywności fizycznej, w tym dofinansowanie niezbędnych elementów przyszkolnej infrastruktury sportowej tak aby umożliwić uczniom rozwój na różnych płaszczyznach.

W ramach kształcenia zawodowego wspierane będą działania dostosowujące kształcenie zawodowe do potrzeb rynku pracy i oczekiwań pracodawców przy wykorzystaniu europejskich i krajowych źródeł prognozowania w zakresie edukacji i szkolnictwa oraz przedsięwzięcia włączające pracodawców w system kształcenia i egzaminowania. Ponadto wsparcie obejmie współpracę szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe z ich otoczeniem dla wypracowania i wdrożenia kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami regionalnych pracodawców, w tym w zakresie zawodów związanych z zieloną gospodarką, zawodów przyszłości czy Przemysłu 4.0. Istotne znaczenie będzie miało powiązanie szkolnictwa zawodowego z regionalnymi specjalizacjami i przedsiębiorcami. Zakłada się organizację staży dla uczniów w przedsiębiorstwach, organizację zajęć praktycznych, kształcenia w miejscu pracy, wspólne przygotowywanie programów nauczania. Planuje się wsparcie współpracy z uczelniami i szkołami wyższymi w celu implementacji rozwiązań pozwalających na zindywidualizowaną ścieżkę rozwoju uzdolnionych uczniów oraz adaptację i dostosowanie programów nauczania do potrzeb uczelni i szkół wyższych. Realizowane będą także wizyty studyjne, szkolenia oraz staże zawodowe uczniów i nauczycieli poza terytorium RP.

Realizowane będą kompleksowe programy rozwoju szkół obejmujące działania dotyczące młodzieży, nauczycieli, programów nauczania, stosowanych metod dydaktycznych i zarządzania procesami kształcenia w szkole.

Wspierany będzie rozwój powszechnego doradztwa zawodowego, zapewnienie dostępu do informacji edukacyjno-zawodowej oraz przygotowanie uczniów do funkcjonowania na rynku pracy.

Ważnym elementem doradztwa w kontekście działań świadomościowych jest popularyzacja i propagowanie kształcenia zawodowego wśród uczniów klas VII i VIII SP oraz ich rodziców w celu podniesienia jego prestiżu oraz znaczenia.

Jednocześnie modernizacja szkolnictwa zawodowego powinna być wspierana dodatkowymi zachętami dla uczniów, którzy podejmą kształcenie w tym kierunku, dlatego planuje się realizację przez Urząd Marszałkowski WŁ projektu pozakonkursowego dla uczniów zdolnych szkół prowadzących kształcenie zawodowe.

Interwencja obejmie poszerzenie oferty kursów zawodowych dla osób dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej. Planuje się organizację tradycyjnych pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego (m.in. kwalifikacyjnych kursów zawodowych i kursów umiejętności zawodowych) oraz kursów umożliwiających uzyskanie wiedzy, umiejętności, uprawnień i kwalifikacji zawodowych.

W celu realizacji wysokiej jakości kształcenia przewiduje się doposażenie szkół i placówek zawodowych w sprzęt, materiały dydaktyczne, nowoczesne technologie.

Kolejnym celem będzie doskonalenie umiejętności nauczycieli we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy, organizacja dla nauczycieli staży zawodowych u pracodawców, szkoleń, studiów podyplomowych i innych form doskonalenia w celu poprawy jakości pracy kadry dydaktycznej oraz przeciwdziałanie brakom kadrowym w kształceniu.

W związku ze wzrostem liczby uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, konieczne jest stworzenie warunków dla upowszechnienia edukacji włączającej oraz zapewnienie wysokiej jakości kształcenia.

Planuje się wsparcie organów prowadzących, w tym działania łagodzące skutki pandemii, która negatywnie wpłynęła na sferę psychologiczną dzieci i młodzieży, dlatego ważne będą działania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów. Będą podejmowane działania w zakresie podnoszenia kompetencji nauczycieli (m.in. pedagogiczno-psychologicznych, cyfrowych) oraz sprawowania przez szkołę funkcji społeczno-wychowawczej (współpraca z rodzicami, integracja uczniów).

W związku z kryzysem klimatycznym i transformacją ku zielonej gospodarce podejmowane będą działania rozwijające świadomość i zachowania proekologiczne na wszystkich etapach edukacji.

Premiowane będą działania w zakresie edukacji włączającej oraz wsparcie placówek zlokalizowanych na obszarach wiejskich.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- generowanie miejsc wychowania przedszkolnego na obszarach deficytowych;
- poprawa jakości oferty edukacyjnej w ośrodkach wychowania przedszkolnego;
- wsparcie szkół realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego (szkoły ogólne i zawodowe) ich uczniów i nauczycieli, w ramach kompleksowych programów rozwojowych, ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji, obejmujące: rozwój kompetencji kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, cyfryzację edukacji, realizację działań społeczno-wychowawczych;
- podnoszenie kompetencji kadr systemu edukacji;
- wsparcie i propagowanie szkół zawodowych;
- doradztwo zawodowe;
- działania w zakresie edukacji włączającej;
- wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych;
- łagodzenie społeczno-psychologicznych skutków pandemii Covid-19;
- wsparcie organów prowadzących szkoły w postaci kompleksowych programów rozwoju szkół i placówek systemu oświaty mające na celu zwiększenie jakości i efektywności systemu edukacji

Główne typy Beneficjentów:

- Wszystkie podmioty – z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą:

- dzieci w wieku przedszkolnym, ich rodzice i opiekunowie;
- kadra ośrodków wychowania przedszkolnego;
- ośrodki wychowania przedszkolnego;
- uczniowie szkół i placówek systemu oświaty kształcenia ogólnego;
- kadra oraz nauczyciele szkół i placówek systemu oświaty kształcenia ogólnego;

- szkoły i placówki systemu oświaty kształcenia ogólnego;
- rodzice i opiekunowie uczniów;
- uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe;
- kadra oraz nauczyciele, w tym nauczyciele kształcenia zawodowego i instruktorzy praktycznej nauki zawodu szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe;
- szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe;
- osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kompetencji lub kwalifikacji zawodowych;
- partnerzy społeczno-gospodarczy szkół/placówek

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Pole tekstowe [2 000]

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE o których mowa w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, realizowana będzie przede wszystkim poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programu podejmowane będą odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Zapewniana będzie także równość mężczyzn i kobiet.

Do przestrzegania zasad horyzontalnych zobowiązane będą zarówno instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, jak również beneficjenci projektów. Realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji, konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

W celu wyboru operacji Instytucja Zarządzająca będzie stosować kryteria i procedury, które są niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również zasad zrównoważonego rozwoju oraz unijnej polityki w dziedzinie środowiska naturalnego zgodnie z art. 11 i art. 191 ust. 1 TFUE.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego, niemniej w zależności od rodzaju potrzeb w zakresie edukacji można wskazać preferowane obszary docelowe wsparcia jakimi są obszary wiejskie.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [2 000]

Nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych, transgranicznych i transnarodowych.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2 Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel (2029)
Edukacja	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwanie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	EF5+	Słabiej rozwinięty		Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoba		
Edukacja	((f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i	EF5+	Słabiej rozwinięty		Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	sztuka		

	<p>opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>							
Edukacja	<p>((f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba uczniów objętych wsparciem	osoba		
Edukacja	<p>(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez</p>	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba uczniów uczestniczących w stażach uczniowskich	osoba		

	ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami							
Edukacja	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoba		
Edukacja	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	sztuka		

	ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami								
Edukacja	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba doposażonych/wyposażonych szkół i placówek systemu oświaty	sztuka			

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostki miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
-----------	-----------------	---------	-------------------	------------------------	----------------	-----------------	--	------------------	------------	---------------------	-------------

Edukacja	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	osoba					
Edukacja	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoba					

Edukacja	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących doposażenie/wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	sztuka					
Edukacja	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w postaci staży uczniowskich, uczestniczących w kształceniu lub pracujących 6 miesięcy od ukończenia nauki	osoba					

Edukacja	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	EFS+	Słabiej rozwinięty	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują przez co najmniej 24 miesiące po zakończeniu dofinansowania ze środków EFS+	sztuka					
----------	---	------	--------------------	--	--------	--	--	--	--	--

2.1.1.1.3 Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji (nie dotyczy EFMRA)

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Edukacja	EFS+	Słabiej rozwinięty	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	15 000 000

Edukacja	EFS+	Słabiej rozwinięty	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	111 060 000
Edukacja	EFS+	Słabiej rozwinięty	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	151 Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	5 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Edukacja	EFS+	Słabiej rozwinięty	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla	01 Dotacja	

			wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami		
--	--	--	---	--	--

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Edukacja	EFS+	Słabiej rozwinięty	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	33 Brak ukierunkowania terytorialnego	

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Edukacja	EFS+	Słabiej rozwinięty	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁴⁴, EFRR, Funduszu Spójności i FST

⁴⁴ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
Edukacja	EFS+	Słabiej rozwinięty	(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami		

2.2. Pomoc techniczna EFRR

2.2.1 Priorytet pomocy technicznej zgodnie z art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust.3 lit. e) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [8 000]

Sprawne instytucje programu

Jednym z najważniejszych elementów skutecznego i efektywnego wykorzystania środków programu będzie zapewnienie odpowiedniego potencjału organizacyjnego i kadrowego wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację programu. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że kluczowe znaczenie w procesie wdrażania ma kadra wysoko wykwalifikowanych pracowników, dlatego konieczne jest wsparcie w zakresie utrzymania dotychczasowego zatrudnienia, a w przypadku zidentyfikowania potrzeb, pozyskanie z zewnątrz odpowiednich zasobów ludzkich do obsługi programu.

W perspektywie finansowej 2021-2027 położony będzie nacisk na wdrażanie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi. Standardy i rekomendacje w tej dziedzinie zostaną włączone do wytycznych w zakresie stosowania pomocy technicznej.

W celu ograniczenia rotacji wyspecjalizowanych pracowników i zwiększenia ich motywacji stosowane będą bodźce finansowe i pozafinansowe.

Dla zapewnienia wysokiej jakości kadr finansowane będą różnorodne formy doksztalcania, takie jak kursy, szkolenia, warsztaty, seminaria, studia podyplomowe.

Niezbędnym działaniem w budowaniu właściwego potencjału administracyjnego będzie także zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych i technicznych, umożliwiających

państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

pracownikom prawidłowe wykonywanie zadań. W związku z powyższym należy zapewnić m.in. odpowiednią powierzchnię biurową, archiwizacyjną i magazynową, odpowiednie wyposażenie stanowisk, narzędzi pracy, a także sprawny system informatyczny (wraz z niezbędną infrastrukturą teleinformatyczną) służący obsłudze programu. Wsparcie zostanie skierowane również na zadania związane z zamykaniem perspektywy 2014-2020 oraz na podjęcie działań zmierzających do opracowania niezbędnych dokumentów programowych i strategicznych na potrzeby kolejnego okresu programowania.

Sprawnie funkcjonujący system zarządzania i wdrażania wymaga wsparcia szeregu, składających się na niego procesów. Dlatego też finansowane będą działania dotyczące: m.in. obsługi procedury naboru, oceny wniosków o dofinansowanie, monitorowania, kontroli, audytu, odzyskiwania środków, procedury odwoławczej, certyfikacji wydatków. Zapewnione zostanie również wsparcie obsługi Komitetu Monitorującego i innych podmiotów o charakterze opiniodawczo-doradczym funkcjonujących w zależności od zidentyfikowanych potrzeb. Działaniem usprawniającym system zarządzania i wdrażania będzie finansowanie wsparcia prawnego i eksperckiego, kosztów przeprowadzania badań ewaluacyjnych, studiów, analiz, ekspertyz, ocen, audytów. Finansowane będą także działania mające na celu wymianę doświadczeń i informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji i polityki spójności.

Ponadto realizowane będą działania dotyczące zapobiegania, wykrywania i przeciwdziałania nadużyciom finansowym, w tym korupcji, poprzez m.in. zwiększenie przejrzystości, zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, działania zapobiegawcze, ocenę ryzyka, działania edukacyjne, stosownie do potrzeb Instytucji Zarządzającej.

Skuteczni beneficjenci

Dla efektywnego wdrażania programu niezbędne jest także zapewnienie sprawnego przygotowania i realizacji projektów. W związku z tym prowadzone będą działania ukierunkowane na podnoszenie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, a ich zakres tematyczny będzie wynikał ze zgłaszanych potrzeb. Sfinansowane zostaną działania zmierzające do poszerzenia wiedzy na temat możliwości uzyskania wsparcia, dostępnych źródeł finansowania w ramach programu oraz działania edukacyjne, umożliwiające pozyskanie niezbędnej wiedzy na temat poprawnego przygotowania, realizacji i rozliczania projektów.

Możliwe będzie także wsparcie przygotowania wybranych projektów o charakterze strategicznym dla rozwoju województwa łódzkiego, które realizowane będą w okresie programowania 2021-2027 oraz następującym bezpośrednio po roku 2027 poprzez dofinansowanie opracowania dokumentacji projektowej.

Komunikacja i widoczność

Właściwy system komunikacji i widoczności jest jednym z priorytetów realizacji polityki spójności UE na lata 2021-2027. Odgrywa bardzo istotną rolę w podnoszeniu świadomości społecznej na temat realizacji programu oraz jego wpływu na rozwój regionu. Środki pomocy technicznej przeznaczone zostaną na działania ukierunkowane na upowszechnianie wśród mieszkańców województwa wiedzy na temat roli i osiągnięć polityki spójności w regionie, zakresu wsparcia programu, wymagań dotyczących przygotowania projektów oraz efektów ich realizacji. Prowadzone działania informacyjne i promocyjne będą realizowane za pośrednictwem telewizji, radia, prasy jak również przy wykorzystaniu strony internetowej programu, mediów społecznościowych czy własnych mediów Instytucji Zarządzającej. Ponadto planowane jest przygotowanie publikacji, materiałów informacyjno-promocyjnych, a także organizacja wydarzeń m.in. konferencji, kongresów, pikników.

Realizowane działania związane z komunikacją i widocznością będą spójne z horyzontalnymi działaniami informacyjno-promocyjnymi oraz komplementarne z działaniami finansowanymi z programów krajowych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Instytucje wdrażania programu, potencjalni beneficjenci i beneficjenci, potencjalni uczestnicy projektów, uczestnicy projektów, ogół społeczeństwa.

2.2.1.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu wraz odpowiednimi celami pośrednimi i docelowymi

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Pomoc Techniczna	EFRR	Słabiej rozwinięty		Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt		
Pomoc Techniczna	EFRR	Słabiej rozwinięty		Liczba posiedzeń sieci tematycznych, grup roboczych, komitetów oraz innych ciał angażujących partnerów spoza administracji publicznej	szt		
Pomoc Techniczna	EFRR	Słabiej rozwinięty		Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	szt		
Pomoc Techniczna	EFRR	Słabiej rozwinięty		Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt		

2.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit e) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Pomoc Techniczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	179 Informacja i komunikacja	5 983 980
Pomoc Techniczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	180 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	59 267 624
Pomoc Techniczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	181 Ewaluacja i badania, gromadzenie danych	1 121 996
Pomoc Techniczna	EFRR	Słabiej rozwinięte	182 Wzmocnienie potencjału instytucji państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	0

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁴⁵, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy		

Tabela 9: Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji dla EFMRA

Nr priorytetu	Fundusz	Rodzaj interwencji	Kod	Kwota (w EUR)
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy		

2.2.2 Priorytet pomocy technicznej zgodnie z art. 37 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit.f) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.2.1 Opis pomocy technicznej w ramach finansowania niepowiązanego z kosztami - art. 37 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [3 000]

2.2.2.2. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. f) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁴⁶, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy		

2.2. Pomoc techniczna EFS+

2.2.1 Priorytet pomocy technicznej zgodnie z art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.1.1. Interwencje w ramach funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust.3 lit. e) ppkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

⁴⁵ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

⁴⁶ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

Sprawne instytucje programu

Jednym z najważniejszych elementów skutecznego i efektywnego wykorzystania środków programu będzie zapewnienie odpowiedniego potencjału organizacyjnego i kadrowego wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację programu. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że kluczowe znaczenie w procesie wdrażania ma kadra wysoko wykwalifikowanych pracowników, dlatego konieczne jest wsparcie w zakresie utrzymania dotychczasowego zatrudnienia, a w przypadku zidentyfikowania potrzeb, pozyskanie z zewnątrz odpowiednich zasobów ludzkich do obsługi programu.

W perspektywie finansowej 2021-2027 położony będzie nacisk na wdrażanie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi. Standardy i rekomendacje w tej dziedzinie zostaną włączone do wytycznych w zakresie stosowania pomocy technicznej.

W celu ograniczenia rotacji wyspecjalizowanych pracowników i zwiększenia ich motywacji stosowane będą bodźce finansowe i pozafinansowe.

Dla zapewnienia wysokiej jakości kadr finansowane będą różnorodne formy doształcania, takie jak kursy, szkolenia, warsztaty, seminaria, studia podyplomowe.

Niezbędnym działaniem w budowaniu właściwego potencjału administracyjnego będzie także zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych i technicznych, umożliwiających pracownikom prawidłowe wykonywanie zadań. W związku z powyższym należy zapewnić m.in. odpowiednią powierzchnię biurową, archiwizacyjną i magazynową, odpowiednie wyposażenie stanowisk, narzędzi pracy, a także sprawny system informatyczny (wraz z niezbędną infrastrukturą teleinformatyczną) służący obsłudze programu. Wsparcie zostanie skierowane również na zadania związane z zamykaniem perspektywy 2014-2020 oraz na podjęcie działań zmierzających do opracowania niezbędnych dokumentów programowych i strategicznych na potrzeby kolejnego okresu programowania.

Sprawnie funkcjonujący system zarządzania i wdrażania wymaga wsparcia szeregu, składających się na niego procesów. Dlatego też finansowane będą działania dotyczące: m.in. obsługi procedury naboru, oceny wniosków o dofinansowanie, monitorowania, kontroli, audytu, odzyskiwania środków, procedury odwoławczej, certyfikacji wydatków. Zapewnione zostanie również wsparcie obsługi Komitetu Monitorującego i innych podmiotów o charakterze opiniodawczo-doradczym funkcjonujących w zależności od zidentyfikowanych potrzeb. Działaniem usprawniającym system zarządzania i wdrażania będzie finansowanie wsparcia prawnego i eksperckiego, kosztów przeprowadzania badań ewaluacyjnych, studiów, analiz, ekspertyz, ocen, audytów. Finansowane będą także działania mające na celu wymianę doświadczeń i informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji i polityki spójności.

Ponadto realizowane będą działania dotyczące zapobiegania, wykrywania i przeciwdziałania nadużyciom finansowym, w tym korupcji, poprzez m.in. zwiększenie przejrzystości, zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, działania zapobiegawcze, ocenę ryzyka, działania edukacyjne, stosownie do potrzeb Instytucji Zarządzającej.

Skuteczni beneficjenci

Dla efektywnego wdrażania programu niezbędne jest także zapewnienie sprawnego przygotowania i realizacji projektów. W związku z tym prowadzone będą działania ukierunkowane na podnoszenie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, a ich zakres tematyczny będzie wynikał ze zgłaszanych potrzeb. Sfinansowane zostaną działania zmierzające do poszerzenia wiedzy na temat możliwości uzyskania wsparcia, dostępnych źródeł finansowania w ramach programu oraz działania edukacyjne, umożliwiające pozyskanie niezbędnej wiedzy na temat poprawnego przygotowania, realizacji i rozliczania projektów.

Możliwe będzie także wsparcie przygotowania wybranych projektów o charakterze strategicznym dla rozwoju województwa łódzkiego, które realizowane będą w okresie programowania 2021-2027 oraz następującym bezpośrednio po roku 2027 poprzez dofinansowanie opracowania dokumentacji projektowej.

Komunikacja i widoczność

Właściwy system komunikacji i widoczności jest jednym z priorytetów realizacji polityki spójności UE na lata 2021-2027. Odgrywa bardzo istotną rolę w podnoszeniu świadomości społecznej na temat realizacji programu oraz jego wpływu na rozwój regionu. Środki pomocy technicznej przeznaczone zostaną na działania ukierunkowane na upowszechnianie wśród mieszkańców województwa wiedzy na temat roli i osiągnięć polityki spójności w regionie, zakresu wsparcia programu, wymagań dotyczących przygotowania projektów oraz efektów ich realizacji. Prowadzone działania informacyjne i promocyjne będą realizowane za pośrednictwem telewizji, radia, prasy jak również przy wykorzystaniu strony internetowej programu, mediów społecznościowych czy własnych mediów Instytucji Zarządzającej. Ponadto planowane jest przygotowanie publikacji, materiałów informacyjno-promocyjnych, a także organizacja wydarzeń m.in. konferencji, kongresów, pikników.

Realizowane działania związane z komunikacją i widocznością będą spójne z horyzontalnymi działaniami informacyjno-promocyjnymi oraz komplementarne z działaniami finansowanymi z programów krajowych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. e) ppkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [1 000]

Instytucje wdrażania programu, potencjalni beneficjenci i beneficjenci, potencjalni uczestnicy projektów, uczestnicy projektów, ogół społeczeństwa.

2.2.1.2 Wskaźniki

Wskaźniki produktu wraz odpowiednimi celami pośrednimi i docelowymi

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
Pomoc Techniczna	EFS+	Słabiej rozwinięty		Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt		
Pomoc Techniczna	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba posiedzeń sieci tematycznych, grup roboczych, komitetów oraz innych ciał angażujących partnerów spoza administracji publicznej	szt		
Pomoc Techniczna	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	szt		
Pomoc Techniczna	EFS+	Słabiej rozwinięty		Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt		

2.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit e) ppkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Pomoc Techniczna	EFS+	Słabiej rozwinięte	179 Informacja i komunikacja	2 016 020
Pomoc Techniczna	EFS+	Słabiej rozwinięte	180 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	19 967 426
Pomoc Techniczna	EFS+	Słabiej rozwinięte	181 Ewaluacja i badania, gromadzenie danych	378 004
Pomoc Techniczna	EFS+	Słabiej rozwinięte	182 Wzmocnienie potencjału instytucji państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	0

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy		

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁴⁷, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy		

2.2.2 Priorytet pomocy technicznej zgodnie z art. 37 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit.f) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.2.1 Opis pomocy technicznej w ramach finansowania niepowiązanego z kosztami - art. 37 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [3 000]

2.2.2.2. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. f) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy		

⁴⁷ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+⁴⁸, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy		

⁴⁸ W przypadku wkładu z EFS+ na rzecz monitorowania kwestii równouprawnienia płci zastosowanie ma co do zasady współczynnik w wysokości 40 %. Współczynnik w wysokości 100 % ma zastosowanie w przypadku gdy państwo członkowskie zdecyduje się skorzystać z art. 6 rozporządzenia EFS+, a także w przypadku działań dotyczących równouprawnienia płci w ramach poszczególnych programów.

3. PLAN FINANSOWY

Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Ogółem
							Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR	Słabiej rozwinięte										1 717 388 119
EFS+	Słabiej rozwinięte										574 571 053
Ogółem											2 291 959 172

Tabela 11: Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Numer celu polityki lub pomocy technicznej	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łącznie koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu	Wkład Unii (a)=(g)+(h)	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e) = (a)+(b)	Stopa współfinansowania (f) = (a)/(e)
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności (g)	Kwota elastyczności (h)		publiczny (c)	prywatny (d)		
CP1	Innowacyjne Łódzkie		EFRR	Słabiej rozwinięte	226 375 000							
CP2	Czysta energia		EFRR	Słabiej rozwinięte	329 793 376							
CP2	Zielony region		EFRR	Słabiej rozwinięte	231 456 143							
CP2	Mobilność miejska		EFRR	Słabiej rozwinięte	148 540 000							
CP3	Transport regionalny		EFRR	Słabiej rozwinięte	414 910 000							
CP5	Zrównoważony rozwój przestrzenny		EFRR	Słabiej rozwinięte	195 520 000							
CP4	Kultura i turystyka		EFRR	Słabiej rozwinięte	36 660 000							

CP4	Infrastruktura społeczna		EFRR	Słabiej rozwinięte	67 760 000							
CP4	Zatrudnienie i rynek pracy		EFS+	Słabiej rozwinięte	147 620 839							
CP4	Włączenie i integracja społeczna		EFS+	Słabiej rozwinięte	169 588 764							
CP4	Zdrowe i adaptacyjne kadry regionalnej gospodarki		EFS+	Słabiej rozwinięte	103 940 000							
CP4	Edukacja		EFS+	Słabiej rozwinięte	131 060 000							
Pomoc Techniczna			EFRR	Słabiej rozwinięte	66 373 600							
Pomoc Techniczna			EFS+	Słabiej rozwinięte	22 361 450							
EFRR ogółem				Słabiej rozwinięte	1 717 388 119							
EFS+ ogółem				Słabiej rozwinięte	574 571 053							
Suma całkowita				Słabiej rozwinięte	2 291 959 172							

4. WARUNKI PODSTAWOWE

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 12: Warunki podstawowe

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie

5. INSTYTUCJE PROGRAMU

Tabela 13 Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa Instytucji	Imię i nazwisko osoby odpowiedzialnej za kontakty	e-mail
Instytucja zarządzająca			
Instytucja audytowa			
Podmiot otrzymujący płatność od Komisji			
W stosownych przypadkach, podmiot lub podmioty otrzymujące płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art.36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów			
Zadania w zakresie księgowania wydatków w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niż instytucja			

6. PARTENRSTWO

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. h) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [10 000]

Jednym z kluczowych warunków pozwalających na efektywne wykorzystanie funduszy europejskich jest realizacja zasady partnerstwa. Jej podstawę stanowi podejście oparte na wielopoziomowym systemie rządzenia oraz zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz partnerów społecznych, realizowane na etapach przygotowania Programu, jak również jego wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji.

Realizacja Programu będzie odbywała się zgodnie z zasadą partnerstwa w rozumieniu prawa unijnego oraz krajowego na wszystkich etapach jego przygotowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. W tym miejscu warto również podkreślić, iż w województwie łódzkim już podczas prac nad SRWŁ2030 w znacznym stopniu zaangażowani byli reprezentanci różnych działających w regionie podmiotów i instytucji, a także, dzięki prowadzonym konsultacjom, szeroka społeczność lokalna.

Zgodnie z art. 8 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów IZ będzie realizować swoje zadania we współpracy z właściwymi władzami lokalnymi i regionalnymi, władzami miast, organami publicznymi, partnerami gospodarczymi i społecznymi, właściwymi podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, takimi jak partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji, w stosownych przypadkach zaś organizacjami badawczymi i uniwersytetami. Współpraca ta będzie realizowana z pełnym poszanowaniem odpowiednich kompetencji instytucjonalnych i prawnych partnerów społeczno-gospodarczych oraz będzie miała charakter doradczy dla potrzeb realizacji Programu.

Włączenie partnerów nastąpi m.in. poprzez ich udział w konferencjach, warsztatach, webinarach oraz spotkaniach konsultacyjnych, konsultacjach Programu, pracach Komitetu Monitorującego (KM) czy w akcjach informacyjno-edukacyjnych.

W proces przygotowania Programu zaangażowani zostali przedstawiciele UMWŁ, przedstawiciele jednostek podległych UMWŁ, a także przedstawiciele strony rządowej, samorządowej, partnerzy społeczni i gospodarczy oraz wszystkie zainteresowane podmioty.

W ramach prac nad programem FEŁ2027 przyjęto uchwałę nr 30/21 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 18 stycznia 2021 r., na mocy której powołano Grupę Roboczej ds. programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027. Grupa ta skupia przedstawicieli komórek organizacyjnych i jednostek podległych UMWŁ.

W lutym 2021 r. upubliczniono obwieszczenie o przystąpieniu do opracowania projektu programu FEŁ2027 oraz zebrano uwagi do założeń dokumentu.

Ponadto w związku z trwającymi pracami nad programem FEŁ2027 w dniach 16 marca – 5 maja 2021 r. na stronie <https://elodzkie.pl/> udostępniony został formularz umożliwiający zgłoszenie propozycji przedsięwzięć, planowanych do realizacji w latach 2021-2027 przy wykorzystaniu środków unijnych. Za pomocą formularza dostępnego na stronie zgłoszono prawie 870 propozycji projektów. Zgłaszając projekt należało przyporządkować go do jednej z ogólnie zakreślonych kategorii tematycznych (innowacje i przedsiębiorczość, cyfryzacja, ochrona powietrza, gospodarka wodno-kanalizacyjna, gospodarka o obiegu zamkniętym, adaptacja do zmian klimatu, bioróżnorodność, transport miejski, transport pozamiejski, transport intermodalny, transport drogowy, transport kolejowy, turystyka, kultura,

rewitalizacja, zatrudnienie, aktywizacja zawodowa, włączenie społeczne, zdrowie, kształcenie) – można było również wskazać w formularzu inną kategorię. Otrzymane propozycje przedstawiały zapotrzebowanie pełnego przekroju zainteresowanych podmiotów, w szczególności zaś jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, instytucji kultury, przedsiębiorców, instytucji naukowych i badawczych.

Zarówno zgłoszone uwagi jak i propozycje przedsięwzięć zostały szczegółowo przeanalizowane, czego efektem było poznanie lokalnych i regionalnych potrzeb oraz identyfikowanych wyzwań. Pozwoliło to poszerzyć zakres planowanej interwencji w projekcie FEŁ2027 (m.in. poprzez dodanie nowych typów projektów).

W dniach 10 sierpnia – 17 września 2021 r. za pośrednictwem na stronie <https://elodskie.pl/> udostępniony został formularz umożliwiający zgłoszenie uwag do projektu FEŁ2027.

[OPIS KONSULTACJI do uzupełnienia na późniejszym etapie]

Realizacja zasady partnerstwa na etapie wdrażania, monitorowania i ewaluacji odbywać się będzie poprzez udział partnerów w pracach Komitetu Monitorującego, co zapewni ich partycypowanie w najważniejszych elementach realizacji Programu, w szczególności zgodnie z regulacjami zawartymi w artykułach 38-40 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Ponadto zasada partnerstwa będzie uwzględniała dostęp do ewaluacji przeprowadzonych w odniesieniu do Programu oraz informacji o działaniach naprawczych, podjętych w związku z jej wynikami.

7. KOMUNIKACJA I WIDOCZNOŚĆ

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. j) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Pole tekstowe [4 500]

Komunikacja i widoczność to jeden z priorytetów realizacji polityki spójności UE w latach 2021-2027.

Komunikacja o Programie obejmuje systematyczne i powszechne informowanie o możliwościach, wynikach i wpływie polityki spójności i Funduszy Europejskich. Przekaz dotyczący celów programu i poszczególnych projektów powiązany jest z informowaniem o celach rozwojowych Unii Europejskiej. W efekcie zwiększy widoczność korzyści dla mieszkańców w codziennym życiu i tym samym podnieść świadomości roli i znaczenia Unii Europejskiej.

Komunikacja o Programie stanowi element krajowego systemu komunikacji o polityce spójności. System obejmuje bieżącą współpracę wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację programów i jest skoordynowany przez wspólną markę Funduszy Europejskich, spójny przekaz oraz jasny podział zadań pomiędzy instytucje.

Narzędziami systemu komunikacji będą: wspólna strategia komunikacji polityki spójności oraz strategie dla programów. Strategia horyzontalna określa reguły i schematy prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych dla wszystkich programów, w tym Programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027. Strategia programowa doprecyzowuje wizję komunikacji i główne założenia przedstawione w niniejszym rozdziale. Sposób realizacji działań informacyjnych i promocyjnych będzie określany w rocznych planach działań, a postępy w realizacji planów będą oceniane przez Komitet Monitorujący Program.

Działania komunikacyjne będą się odbywać we współpracy z instytucjami europejskimi, krajowymi, regionalnymi, a także partnerami społeczno-gospodarczymi.

Działania informacyjne i promocyjne dotyczące Programu mają na celu:

- podnoszenie świadomości potencjalnych beneficjentów na temat możliwości finansowania w ramach Programu i aktywizowanie ich do pozyskiwania środków;
- dostarczanie beneficjentom informacji potrzebnych do realizacji projektów na każdym etapie;
- -rozpowszechnianie wiedzy na temat celów, osiągnięć i korzyści wynikających z realizacji polityki spójności i uzyskanych dzięki unijnemu dofinansowaniu;
- zapewnienie powszechnej akceptacji społecznej dla działań rozwojowych, realizowanych przy pomocy Programu i Funduszy Europejskich jako całości.

Docelowi odbiorcy komunikacji to:

- beneficjenci (faktyczni i potencjalni) – m.in. przedsiębiorstwa, JST, instytucje otoczenia biznesu, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, podmioty wykonujące działalność leczniczą, instytucje integracji i pomocy społecznej, instytucje rynku pracy, instytucje nauki i edukacji, organizacje pozarządowe;
- uczestnicy projektów (faktyczni i potencjalni) – m.in. uczniowie i nauczyciele, bezrobotni i zagrożeni bezrobociem, osoby 50+, osoby z niepełnosprawnościami;
- opinia publiczna – mieszkańcy województwa łódzkiego.

Beneficjenci to z punktu widzenia realizacji celów Programu grupa priorytetowa. Do nich będą przekazywane najbardziej zindywidualizowane komunikaty i informacje. Grupę uczestników projektu stanowią podmioty biorące udział w projektach realizowanych przez beneficjentów. W tym przypadku to przede wszystkim beneficjenci będą przekazywać komunikaty i informacje dotyczące możliwości skorzystania ze środków unijnych.

Instytucja Zarządzająca będzie prowadzić działania różnicujące zawartość komunikatów ze względu na różne grupy odbiorców wsparcia, z zastosowaniem czytelnego i zrozumiałego powszechnie języka. W tym celu IZ będzie kontynuowała działania mające na celu upraszczanie języka komunikacji. Działania komunikacyjne zostaną dostosowane do osób z niepełnosprawnościami.

Wyzwaniem leżącym u podstaw skutecznej komunikacji będzie opracowanie dokumentów skierowanych do potencjalnych wnioskodawców i beneficjentów, a także materiałów przeznaczonych do komunikacji w mediach.

Głównymi kanałami dotarcia z informacjami do opinii publicznej będą: telewizja, Internet (ze szczególnym uwzględnieniem mediów społecznościowych), prasa oraz radio. Duży nacisk położony zostanie na bezpośredni kontakt z mieszkańcami. Działania w zakresie komunikacji w Internecie będą prowadzone przede wszystkim za pośrednictwem strony internetowej Programu oraz w mediach społecznościowych. W procesie ich projektowania zostaną uwzględnione uwarunkowania regionalne. IZ planuje również wykorzystać jako kanał komunikacji własne media. Komunikacja z potencjalnymi beneficjentami i opinią publiczną oparta będzie także na prezentowaniu dobrych praktyk.

IZ na wniosek unijnych instytucji, organów i agencji będzie udostępniała wszelkie materiały związane z komunikacją i widocznością, a także udzieli nieodpłatnej, niewyłącznej i nieodwołalnej licencji na korzystanie z takich materiałów oraz wszelkich wcześniej istniejących praw wynikających z takiej licencji zgodnie z załącznikiem VIII rozporządzenia ogólnego.

Za działania związane z Programem w tym zakresie odpowiedzialna jest Instytucja Zarządzająca. Zgodnie z art. 43 ust. 2 rozporządzenia ogólnego IZ wyznaczy specjalistę ds. komunikacji w ramach Programu.

8. STOSOWANIE STAWEK JEDNOSTKOWYCH, KWOT RYCZAŁTOWYCH, STAWEK RYCZAŁTOWYCH I FINANSOWANIA NIEPOWIĄZANEGO Z KOSZTAMI

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art.94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	TAK	NIE
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 1)	☐	☐
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (jeżeli tak, proszę wypełnić aneks 2)	☐	☐